₹30

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

మార్చి - 2021

DECCAN LAND, HYDERABAD

103

- సమర్థవంతంగా కొత్త మునిసిపల్ చట్టం
- ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్న ప్రకృతి
- బాలల విద్యావకాశాలు - సవాళ్ళు
- శతాబ్ది శిరసున సైన్స్ కిరీటం

MNR EDUCATIONAL TRUST

2-23 B / 350, Bhagyanagar (Phase III), Near HMT Hills, Opp : JNTU Kukatpally, Hyderabad – 500 072,
Ph : +91-40 - 23890835, 23899795, Fax : +91-40 -23897380

MNR HIGHER EDUCATION CAMPUS

MNR Nagar, Narsapur Road, Sangareddy,Gr. Hyderabad - 502 294, A.P.
Cell : (0) 99597 36679, (0) 99662 33332, (08455) 230524, 230525.
E-mail : info@mnrindia.org website : mnrindia.org

Enriching Lives Through Education & Health ...

MEDICAL
DENTAL
AYURVEDA
PHARMACY
NURSING
ENGINEERING
PHYSIOTHERAPY
EDUCATION
ARTS & SCIENCE
SCHOOLS

♦ 42 Top Grade Institutions ♦ 35 Years Track Record ♦ 42000 Students ♦ 1800 Faculty Members

MNR EDUCATIONAL TRUST established in 1974 at Hyderabad is a leading education power house in South India. The Trust governs 42 Institutions with 42,000 students & 1800 teaching staff in its various institutions. MNR Educational Trust offers courses ranging from Primary education to Graduation / Post – Graduation & Research.

Facilities

- 110 acres Lushgreen campus
- Central Library
- Separate Hostels for Boys & Girls
- Virtual Class rooms
- Outdoor & Indoor Sports
- Well connected by Air, Rail and Road
- Airport pick-up on request
- Separate & Secured (A/c, Non-A/c) hostels for Boys & Girls
- Wi-fi Internet Facility on campus
- Frequent Academic updation to Parent
- Modern Mess/Canteen facility serving delicious food
- Sports Complex with GYM, Indoor & Outdoor games
- Super Market & Canteen Facility
- 24 Hrs. Medical Facility in campus
- ATM Banking Facility
- Digital Classrooms

42 top Grade Institutions

- MNR Medical College
- MNR Dental College
- MNR Ayurveda Medical College
- MNR College of Physiotherapy
- MNR Master of Science (Medical) College
- MNR Institute of Paramedicals
- MNR College of Nursing
- MNR School of Nursing
- MNR College of Pharmacy
- MNR College of Engineering & Tech.
- MNR PG Teacher Education Colleges (M.Ed)
- MNR Teacher Education Colleges (B.Ed)
- MNR Elementary Teacher Education Colleges (D.Ed)
- MNR Rural PG College of Education (M.Ed)
- MNR TPT Teacher Education Colleges
- MNR Degree Colleges
- MNR Junior Colleges
- MNR Residential Junior Colleges
- MNR Residential Schools
- MNR Group of Schools

M N Raju
Chairman

M. Ravi Varma
Director.

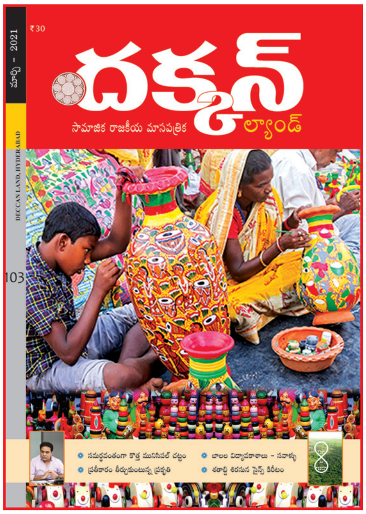

చెక్క బొమ్మలు

యువకులు ఆడుకునే బొంగరం, బుడిబుడి నడకలు నేర్చే చిన్నారులు ఆడుకునే మూడు చక్రాల బండి, కోలాటం ఆడే రంగుల కట్టెలు, పిల్లలు ఆడుకునే వివిధ రకాల చెక్క బొమ్మలు, పీటకోల, పచ్చీస్‌కాయలు, కొలలు, వీణ, దొంతులు, ఇసుర్రాయి, చేదబావి, చల్లకవ్వం, కుంకుమ భరణి, పిడికిల్లు, చపాతి కోలలు.. ఇవన్నీ ఒకప్పుడు ప్రతిఇంట్లో కనిపించే హస్తకళకు రూపాలు. ఆ హస్తకళనే చెక్కబొమ్మల తయారీ. నేటికీ ఈ హస్తకళను నమ్ముకొని.. వృత్తిని కాపాడుకుంటూ జీవనం సాగిస్తున్నాయి హైదరాబాద్ సమీపం లోని జిన్నారం మండలం బొంతపల్లి, గుమ్మడిదల, మంగం పేట గ్రామాల్లోని కొన్ని కుటుంబాలు. ఈ గ్రామాలలో దాదాపు 30 కుటుంబాలు హస్తకళలపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నాయి. నేటికీ కర్ర బొమ్మలను తయారు చేసి అమ్మడమే వారి ఆదాయవనరు. నిజాం కాలంలో బొంతపల్లి లోని వీరభద్రస్వామి దేవస్థానానికి వచ్చిన ఈ కళాకారులు స్వామి వారి సన్నిధిలోనే తయారు చేసిన బొమ్మలు, ఇంటి, వంట సామగ్రిని అమ్ముకొని బతుకీడుస్తున్నారు

TRC
TELANGANA
RESOURCE CENTRE

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com   website : www.deccanland.com

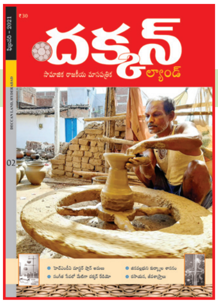

వీరనారి ఆరుట్ల కమలాదేవి

సంపాదకులు వారికి నమస్కారం! సాయుధ పోరాటంలో వికసించిన అగ్నిపుష్పం ఆరుట్ల కమలాదేవి గురించి 'తెలంగాణ తేజోమూర్తుల్లో' రచయిత్రి డా॥ తిరునగరి దేవకీదేవి అందించిన వ్యాసం చాలా చక్కగా ఉంది. ఆరుట్ల రామచంద్రారెడ్డి జీవిత సహచరి అయిన కమలాదేవి రాజకీయ ప్రస్థానంలో వారికి ఎలా తోడ్పడింది వివరించారు. రామచంద్రారెడ్డి జాతీయోద్యమ నాయకురాలు కమలాదేవి చటోపాధ్యాయ మీద ఉండే గౌరవంతో పెళ్ళి పీటల మీదే రుక్మిణిగా ఉన్న పేరును కమలాదేవిగా మార్చినారు. అంతే కాకుండా కమలాబాయి ఛటోపాధ్యాయిలో ఉన్న చైతన్య ప్రవంతిని తన సహచరిని కమలాదేవిలో ఆశించారు రామచంద్రారెడ్డి. 1944లో కమలాదేవి మగబిడ్డకు జన్మనిచ్చింది. అయితే జీవిత సహచరులిద్దరూ విప్లవోద్యమం నిప్పుకణికలే కాబట్టి ఆ బాలునికి విప్లవరెడ్డి అని నామకరణం చేశారు. నిజాం ప్రభుత్వం మార్షల్ లా విధించిన కాలం. కన్న మమకారాన్ని అధిగమిస్తూ పసిబిడ్డను ఇంటివద్దే వదలి భర్త రామచంద్రారెడ్డితో పాటు అజ్ఞాతంలోకి వెళ్ళియింది. రచయిత కమలాదేవి గురించి క్లుప్తంగా చాలా చక్కగా వివరించారు.

–గీతిక, నల్లగొండ

❖ ❖ ❖

హైపర్‌లూప్ టెక్నాలజీ

హైపర్‌లూప్ టెక్నాలజీని భారతదేశంలో నీతి ఆయోగ్ వేగవంతమైన ప్రజా రవాణాను మెరుగుపరచడంలో భాగంగా 2017లో ఆమోదించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం విజయవాడ – అమరావతి మధ్య 35 కి.మీ. ఏర్పాటుకు ఒప్పందం కుదుర్చుకుంది. ముంబై – పూణేల మధ్య ప్రయాణ సమయాన్ని 3గంటల నుండి 25 ని॥లకు తగ్గించడానికి పూనుకుంది. హైపర్ లూప్ టెక్నాలజీ ప్రయోజనాలు, వేగం, పర్యావరణం, ఆర్థిక ప్రయోజనాలు, తక్కువ మానవ తప్పిదాలు, బహుళ ఇంధన వనరులు, భూకంప నిరోధకం, సవాళ్ళు, అత్యధిక పెట్టుబడులు, గరిష్ఠ ఇంధన వినియోగం, సాంకేతిక సవాళ్ళు గురించి అద్భుతంగా విశ్లేషించారు రచయిత పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు. ప్రస్తుత గ్లోబల్ వార్మింగ్ కారణంగా వాతావరణంలో వచ్చే విపరీత మార్పులు, సాంకేతిక సమస్యలు, ఇతర అవరోధాలను అధిగమించినట్లయితే హైపర్‌లూప్ టెక్నాలజీ మానవాళికి లభించిన గొప్ప వరమని తెలియజేయడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

– సచిన్, సిద్ధిపేట

❖ ❖ ❖

భాగ్‌సిటీ

రచయిత సువేగా 'తెలంగాణ ఘనవారసత్వాన్ని కాపాడు కుందాం!' వ్యాసంలో వారసత్వపు కట్టడాలు ఒక పట్టణపు భౌగోళిక, సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక చరిత్రకు దర్పణాలుగా ఉంటాయని అభిప్రాయపడ్డారు. ల్యాండ్‌మార్క్‌లు, ఐకాన్‌లుగా మాత్రమే గాకుండా ప్రజలు తమని ఐడెంటిఫై చేసుకుని, వాటితో వారు ఇంటరాక్ట్ అయ్యేవిగా ఉంటాయి. వాటిని చూస్తుంటే వారు తమ పాత తరంతో ముచ్చటిస్తున్న అనుభూతిని పొందుతారు. తాము స్వయంగా ఆనాటి పాతకాలంలోకి వెళ్ళినట్లుగా అనుభూతి చెందుతారు. ఎంత వెల కట్టినా అలాంటి వాటిని మనం మరోచోట పొందలేం. మరోచోట ఉన్న సమాజం కంటే కూడా తమ సమాజం భిన్నమైందని, విశిష్టమైందనే భావనను ఆయా కట్టడాలు ప్రజలకు అందిస్తాయి అని చక్కగా విశ్లేషించారు.

–చైతన్య, హైదరాబాద్

❖ ❖ ❖

కనుమరుగవుతున్న మట్టిపాత్రలు

నేటి గ్లోబల్ ప్రపంచంలో వస్తున్న మార్పుల్లో భాగంగా మానవాళి టెక్నాలజీకి అలవాటు పడింది. పల్లెలే భారతదేశపు పట్టుకొమ్మలు అన్నారు మహాత్మాగాంధీ. భారతదేశం ప్రధానంగా వ్యవసాయక దేశం. వ్యవసాయానికి అనుబంధంగా వున్న ఉత్పత్తి పరికరాలన్నీ చేతివృత్తుల వారి శ్రమఫలితమే. గ్రామీణ జీవన విధానంలో చేతివృత్తులదే ప్రధాన పాత్ర. మట్టిపాత్రలు తయారు చేసే కుమ్మరి గురించి, మట్టిపాత్రల్లో ఉపయోగించే వనరులు, తయారు చేయు విధానం రచయిత జుగాష్‌విలి చక్కగా తెలిపారు. కనుమరుగవుతున్న చేతి వృత్తులను వెలికి తీస్తున్న దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికకు ధన్యవాదాలు.

– రేవతి, మహబూబ్‌నగర్

పరిశోధకులకు శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్‌కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) **ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా** ISSN **2581-3188. ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింప జేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.**

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :
"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.
సంప్రదించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

ISSN 2581-3188

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 9 సంచిక : 7 పేజీలు : 60

మార్చి - 2021

సంపాదకులు

మణికొండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్

జగాష్ విలి

సర్క్యులేషన్

హెచ్. మోహన్‌లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ ఖైజర్ భాష

9030626288

ఫొటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్‌పేజీ

చెక్క బొమ్మలు

చిత్రాలు

కూరెళ్ల శ్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,

Himayatnagar, Hyderabad - 500 029

TELANGANA

Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు సలహాలు, సూచనలు అందించిన డా॥ ఎస్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

విషయసూచిక

లోపలి పేజీల్లో...

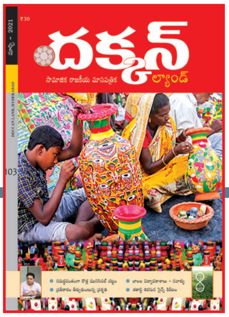

కొత్తూరు సీతయ్య గుప్త .... డా॥ కర్నాటి లింగయ్య 6

పాఠశాలల పునఃప్రారంభం అభినందనీయం (ఎడిటోరియల్) ..... ఎం. వేదకుమార్ 7

పక్కా హైదరాబాదీ శ్రీవాసుదేవరావు! .... సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ 9

ముదిగొండ చాళుక్య నిరవద్యుని కొరవి శాసనం .... ఈమని శివనాగిరెడ్డి 11

గోపాలురు - భూపాలురు .... పరవస్తు లోకేశ్వర్ 15

ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్న ప్రకృతి .... శ్రీధర్‌రావ్ దేశ్‌పాండే........ 17

కట్టగూరు జమిలి శాసనాలు, శిథిల దేవాలయాల చరిత్ర...... శ్రీరామోజు హరగోపాల్ 21

సమర్థవంతంగా కొత్త మునిసిపల్ చట్టం .... కట్టా ప్రభాకర్ 25

చెక్కబొమ్మలు .... సువేగా 35

బాలల విద్యావకాశాలు - సవాళ్ళు .... ఆర్. వెంకటరెడ్డి 37

వేదనాభరిత జీవితాలని చూపించే కోర్టు కథలు .... మంగారి రాజేందర్ (జింబో) 43

శతాబ్ది శిరసున సైన్స్ కిరీటం .... నాగసూరి వేణుగోపాల్ 45

స్త్రీల కోసం, జెండర్ సమానత్వం కోసం సుస్థిరత, అభివృద్ధి .... మహెజబిన్ 49

విజ్ఞానశాస్త్ర ప్రయోగాలు - వెన్నెల్లో విహారంకాదు-8 .... డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల 51

లాభసాటి పాడి పరిశ్రమ నిర్వహణ........ ఆనబోయిన స్వామి 53

యయాతికల .... బాలచెలిమి........ 55

పుస్తక పరిచయం .... దక్కన్ న్యూస్........ 58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

కొత్తూరు సీతయ్య గుప్త

శంనోమిత్రః శంవరుణః॥ శంనో భవత్వర్యమా
శంనో ఇంద్రో బృహస్పతిః॥ శంనో విష్ణు
విష్ణురురుక్రమః

దేశభక్తి, ప్రజాహిత చింతన మూర్తీభవించిన నిస్వార్థ నిరాడంబర ప్రజా సేవకులు శ్రీ కొత్తూరు సీతయ్య గుప్త. వారు పుట్టింది అతి సామాన్య కుటుంబంలో, ఒక చిన్న వ్యాపార సంస్థలో ఉద్యోగిగా జీవితం ఆరంభించారు. ఏ వ్యాపార సంస్థలో పనిచేసినా లక్షలు ఆర్జించే వ్యవహారదక్షులు. వృత్తిని బట్టి వ్యాపారస్తులైనా, ప్రవృత్తిని బట్టి దేశభక్తుడు. జాతీయవాది, గాంధీతత్వాభిమాని, ప్రజాహిత చింతనగల సంఘ శ్రేయోభిలాషి, నిజాం నిరంకుశ పరిపాలనకు వెరవని ధైర్యశాలి. ఆర్యసమాజ్ నిర్మాణానికి, ప్రచారానికి తన జీవితం అంకితం చేసిన చైతన్యశీలి. అనేక సాంఘిక, సాంస్కృతిక సేవా సంస్థల స్థాపనలో, నిర్వహణలో క్రియాశీల ప్రోత్సాహమిచ్చిన సంఘ సేవా పరాయణులు. ముఖ్యంగా హైదరాబాద్ నగరంలో ప్రజాసేవా రంగంలో వీరు ప్రముఖంగా కనిపిస్తారు.

పూర్వపు హైదరాబాదు సంస్థానంలో తెలుగు ప్రజల అభ్యున్నతికి వారి న్యాయమైన హక్కులు, అధికారాలను సాధించడానికి అవిరళకృషి చేసిన జాతీయవాదులలో పేర్కొనదగిన ప్రజా సేవా తత్పరులు శ్రీ సీతయ్య గుప్త గారు. నిజాం నిరంకుశ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా సాగిన వివిధ ఉద్యమాలలో ఆయన నిర్వహించిన పాత్ర శ్లాఘనీయమైనది. నిజాం నిరంకుశ పరిపాలనను అంతరింపచేసి హైదరాబాదు భారత యూనియన్‌లో విలీనమైన తరువాత రాష్ట్ర నిర్మాణానికి నిర్విరామ కృషి సలిపి తన ఆకాంక్షను సాధించగలిగిన ప్రముఖులు శ్రీ సీతయ్య గుప్త

హైదరాబాదు నగరంలో అనేక సామాజిక, సాంస్కృతిక, విద్యావిషయక, వాణిజ్యవర్తక, నిర్మాణ సేవా సంస్థల స్థాపనలోనూ, వాటి నిర్వహణలోనూ సీతయ్యగారు నిర్వహించిన పాత్ర అమోఘమైనది. జంట నగరాలలోని వర్తక ప్రముఖులలో వీరికి గల స్థానం విశిష్టమైనది. వర్తక, వాణిజ్య సంస్థలు నెలకొల్పటంతోపాటు, కార్మిక సంఘాలు కూడా స్థాపించి యజమానులు, కార్మికులు మధ్య సామరస్య సహృద్భావాలను నెలకొల్పటానికి కృషి చేసిన నిర్మాణ కార్యకర్త, గాంధేయవాది సీతయ్యగారు.

శ్రీ సీతయ్యగారు తది 10-8-1911న హైదరాబాదు నగరానికి 20 మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న బహదూర్ గూడలో జన్మించారు. వీరి తండ్రి శ్రీ కొత్తూరు రామన్న, తల్లి శ్రీమతి అన్నమ్మ. అయిదుగురు అన్నదమ్ములలో సీతయ్యగారు నాల్గవవారు. వీరు శంషాబాద్ వీధి బడిలో చదువుకున్నారు. వేంకటస్వామి గారనే ఉపాధ్యాయులు ఈయన గురువుగారు. తెలుగుతోపాటు ఆనాటి రాజభాష అయిన ఉర్దూ భాష నేర్చి, హిందీ ప్రావీణ్యత పొంది, సిద్ధాంత శాస్త్రి (బి.ఏ)తో సమానము అగు డిగ్రీని పొందినారు. భారత, భాగవతాది గ్రంథాలు, సుమతి శతకం, దాశరథి, వేమన శతకాలు కంఠస్థం చేశారు. అమరమూ, ఆంధ్రనామ సంగ్రహం వంటి నిఘంటు గ్రంథాలు అధ్యయనం చేశారు. మరియు వ్యాపార సంబంధమైన లెక్కలు, గణిత శాస్త్రం నేర్చుకొన్నారు.

శ్రీ సీతయ్య గుప్తగారు తల్లిదండ్రులను వారి చిన్నతనంలోనే కోల్పోయారు. 1928లో కుటుంబ బాధ్యత వారి భుజస్కందములపై పడుటవలన వారు ఉద్యోగము చేయవలసి వచ్చింది. అందుకే వారు శంషాబాదు నుండి హైదరాబాదు నగరమునకు తరలివచ్చి ఉస్మాన్‌గంజ్‌లో శ్రీ కొడారపు లక్ష్మీనర్సయ్యగారి వ్యాపార సంస్థలో చిన్న గుమస్తాగా చేరారు.

సీతయ్యగారి పని చూచి సేట్‌గారు సంతృప్తి చెందారు. సంవత్సరమునకు రెండు వందల రూపాయలు వేతనం ఇస్తామన్నారు. ఉద్యోగం ఖాయపరచుకొని ఉద్యోగంలో చేరి జాగ్రత్తగా కష్టపడి పనిచేసేవారు. కొద్దిరోజుల్లోనే ఆ సంస్థలో అన్ని విభాగాలలో జరిగే వ్యాపార కార్యకలాపాలు ఆయనకు కరతలామలకములైనవి. అకౌంట్సు, అజమాయిషీ తదితర వ్యాపార సంబంధ వ్యవహారాలలో వారు బాగా ఆరితేరారు. వీరికి ఏ పని అప్పగించినా ఆ పని అత్యంత బుద్ధికుశలతతో, విశ్వాసము, నిజాయితీతో నిర్వహించి యజమాని మన్ననలకు పాత్రులైనారు. ఏ పనిచేసినా ఒకరు తప్పుపట్టడానికి వీలు లేకుండా సమర్థతతో దానిని నిర్వహించే వ్యక్తి అని పేరు తెచ్చుకున్నారు సీతయ్య గుప్తగారు. ఉన్న ఉద్యోగ సంస్థ భాగస్వాములు విడిపోవటం వలన తదుపరి సొంత వ్యాపార సంస్థను స్థాపించి వర్తక ప్రముఖునిగా ప్రసిద్ధి చెందారు. 1930లో సీతయ్యగారికి వివాహం జరిగింది. వారికి ఐదుగురు కుమార్తెలు, ఇద్దరు కుమారులు. హైదరాబాదు విమోచన ఉద్యమంలో పాల్గొని స్వాతంత్ర్య సమరయోదునిగా పరిగణింపబడిరి.

వీరు తల్లిదండ్రులను కోల్పోయినను అధైర్యము చెందక కష్టపడి పనిచేయటం ప్రారంభించిరి. ఆహార ధాన్యముల కమీషన్ వ్యాపారము చేయ మొదలిడి అందు గణనీయమైన స్థానము సంపాదించిరి వీరు. ఆం.ప్ర. ధాన్య వ్యాపార సంఘమునకు పన్నెండు సం॥లు కార్యదర్శిగాను,

(మిగతా 8వ పేజీలో)

పాఠశాలల పునఃప్రారంభం అభినందనీయం

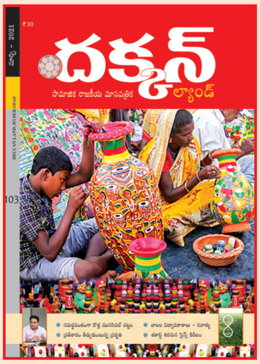

దాదాపు సంవత్సరం తర్వాత పిల్లలు బడిబాట పట్టారు. కరోనాతో అతలాకుతలమైన అనేక రంగాలలో విద్యారంగం ప్రధానమైనది. లాక్‌డౌన్ ఎత్తివేసిన తరువాత ఉత్పత్తి, ఉపాధి, పాలనా రంగాలలో వీలును బట్టి వరుస వారీగా కార్యకలాపాలు మొదలైనప్పటికీ, విద్యారంగంలో త్వరితగతిన చర్యలు తీసుకునే అవకాశాలు లేకపోయాయి. ఆన్‌లైన్ క్లాసులు అన్ని వర్గాల విద్యార్థులు ఉపయోగించుకోలేక పోయారు. ఆన్‌లైన్ క్లాసులు ప్రత్యక్ష బోధనకు సమానం కాకపోయినప్పటికీ తాత్కాలిక ప్రత్యామ్నాయ మార్గంగా అవసరమయ్యాయి.

సంవత్సర కాలం పిల్లలు చదువు అనే అంశానికే దూరమయ్యారు ముఖ్యంగా పేద వర్గాల పిల్లలు. చదువుతోపాటు తోటి విద్యార్థులతో ఆటపాటలకు దూరమై ఇంటికే పరిమితమయ్యారు. కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితులూ దీనికి తోడయ్యాయి. ఇది వారి మానసిక, శారీరక ఆరోగ్యాలపై తీవ్రమైన ప్రభావం చూపే అవకాశం ఉంది.

పిల్లలు పాఠశాలకు ఇంతకాలం దూరమవ్వడం సరికాదని, పాఠశాలలు పునఃప్రారంభం కావాలని తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు, యితర సామాజిక రంగ నిపుణులు కోరుతూనే వున్నారు. ఫిబ్రవరి నుంచి 9, 10 తరగతులకు క్లాసులు ప్రారంభమయ్యాయి. ఫిబ్రవరి చివరి వారం నుంచి 6,7,8 తరగతుల విద్యార్థులకు ప్రత్యక్ష తరగతులు ప్రారంభించారు. ఈ నిర్ణయాన్ని తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు అందరూ స్వాగతించారు.

ఇదే సందర్భంలో తగ్గుముఖం పట్టిందనుకున్న కరోనా మళ్ళీ విజృంభిస్తున్న వార్తలు వస్తున్నాయి. తల్లిదండ్రులు పిల్లలను స్కూలుకు పంపాలని ఉన్నా సహజ ఆందోళనకు గురవుతున్నారు.

తెలంగాణ ఏర్పడ్డాక రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విద్యారంగానికి పెద్దపీటవేయడం. సిలబస్ దగ్గర్నుంచి, ఉన్నత ప్రమాణాలతో పాఠశాలల నిర్వహణ వరకు, కెజి నుంచి పిజి వరకు ఉచిత విద్యను అందిస్తూ విద్యను అందరికీ అందుబాటులోకి తేవాలన్న కృత నిశ్చయంతో విద్యాభివృద్ధికి కృషి చేస్తుండటం మనందరికీ తెలుసు. ఈ విపత్కర పరిస్థితుల్లో కూడా పాఠశాలల పునఃప్రారంభానికి తగు జాగ్రత్తలతో తెలంగాణ ప్రభుత్వం ముందుకు వచ్చింది.

తరగతి గదుల్లో భౌతిక దూరం పాటించడం, శానిటైజేషన్ చేయడం, మంచినీరు, పరిశుభ్రమైన టాయిలెట్స్ సౌకర్యాలు, మంచిగాలి, ప్రమాదరహిత రవాణా, మాస్కులు ధరించడం, సరిపోను గదులు లేనిచోట షిఫ్ట్ విధానాన్ని పాటించడం, తల్లిదండ్రుల అనుమతి కోరటం, స్కూలుకు రావడం తప్పనిసరి కాదని చెప్పడం, పై తరగతులకు ప్రమోట్ చేయడం వంటి అనేక బాధ్యతాయుత చర్యలు తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపట్టింది.

డ్రాపౌట్స్ విపరీతంగా పెరిగే సందర్భం యిది. దీనిని అధిగమించి పిల్లలు మళ్ళీ బడికి వచ్చే విధంగా చర్యలు తీసుకోవాలి. ఆలోచనలను చదువు వైపు మళ్లించి వారికి పునశ్చరణ క్లాసులు నిర్వహించాలి. ప్రత్యేక అవసరాలున్న పిల్లల, సామర్థ్యం తక్కువగా వున్న పిల్లల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ పెట్టాలి. చదువు పట్ల వారికి మళ్ళీ ఆసక్తిని పెంపొందించాలి.

పాఠశాలల నిర్వహణ మళ్ళీ సజావుగా సాగేందుకు తల్లిదండ్రుల, ఇతర సామాజిక రంగ నిపుణుల, సంస్థల సహకారం అత్యంత అవసరం. వీరితో పర్యవేక్షక కమిటీలు ఏర్పాటు చేసి ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు పాఠశాలల నిర్వహణపై నిరంతర పర్యవేక్షణ ఉండేలా చర్యలు తీసుకోవాలి.

పిల్లల రక్షణకు ఎలాంటి భయాందోళనలు అవసరం లేదన్న భరోసాను తల్లిదండ్రులకు యివ్వగలగాలి. అప్పుడే పిల్లలు పూర్తిస్థాయిలో హాజరయ్యే అవకాశాలుంటాయి. ఈ దిశగా ప్రస్తుత విద్యా ప్రయాణం సాగుతుందని ఆశిద్దాం.

(మణికొండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

తదుపరి పదకొండు సం॥లు అధ్యక్షులుగాను పనిచేసి సంఘమునకు ఎనలేని సేవ యొనర్చిరి. వీరు కొంతకాలము చాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్ అండ్ ఇండస్ట్రీస్‌లో కార్యనిర్వాహక సభ్యులుగా ఉండి, ఆం.ప్ర. వ్యాపార సమాఖ్యకు అధ్యక్షులై ఆ సంస్థల అభ్యుదయమునకు పలు విధములుగా పాటుపడిరి.

శ్రీ సీతయ్యగారు బాల్యము నుండియు సంఘ సేవా కార్యములందధికమైన శ్రద్ధ వహించుచు, పేదలను, దీనులను, కష్టముల నుండి కాపాడుటకు అవిరళమైన కృషి చేయుచుండిరి. వారి కార్య నిర్వహణ శక్తి అప్రతిమానమైనట్టిది. వీరు గుమస్తాగా పనిచేయు కాలమున తోటి గుమస్తాల ఇబ్బందులను తొలగించుట కొరకు గుమస్తాల సంఘమును స్థాపించి, యజమానులతో సంప్రదించి, గుమస్తాలకు అనేక సౌకర్యములను కల్గించియుండిరి. హైదరాబాదు పురపాలక సంఘమునకు మేయరుగా నుండిన శ్రీ ధరణిధర్ సంఘీ, శ్రీ బాల్ రెడ్డి మున్నగు పెద్దల సహకారముతో గుమస్తాలకు వారపు సెలవుల సౌకర్యమును కలిగించారు. గుమస్తాల సంఘం పటిష్టంగా వించి యుండిరి. తరువాత వారి విషయములు తను ఎం.ఎల్.ఏ.గా ఉన్న కాలంలో ప్రభుత్వ దృష్టికి తెచ్చి షాప్స్ అండ్ ఎస్టాబ్లిష్‌మెంట్ చట్టమును అమలుపర్చునట్లు ప్రయత్నించి కృతార్థులైరి. వీరి కృషి వలన చాలా కాలము నుండి ఎదుర్కొను సమస్యలు పరిష్కరింపబడుట సంభవించెను.

శ్రీ సీతయ్య గుప్తగారు సాంఘిక, రాజకీయ వ్యవహారములందే గాక, సారస్వత విద్యారంగములందు కూడా సాటిలేని సేవలందించారు. హైదరాబాదు నందలి ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తుకు వారు నాలుగు సంవత్సరములు కోశాధికారిగా ఉండి తెలుగు భాషాభివృద్ధికి ఎనలేని కృషి చేసిరి.

సంఘ సేవా పరాయణులైన శ్రీ గుప్తగారు క్రమంగా రాజకీయ రంగమున కూడా ప్రవేశించుట సంభవించెను. నిజాం ప్రభుత్వ కాలమున ఏర్పరచిన ఆంధ్ర మహాసభలో చేరి హైదరాబాదు జిల్లా మహాసభకు ఆరు సంవత్సరములు ఉపాధ్యక్షులుగా పనిచేసిరి. శ్రీ రామానంద తీర్థగారి ఆధ్వర్యమున రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ప్రతినిధుల సమావేశమునకు సంబంధించిన ఆహ్వాన సంఘమునకు వారు కార్యదర్శులుగా నియమింపబడిరి. సత్యాగ్రహోద్యమమును ఉధృతపరచినందులకు నిజాం ప్రభుత్వం వారు వారెంట్ జారీ చేసిరి. అప్పుడు వీరు బెజవాడ సరిహద్దుల్లో ఉండి నైజాం ప్రభుత్వమునకు విరుద్ధంగా పనిచేసిరి. వీరు హైదరాబాదు పట్టణ కాంగ్రెస్ సంఘమునకు కార్యదర్శిగాను, రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘమునకు కోశాధ్యక్షులుగాను రెండు సంవత్సరములు పనిచేసిరి.

హైదరాబాదు పట్టణ పురపాలక సంఘంలో వీరు ఏడు సంవత్సరములు కౌన్సిలర్‌గా ఉండిరి. తరువాత ఆం.ప్ర. రాష్ట్ర శాసనసభకు హిమాయత్‌నగర్ నియోజకవర్గం నుండి వరుసగా రెండు పర్యాయములు శాసన సభ్యులు (ఎమ్.ఎల్.ఏ)గా ఎన్నుకొనబడిరి. తన నియోజకవర్గము అభివృద్ధి కొరకు అహర్నిశలు కృషి చేసిరి. హైదరాబాదు వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ కమిటీ అధ్యక్షులుగా పదకొండు సం॥లు మరియు హైదరాబాదు నగర కాంగ్రెస్ సంఘమునకు అధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొనబడిరి.

శ్రీ సీతయ్య గుప్తగారు సాంఘిక, రాజకీయ వ్యవహారములందే గాక, సారస్వత విద్యారంగములందు కూడా సాటిలేని సేవలందించారు. హైదరాబాదు నందలి ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తుకు వారు నాలుగు సంవత్సరములు కోశాధికారిగా ఉండి తెలుగు భాషాభివృద్ధికి ఎనలేని కృషి చేసిరి.

శ్రీ సీతయ్య గుప్తగారు తెలుగు భాషకు వలెనే హిందీ భాషకు కూడా ప్రాముఖ్యతనిచ్చి హైదరాబాదులో దక్షిణ హిందీ ప్రచార సభ స్థాపించిన సభ్యులలో ఒకరు. హిందీ ప్రచార సభకు శాశ్వత సభ్యులుగా ఎన్నుకోబడినారు. హిందీ ఆర్ట్స్ కళాశాల, కేశవ మెమోరియల్ ఉన్నత పాఠశాల, మహరాజ్‌గంజ్‌లో ప్రాథమిక పాఠశాల వృద్ధికి కృషి చేస్తూ వివిధ పదవులను అలంకరించారు. శ్రీ గుప్తగారు ధూల్‌పేటలోని ప్రభాత్ హిందీ విద్యాలయమునకు అధ్యక్షులుగా ఉండిరి. ఈ విధముగా శ్రీ గుప్తగారు హైదరాబాదు నందలి పెక్కు విద్యా సంస్థలకును, గ్రంథాలయములకును అందించిన సేవలు ప్రశంసనీయమైనవి.

శ్రీ గుప్త గారు ఖైరతాబాదు నందలి వాసవీ సేవా కేంద్రమును 1971లో స్థాపించి దానికి అధ్యక్షునిగాను మరియు వాసవీ ఫౌండేషన్‌కు అధ్యక్షులుగా ఉండిరి. వైద్య రంగంలో ప్రజలకు సేవలందించే ఒక ఆశయంతో 1984లో వాసవీ మెడికల్ & రీసెర్చ్ సెంటర్ అను ట్రస్టును నెలకొల్పి దీనికి 2000 చదరపు గజాల స్థలమును కేటాయించిన ఘనత వారికి దక్కింది. ఈ సెంటర్‌లో హాస్పిటల్ నిర్మించి అన్నిరకాల వ్యాధిగ్రస్తులకు అండగా నిలిచింది. ఈ సెంటర్‌లో ఎక్స్‌రే మొదలుకొని అన్ని ఆధునిక పరికరాలు అందుబాటులో ఉన్నాయి.

1982లో వాసవీ కో–ఆపరేటివ్ అర్బన్ బ్యాంకును స్థాపించారు. దానికి రెండు పర్యాయములు చైర్మన్‌గా, పొట్టి శ్రీరాములు స్మారక సమితి, ప్రకాశం అభివృద్ధి అధ్యయన సంస్థ, సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ స్మారక సమితికి కార్యకర్తగా ఉండి ఆ మహనీయుని స్మారక సభలను ఘనంగా నిర్వహించారు. మహిళల అభివృద్ధి కొరకు మహిళా సంఘాలను ఏర్పరచుటయేగాక కాచిగూడలో వైశ్యవిద్యార్థిని (బాలికలు) వసతిగృహమును స్థాపించి సకల సౌకర్యములన్నింటిని కల్పించారు. అలాగే వైశ్యజాతిలో కవులను ఒక దగ్గరకు చేర్చుటకు “వాసవీ సాహిత్య పరిషత్తు” 13-7-1977లో ఏర్పాటు చేసి, రాష్ట్రంలోని కవులను, రచయితలను, కళాకారులను, పండితులను సంఘటితపరచి తెలుగు భాషను అభివృద్ధిపరచుటయే పరిషత్తు యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశమన్నారు. ఈ సంస్థకు శ్రీ సీతయ్య గుప్తగారు గౌరవ అధ్యక్షులుగా ఉండి ఎన్నో కార్యక్రమాలు ఘనంగా నిర్వహించారు.

శ్రీ సీతయ్యగారు దళిత పక్షపాతి. అందుకే వీరు హైదరాబాదులోని బోరబండ గ్రామంలో “కొత్తూరి సీతయ్య నగర్” అని నామకరణం చేసి అనేకమంది హమాలీలకు గృహనిర్మాణం చేయించి సమాజంలో సేవాజ్యోతిగా నిలిచారు. ఆయన 87వ యేట శ్రీ ఈశ్వర నామ సం॥ర. శ్రావణ శుద్ధ పాడ్యమి, సోమవారం 04-08-1997లో తనువు చాలించారు. వారి స్ఫూర్తి మనందరిని ముందుకు నడిపిస్తుందని విశ్వసిస్తున్నాము.

*(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన **'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు'** నుంచి)*

–డా॥ కర్నాటి లింగయ్య

పక్కా హైదరాబాదీ శ్రీవాసుదేవరావు!

‘దస్త్రమ్’ పేరిట తెలంగాణ కథలను వెతికి వెలుగులోకి తెస్తున్న క్రమంలో 2002లో వాసుదేవరావు కనబడ్డాడు. అప్పటి నుంచీ ఆయన గురించి ఏ సమాచారం దొరికినా క్రోడీకరించుకోవడం అలవాటయింది. ఆయన కథలను మళ్ళీ మళ్లీ చదివాను. శ్రీవాసుదేవరావు రాసిన కథల్లో హైదరాబాదీతనం ఉన్నది. రుబాబుగా, దాబుగా, దర్పంగా, నిక్కచ్చిగా, నిజాయితీగా ఉండే హైదరాబాదీ (ఎనుకటి) మనస్తత్వం కథల్లో రికార్డయింది. అయితే కథకుడు శ్రీవాసుదేవరావు గురించి ఎంత వెతికినా అదనపు సమాచారం ఏమీ లభించలేదు. ఈ తరుణంలో చినుకు పత్రికలో కె.కె. రంగనాథాచార్యులు గారు రాసిన వ్యాసంలో ఆయన కథలను సమగ్రంగా పరిచయం చేసిండు. ఇక్కడ కూడా మళ్ళీ వాసుదేవరావు జీవితానికి సంబంధించిన విషయాలు పెద్దగా లేవు. వాసుదేవరావు కథలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించినట్లయితే ఆయన పక్కా హైదరాబాదీ అని అర్థమవుతుంది. బ్రాహ్మణుడు అని కూడా తెలుస్తుంది. బహుశా తండ్రి కూడా హైదరాబాదీ అయి వుంటాడు. తల్లిది మాత్రం ఆంధ్రా ప్రాంతం.

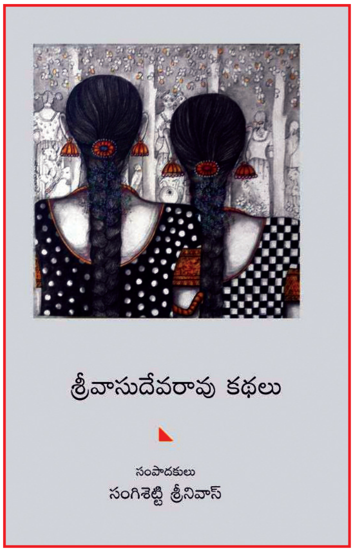

ఆనాడు తెలంగాణకు కోడళ్ళుగా వచ్చిన ఆంధ్రావాళ్ళు చాలా మందే వున్నారు. ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి, యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిలు తర్వాతి తరం కోడళ్ళు. వాసుదేవరావు 1924 నాటికే బి.ఏ., పూర్తి చేసి ఎం.ఏ. చదివే ఆలోచనలో ఉన్నాడు. అంతేగాదు సివిల్ సర్వీస్‌కు ప్రిపేర్ కావాలని కూడా కోరుకున్నాడు. (ఆలోచన, ప్రయాణం కథల్లో ఆయన ఉత్తమ పురుషలో చెప్పుకున్న వివరాలను ఆధారంగా చేసుకొని చెబుతున్న విషయాలు). నిజానికి 1924 ఆ ప్రాంతంలో హైదరాబాద్ నుంచి సివిల్ సర్వీసెస్‌కు ఎంపికైన వారిలో సిరుగూరి జయరావు ముఖ్యులు. ఈయన 1924 ఆ ప్రాంతంలోనే హైదరాబాద్‌లో నివసించేవారు. ఆ తర్వాత 1927లో సుజాత పత్రికలో తొలి వైజ్ఞానిక కథలు కూడా రాసినాడు. ఈ జయరావు ఐసిఎస్ ఆఫీసర్‌గా ఎంపికై మధ్యప్రదేశ్‌లో పనిచేస్తూ ఒక రోడ్డు ప్రమాదంలో 1938 ఆ ప్రాంతంలో చనిపోతాడు. హైదరాబాద్‌లో చాదర్‌ఘాట్ స్కూల్ ప్రిన్సిపాల్, యూరోపియన్, ఇంగ్లీషులోకి ఖురాన్‌ని అనువదించిన తొలి ఇంగ్లీషువాడయిన మార్మడ్యూక్ పిక్తాల్ ఆనాడు హైదరాబాద్‌లో సివిల్ సర్వీసెస్‌కు ప్రిపేరయ్యే వారికి ట్రెయినింగ్ ఇచ్చేవాడు. జయరావుగారి సోదరుడు సిరుగూరి హనుమంతరావు నిజాం కళాశాలలో చారిత్రకాధ్యపకులుగా పనిచేశారు. ఇదే కాలంలో తనికెళ్ళ వీరభద్రుడు కూడా నిజాం కళాశాలలో ఇంగ్లీషు అధ్యాపకులుగా పనిచేశారు. బహుశా వాసుదేవరావు కూడా నిజాం కళాశాల విద్యార్థే అయి వుంటాడు. ఎందుకంటే అప్పటికే ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం ప్రారంభమయినప్పటికీ నిజాం కళాశాల విద్యార్థులే ఎక్కువగా రాణించేవారు.

సాహిత్య చరిత్రలో 1920-30ల మధ్యకాలంలో ముఖ్యంగా ముగ్గురు వాసుదేవరావులు కనిపిస్తారు. అందులో ఒకరు శ్రీ వాసుదేవరావు, రెండో అతను హసబ్నీసు వాసుదేవరావు, మూడో అతను నాగసముద్రం వాసుదేవరావు. ఈ ముగ్గురూ కూడా వేర్వేరు వ్యక్తులని తోస్తున్నది. నిజానికి ఈ ముగ్గురికి కన్నడతో సంబంధాలున్నాయి. దాంతో కొంత సందిగ్ధత ఏర్పడుతుంది. ఆనాడు ఇంటి పేరు లేకుండా రాయడమనేది ఊహించలేము. పేరు ముందు ‘శ్రీ’ అనేది గౌరవ వాచకంగా గాకుండా పేరులో భాగంగానే ఉండిందని అర్థం చేసుకోవాలి. ఆంధ్రపత్రిక 1933నాటి వార్షిక ఉగాది సంచికలో ఆ ఏడాది చనిపోయిన కొంతమంది కవులు, రచయితల పేర్లు పేర్కొంటూ ఎవరికీ ముందు ‘శ్రీ’ అనే అక్షరాన్ని జోడించలేదు. ఒక్క వాసుదేవరావుకు తప్ప. దాన్ని బట్టి రచయిత పేరు ‘శ్రీవాసుదేవరావు’గా పేర్కొనడం సమంజసంగా ఉంటుంది. ఈయన 1933లో చనిపోయారు. ఆనాడు ఆ పత్రికలో ప్రచురించిన ఫోటో ఆధారంగా ఆయన వయసు 45-50ల మధ్యగా గుర్తించవచ్చు. అంటే శ్రీవాసుదేవరావు బహుశా 1880-1890 మధ్యలో జన్మించి ఉంటారని ఊహ. ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వం రెండు సంపుటాలు వెలువరించిన కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు ‘ఆంధ్ర వాఙ్మయ సూచిక- ముద్రితాముద్రిత గ్రంథముల పట్టిక’ను కొంత మేరకు తయారు చేసినాడు. అయితే 1923లో లక్ష్మణరావు అర్ధాంతరంగా మరణించడంతో దాన్ని పూర్తి చేసే బాధ్యతను ఆంధ్రపత్రిక సంపాదకులు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు స్వీకరించారు. ఇందుకు ఆయన ఆంధ్రపత్రిక, భారతి పత్రికల్లో పనిచేసేవారి సహాయాన్ని తీసుకొని దాన్ని పుస్తకంగా 1929లో అచ్చేసినాడు. దీంట్లో వాసుదేవరావు హసబ్నీసు పేరిట అచ్చయిన పుస్తకాలలో బాల భాగవతము, బాల భారతము, బాల రామాయణము ఉన్నాయి. పేరు కూడా వాసుదేవరావు హసబ్నవీసు అని ఉన్నది. అలాగే హెచ్.వాసుదేవరావు పేరిట మరో పుస్తకం నౌకాభంగము ఉన్నది. ఇవన్నీ 1929కు పూర్వము అచ్చయిన పుస్తకాలుగా

గుర్తించాలి. ఇంతకు మించి ఈ 'హస్నబీను' గురించి మరింత సమాచారం తెలియడం లేదు. తెలంగాణలో షబ్నవీసు వెంకట రామానరసింహారావు అనే అతను నల్లగొండ నుంచి నీలగిరి అనే పత్రికను వెలువరించాడు. వీళ్ళంతా కరణాలు. ప్రభుత్వ రెవిన్యూ రాత కోత వ్యవహారాలను చూసేవారు. నిజానికి ఉర్దూలో 'నవీస్' అంటే రాతగాడు అనే అర్థమున్నది. కెకెఆర్ గారు పేర్కొన్నట్లుగా ఈయన 'కమ్మలు' అనే కథను రాసినాడు. ఆ కథ 'శ్రీవాసుదేవరావు' రాసిన కథలతో 'సంవదిస్తాయి' అని కూడా చెప్పారు. 'సంవదిస్తే' సంవదించవచ్చు గానీ ఇద్దరూ ఒక్కరే అయ్యేందుకు అవకాశం లేదని నా ఊహ. ఎందుకంటే 'కమ్మలు' పేరిట ఒక కథ, మళ్ళీ అట్లాంటిదే 'మాటీలు' పేరిట మరో కథను ఒకే రచయిత రాయడం బహుశా కుదరని, పొసగని విషయం. రచయితలెవరైనా తమ కథలకు భిన్నమైన పేర్లు పెడుతారు. ఒకే రకమైన పేర్లు పెట్టడం చాలా అరుదు. అందునా రచయిత ఒకసారి హసబ్నీసు అని పెట్టుకొని మరోసారి ఆ పేరు లేకుండా 'శ్రీవాసుదేవరావు' పేరిట రాయడమనేది సమన్వయం కుదరని విషయం. దీన్ని బట్టి ఈ ఇద్దరు వాసుదేవరావులు వేర్వేరని నిర్ధారించవచ్చు.

ఇక మూడో వాసుదేవరావు 'నాగసముద్రం వాసుదేవరావు'. ఈ వాసుదేవరావు 1895లో జన్మించి సెప్టెంబర్ 22, 1979నాడు చనిపోయినాడని రాయలసీమ రచయితలు మూడో భాగంలో కల్లూరి అహోబలరావు పేర్కొన్నారు. ఈయన కూడా బహుశా కరణమే! ఎందుకంటే ఈయన తండ్రి 'కరణం నారాయణరావు'గా ప్రసిద్ధి. ఈ నాగసముద్రం వాసుదేవరావు అనంతపురం జిల్లా ధర్మపురికి చెందినవారు. ఈయన మనోహర విజయము (నవల), అనంతపురమండల చరిత్ర (చారిత్రక కథలు), కుసుమాంగి, విచిత్ర వివాహము (నవలలు), అనంతపురం భూగోళము మొదలైన పుస్తకాలను రాసినారు. వృత్తిరీత్యా ఉపాధ్యాయులైన ఈయన నవలలు, వచన గ్రంథాలు, చాటువులు రాసినారు. ప్రసిద్ధిమైన కొన్ని ఇంగ్లీష్ పద్యాలననుసరించి వీరు తెలుగులో పద్యాలు రాసినారు. 'ఎడ్వంచర్స్ ఆఫ్ యులిసిస్'కు అనుసరణగా 'మనోహర విజయము' నవలను వెలువరించారు. ఈయన అనంతపురం జిల్లా వాడు కావడంతో పక్కనే ఉన్న కన్నడ ప్రభావం కూడా బాగానే ఉండింది. ఈ వాసుదేవరావు 1979 వరకు బతికున్నాడు. అంటే 'శ్రీవాసుదేవరావు' వేరు అనే విషయం అర్థమైతుంది.

'శ్రీవాసుదేవరావు' 1993లో చనిపోయాడని ఆంధ్రపత్రికలో ఇలా రాసినారు. "వాసుదేవరావు గారు, శ్రీ. కీ.శే.॥ 'నవలలు, కథలు రచియించి తెనుగుతల్లి క్రొత్తయలంకరించుచున్న భావుకులలో వీరొకరు. వీరి కథలను పెక్కింటిని భారతి, ఉగాది సంచిక అలంకరించుకొన్నవి. కథలను పాఠకులకు నచ్చునట్లు అల్లుట యందు వీరికి మంచి శక్తి గలదు. కొన్ని నవలలను గూడ ప్రకటించి యున్నారు'." అని ఉన్నది. ఆంధ్రపత్రిక ఉగాది సంచికల్లో పెద్దగా ఈయన కథలు కానరాలేదు గానీ భారతి, ఆంధ్రభారతి పత్రికల్లో ఈయన రచనలు ఉన్నాయి. ఈ సంస్మరణలో వాసుదేవరావు నవలలు రాసినట్టుగా పేర్కొన్నారు. అవి పుస్తకాలుగా అచ్చయినాయని ఆంధ్రవాఙ్మయ సూచిక ద్వారా తెలుస్తున్నది. ఇందులో వాసుదేవరావు నవలలు పేరిట "ధృఢ ప్రతిజ్ఞ, పరమ రహస్యము' ఉన్నాయి.

'శ్రీవాసుదేవరావు' 1993లో చనిపోయాడని ఆంధ్రపత్రికలో ఇలా రాసినారు. "వాసుదేవరావు గారు, శ్రీ. కీ.శే.॥ 'నవలలు, కథలు రచియించి తెనుగుతల్లి క్రొత్తయలంకరించుచున్న భావుకులలో వీరొకరు. వీరి కథలను పెక్కింటిని భారతి, ఉగాది సంచిక అలంకరించుకొన్నవి. కథలను పాఠకులకు నచ్చునట్లు అల్లుట యందు వీరికి మంచి శక్తి గలదు. కొన్ని నవలలను గూడ ప్రకటించి యున్నారు'." అని ఉన్నది.

ఈ నవలలు దొరికినట్లయితే మరికొంత అదనపు సమాచారం దొరికే అవకాశమున్నది. అయితే ఇక్కడొక సందేహమొస్తున్నది. తెలంగాణ వాడైన వాసుదేవరావు ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని పత్రికల్లో మాత్రమే ఎందుకు రాసినాడు అని. నిజానికి 1927–30 మధ్య కాలంలో వాసుదేవరావు బతికున్న కాలం నాటికే హైదరాబాద్ నుంచి సుజాత పత్రిక వెలువడింది. ఈ పత్రికలో ఆంధ్రా ప్రాంతానికి చెందిన 'చలం' కథలు కూడా అచ్చయినాయి. ఇవన్నీ పరిశీలించాల్సిన, పరిశోధించాల్సిన విషయాలు. ఏది ఏమైనప్పటికీ వాసుదేవరావు పక్కా హైదరాబాదీ. అయితే ఈయన సంబంధ బాంధవ్యాలన్నీ ఆంధ్రాప్రాంతం వారితోనే ఉన్నాయనేది కూడా కథల్లో ప్రస్తావనల ద్వారా అర్థమైతుంది. తుదకు తేలేదేమిటంటే 'శ్రీవాసుదేవరావు'ని ఇప్పటికైతే హైదరాబాదీగానే భావించాలి. ఎందుకంటే భాష, ఆలోచన, రుబాబు, వివిధ విషయాల పట్ల రియాక్షన్ అన్నీ హైదరాబాదీ హుందా తనాన్ని, గౌరవాన్ని ఇనుమడించే విధంగా ఉన్నాయి. ఏది ఏమైనా హైదరాబాద్ జీవితాలను హృద్యంగా అక్షరబద్ధం చేసిన తొలి తెలుగు కథకులు శ్రీవాసుదేవరావు. ఈయన కథలన్నింటిని ఇక్కడ ఒక్క దగ్గరికి తెస్తున్నాము. భవిష్యత్‌లో ఎవరైనా పూనుకొని ఆయన రాసిన నవలలు (వెతకాలి), అనువాద కథలు అచ్చులోకి తీసుకు రావాలి. అప్పుడు మాత్రమే ఆయన గురించి లోతైన పరిశీలన, విశ్లేషణ, విమర్శ రావడానికి వీలవుతుంది. ఆ తోవలో ఇదొక మైలురాయిగా భావిస్తూ, దీనికి 'టార్చ్‌లైట్' పడుతూ ముందుమాట రాసిన రంగనాథాచార్యులు గారికి ధన్యవాదాలు.

(తెలంగాణ ప్రచురణలు తరపున వెలువరించిన 'శ్రీవాదసుదేవరావు కథలు'పుస్తకానికి రాసిన ముందుమాట)

–సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్,
m:98492 20321
e: sangishettysrinivas@gmail.com

అలనాటిమేటి తెలంగాణ శాసనాలు-7

ముదిగొండ చాళుక్య నిరవద్యుని కొరవి శాసనం (క్రీ.శ.935)

ఒకరుగాదు ఇద్దరు కాదు. అనేకమంది పురాలిపి పరిశోధకులు, భాషావేత్తలు, శాసన విశ్లేషకుల దృష్టిని ఆకర్షించింది కొరవి శాసనం. ప్రస్తుత తెలంగాణా, మునుపటి వరంగల్ జిల్లా, మహబూబాబాద్ తాలూకాకు 10 కి.మీ. దూరంలో నున్న కొరవిలోని వీరభద్రాల యంలో ఉంది. ఈ శాసనం అసలక్కడికెలా వచ్చిందో తెలిపే ఓ కథ ఉంది.

1966లో ఈ శాసనం తొలిసారిగ పురావస్తుశాఖ దృష్టిని ఆకర్షించింది. ఆ సం॥మే ఈ శాసనం నకలు తీసి, శాసన విభాగపు వార్షిక నివేదికలో 327 నంబరు శాసనంగానూ డా.ఎన్. వెంకటరమణయ్యగారి సంపాదకత్వంలో వెలువడిన **ఇన్స్‌క్రిప్షన్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్ - వరంగల్ డిస్ట్రిక్ట్** హైదరాబాద్ (ఆం.ప్ర. పురావస్తుశాఖ), 1974లో శాసనం 6గానూ (పే.10-15); ఆ తరువాత 1969లో ఆం.ప్ర.పురావస్తుశాఖ, డా.ఎన్. వెంకట రమణయ్యగారి సంపాదకత్వంలో వెలువడిన **ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా వా.I**, (హైదరాబాదు, 1969 పే.119-145)లో ఎంవిఎన్ ఆదిత్యశర్మ, ఎస్.దాశరథి, ఎన్. ముకుందరావు, జి.జవహర్లాల్‌ల నాలుగు వ్యాసాలుగానూ; మొదటి ప్రపంచ తెలుగు సభల (1975) సందర్భంగా, పి.వి.పరబ్రహ్మశాస్త్రిగారు రాసిన **తెలుగు శాసనాలు** పుస్తకంలో, 'కొరవిశాసనాలు' శీర్షికన (పే.46-67); పరబ్రహ్మశాస్త్రి గారే 'భారతి'లో 'కొరవిశాసనాలు పునర్విమర్శ' పేరిట వ్యాసం, భారతీయ భాషా సంస్థ (CIL), మైసూరు వారు 2019లో ప్రచురించిన ఈమని శివనాగిరెడ్డి, కొండా శ్రీనివాసులు రాసిన **తెలుగు వారి శాసనాలు క్రీ.పూ.3వ శతాబ్ది క్రీ.శ.18 శతాబ్దాలు,** (సంపాదకులు : డి. మునిరత్నం నాయుడు), 'ముదిగొండ చాళుక్య నిరువద్యుని కొరవిశాసనం' పేరిట (పే.117-122) వ్యాసం, ఇంకా ఎంతో మంది రాసిన వ్యాసాల్లో కొరవి శాసనంపై తమ తమ అభిప్రాయాలను తెలియజేశారు. క్రీ.శ.10వ శతాబ్ది నాటి తెలంగాణభాష, లిపి, వ్యాకరణం, రాజకీయం, సమాజం, మర్యాద, మన్ననలు, నేరము, శిక్షలు, కక్షలు - కార్పణ్యాలు, ఆర్థిక విషయాలెన్నో ఉన్న ఈ శాసనంలో నిధుల గురించిన వివరాలున్నాయని దుండగులు ఈ శాసనాన్ని ముక్కలు చేశారు. అంతవరకూ ఈ శాసనం కొరవి ఊర్లో ఉన్న ఒక మండపం దగ్గరుండేది. తమ ప్రయత్నంలో భాగంగా, ఆ దుండగులు ముక్కలైన ఈ శాసనం పెద్ద ముక్కను అక్కడే వదిలేసి నాలుగు ముక్కల్ని కొరవి చెరువు కట్టమీద పడేశారు. నిధులు దొరక్కపోగా, చేతులు బొబ్బలెక్కి, వళ్లంతా చెమటలుపట్టి, వట్టి చేతుల్తోనే దుండగులు వెళ్లిపోయారు. అలా దురాగతానికి బలైన శాసనపు పెద్ద ముక్కను ఆ మండపం దగ్గర నుంచి, గ్రామ పెద్దలు, వీరభద్రస్వామి దేవాలయానికి తరలించి భద్రపరచారు. మరో నాలుగు ముక్కలు చెరువు కట్టమీదే ఉండిపోయాయి. విడిపోయిన తల్లి, బిడ్డల్లా. అదుగో అలా రెండు చోట్ల ఉన్న శాసన శకలాల్ని పురావస్తుశాఖకు చెందిన ఎన్.ముకుందరావు నకళ్ళను తీశారు. ఇదీ ఆ శాసనం, శాసన శకలాల కథ.

ఇక అసలు విషయానికొద్దాం. మొత్తం శాసనంలో 104 పంక్తులున్నాయి. మొదటి భాగంలో 1 నుంచి 43, రెండో భాగంలో 44 నుంచి 69 వరకూ, మూడో భాగంలో 70 నుంచి 104 వరకూ మూడు భాగాలుగా ఉంది. శాసన చివరి వ్యాసగీత సంస్కృతంలోనూ మిగతా శాసనమంతా **నన్నయ కంటే వందేళ్ల ముందటి తెలుగు భాషలో ఉంది.** చివరన శాసనాన్ని రచించిన సంధివిగ్రహి చాముంతెయ (చాముండరాయ) వ్రాలు అని ఉంది.

తెలంగాణారాష్ట్రం, మహబూబాద్ జిల్లా కొరవిలో వీరభద్రస్వామి దేవాలయంలోనున్న ఈ శాసనం క్రీ.శ.935 నాటిది. నన్నయకంటే 100 సం॥లు ముందరిది. తెలుగు పద్యాలు, తెలుగుపదాలు, ఆనాటిభాష, లిపిని తెలియజేస్తుంది. ముదిగొండ కేంద్రంగా పాలించిన ముదుగొండ చాళుక్యులు క్రీ.శ.800-1200 వరకూ వేంగీచాళుక్యుల సామంతులుగా పాలించారు. వేంగీ చాళుక్య మొదటి భీముని పట్టాభిషేక సందర్భంగా క్రీ.శ.892లో వేంగీచాళుక్యులు, రాష్ట్రకూటులమధ్య జరిగిన ఘర్షణల్లో ముదుగొండ చాళుక్యరాజైన కుసుమాయుధుడు, రాష్ట్రకూటుల రెండో కృష్ణునితో పోరాడి, చాళుక్యభీముని పట్టాభిషిక్తుని గావించాడు. తరువాత జరిపిన దాడిలో, కుసుమాయుధుడు మరణించాడు. పిమ్మట జరిగినయుద్ధంలో కృష్ణున్ని, కుసుమాయుధుని కొడుకు గొణగయ్య తరిమికొట్టాడు. ఈశాసన తొలిభాగంలో ఈవిషయాలున్నాయి.

తరువాత రాష్ట్రకూటరాజు నాలుగో గోవిందునికి, వేంగీచాళుక్యులకు జరిగిన యుద్ధంలో చాళుక్య రెండో భీముని

పక్షాన నిలబడి గెలిపించినవాడు ఈ శాసనకర్త ముదుగొండ చాళుక్యనిరవద్యుడు. కుసమాయుధుని కుమారుడు.

పెద్దరాయి - మొదటివైపు

1. శ్రీ విక్రమాదిత్య నృపా
2. గ్రతనయుణ్డయ్న చాలుక్య
3. భీమునకు శౌచకన్దవుఌ
4. నకువే (ఏ) గీశ్వరునకు రన
5. మర్ద్ధ (ద్ధా) న్వయ కులతిలకు
6. ణ్డయ్న కుసమాయుధుణ్డు గ
7. న్నర బల్లహుని కస్త ప్రాప్త
8. (ం) బయ్న రనమర్ద్ధ (ద్ధ) కణ్ఠియం దన
9. భుజవీయ్య (ర్) బలపరాక్ర
10. మంబున శెచ్చి కణియం గట్టి
11. పట్టం బెత్తి ఖర్గసహాయు
12. ణ్డై నేల యెల్లం గావంబు (బూ)ని
13. మంచి కొణ్డ నాణ్డా దిగ
14. వేంగి దేసము విష్ణువ
15. ర్ద్ధ (ర్ద్ధ) నుతో నర్ద్ధ రాజ్యంబుసే
16. యు చున్న కుసుమాయుధు పె
17. మణిమకుట మకరికా
19. కషణ మృశృ (సృ)ణిత చ(రణ*),

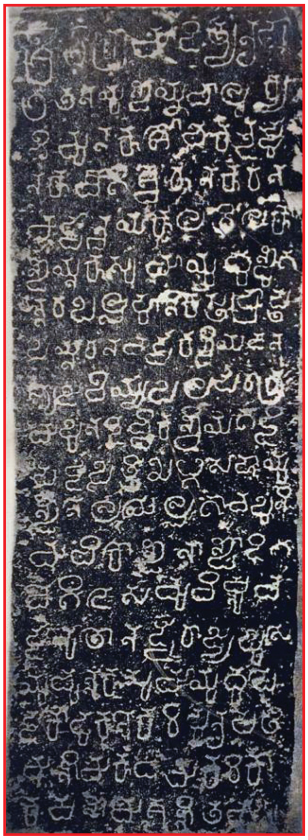

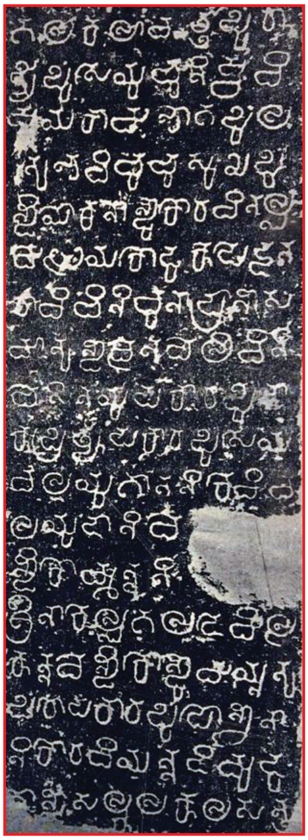

పెద్దరాయి - రెండవ వైపు

(ఈ క్రింది రెండు వైపుల నేది రెండవదో ఏది మూడవదో చెప్ప వీలుగాకున్నది)

1. గల కలావత్త్రంబు రా
2. జ్యంబు సేయుచు నిష్ఠ (ష్ట)వి
3. షయ కామ భోగంబుల
4. ను భవించుచు సుఖంబు
5. ణ్డి యొక్క నాణ్డు కొరవి నల్ల
6. మే ఱ య కొడుకు పెద్దన
7. రావించి నీవు నాప్రాణ స
8. మానుణ్డ వైన చెలివి నీ
9. చేసిన యుపకారంబు నా
10. కు బ్రత్యుపకారంబు సేయ
11. వలయుం గాన నీకేమి వ
12. లయుం దాని వే
13. ణ్డి కొమ్మన్న నీ
14. శ్రీ నాకెల్లం గలదేమిలే
15. కున్న వేణ్డి కొణ్డు మయ్న
16. ఒబరోపకారంబు పొణ్డె నా
17. ని కొరవి యన్నది ముదు
18. గొణ్డ సల్కుల కులసన్త

పెద్దరాయి - మూడవ వైపు

1. న(టా) నెగల్ల శ్రీనిరస
2. ద్యుణ్డ నేక సమర సంఘ
3. ట్టణ భుజాసి భాసురు
4. ణ్డై తమ యన్న రాజ్య శ్రీ
5. కెల్ల న్దాన యరు హుణ్డై
6. చేకొని నిల్చి భీమసలు
7. కి యన్ద నేక వస్తు వా
8. హనోత్సవంబు ల్వడ యు
9. చు తమ యన్న గొణంగయ్య
10. చేసిన ధబెంబర్వులు నస
11. ఒబును నెగల్పను గావను
12. రక్షింపను వలయునని
13. చేకొని కొరవికిచ్చిన
14. స్తితి సల్పి శిలాస్థ (స్త) మ్భ
15. ఒబు ప్రతిష్ఠి (ష్ఠి)ంచి భీమేశ్వ
16. రంబును నాతని కొల్పించి
17. న చెఱువులు మఱియు మె
18. ప్పి యే నాతని (చా(చే) యంబడి
19. (న) ధమ్మ్రవుల (న్డీ అ...)

మొదటిరాయి నాలుగవ వైపు

1. ముక్కు దఱిగినవ చఱి
2. చినను చురియ వెఱికిన
3. ను ముఱ్చి లినను అంక్కాడి
4. నను ఇరువాద్యది ఏను
5. ద్రమ్మలు మాఱిసి చేసిన
6. దోసంబునకు వాని జీవిత
7. ం ఒ దణ్డువు వరియా ర (ంఒ)
8. ంబు పడవరంబు, వెల్లార
9. ంబంబు ఎరగద్యాణంబు పె

10. రామణి పున్నమ నాణ్డు ఏ
11. నూరు ద్రమ్మలరివె
12. ట్టి సుఖంబు మనువ (వా) రు (।*)
13. నాయకుణ్జెయన్న (న) కాంపులయ్య
14. వెఱ రాజులంజొచ్చి మ
15. నా(ం) జనదు యీా స్తితి యడి
16. సి కొన్న రాజుల్గ ల రేని
17. యు యీా స్తితి యడిసిన కవ
18. నాపకు ఇన్దు మన్న కంపు

చిన్నరాయి – మొదటి వైపు

1. ... ఱ నన్దమ
2. న ప ట్టంబు గావం బూని (ధు)
3. రదెడె రాహుణ్ణె తనచే
4. తివాల తోడుగా ననుంగు
5. గొణంగణ్డను పేరితో జ
6. లుక్య భీమణ్డు న్ద ను

చిన్నరాయి – రెండవ వైపు

1. గాల(ం)బున...
2. కాన్తరితుణ్జె చనిన నా
3. తన తమ్ముణ్డు సకలలో
4. కాశ్రయ, మణికణ (న కము
5. క్తాలంకార చలుక్య కు(లో)
6. ధృవ సితగ చఱక్క బీ

చిన్నరాయి – మూడవ వైపు

1. ఇచ్చిన స్తితియు పఱియ (ద)
2. యు (ం) బోయు వెరెయంబు జి
3. ట్టరి యెల్ల న్దక్కి చా బొడి
4. చిన మాట యిరువది ద్ర
5. మ్మలు మనం బొడిచిన
6. నఱువది ద్రమ్మలు
7. అక్కసలకు క ఱ కు (ం) లి

చిన్నరాయి – నాలుగవ వైపు

1. మహీపతి వంశ జాశ్చపా
2. పాదపేత మనసో భువి భూ
3. రిభూపా ఏ (యే) పాల యన్తిమ
4. మధమ్మ మిమం సమస్తం
5. తేషాం(ం) మయా విరచి తోంజలి రేష
6. మూర్ద్నిన్ (ర్ధ్నిన్) (॥*) చన్ది (సన్ది విగ్రహిచాము (ం*)
7. తెయద్ర (ద్రా)లు.

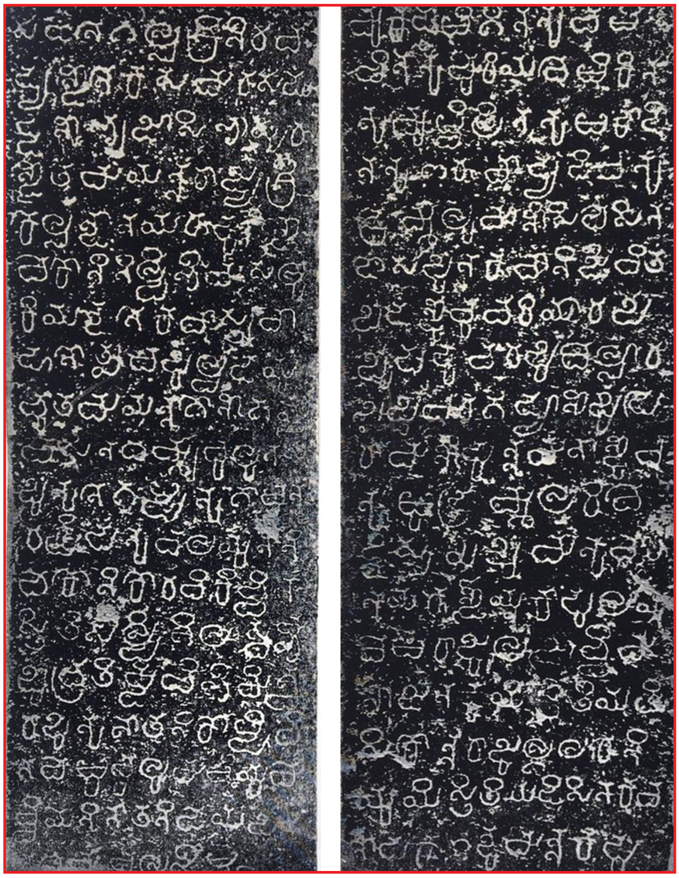

ఇక శాసనంలోని విషయాలను పరిశీలిద్దాం.

శాసనం ప్రస్తుత తెలంగాణలో దొరికినా, వేంగీచాళుక్యరాజు మొదటి చాళుక్య భీముని పట్టాభిషేకంతో ప్రారంభమౌతుంది. క్రీ.శ.892కు కొంచెం ముందు. రాష్ట్రకూటరాజు రెండో కృష్ణుడు వేంగిదేశంపై దండెత్తి, అలకల్లోలాన్ని సృష్టించాడు. అపుడు వేంగీచాళుక్యల ఆదరణ చవిచూచిన, ముదుగొండ చాళుక్యశాఖకు చెందిన కుసుమాయుధుడు, రెండో కృష్ణుని ఢీకొని, అతడు మరలిపోయేట్టు చేశాడు. దీంతో వేంగీచాళుక్య మొదటి భీముడు పట్టాభిషిక్తుడైనాడు. పగతో రగిలిపోయిన రెండో కృష్ణుడు, మళ్లీ వేంగిదేశంపై దండెత్తి వస్తూ, ముందుగా ముదుగొండపై దాడిచేసి కుసుమాయుధుణ్ణి చంపాడు. ముదుగొండ చాళుక్యరాజ్య స్థాపకుల్లో ఒకడైన రణమర్దుడనే రాజు తన పట్టాభిషేకం సందర్భంగా మెడలో ఒక కంఠికను ధరించాడు. దానికి రణమర్ధకంఠిక అని పేరు. అప్పటి నుంచి అదొక ఆచారమై, ముదుగొండరాజులందరూ పట్టాభిషేకం సందర్భంగా ధరించారు. అలా ధరించిన కుసుమాయుధుడు, రెండో కృష్ణుని చేతిలో మరణించినప్పుడు కూడా దాన్ని ధరించి ఉన్నాడు. కుసుమాయుధుడుని పెద్ద కొడుకు గొణగయ్య, యుద్ధభూమి నుంచి తండ్రి శిరస్సును, రణమర్ధకంఠికను కాపాడాడు. ఆ కంఠికను ధరించిన గొణగయ్య, రెండో కృష్ణుని ఎదుర్కొని, పారద్రోలి ప్రత్యక్షంగా ముదుగొండ రాజ్యాన్ని, పరోక్షంగా వేంగీరాష్ట్రాన్ని కాపాడిన విషయాలు

శాసన రెండో భాగంలో ఉన్నాయి. కొంతకాలం తరువాత రాష్ట్ర కూటరాజైన నాలుగో గోవిందుడు, పాత పగతో మళ్లీ ముదుగొండపై విరుచుకుపడ్డాడు. భీకర పోరులో గోవిందుడు పైచేయి సాధించగా, తట్టుకోలేక, గొణగయ్య, వేములవాడ చాళుక్యరాజు రెండో అరికేసరి వద్ద ఆశ్రయం పొందాడు. మారిన రాజకీయ పరిణామాల వల్ల, రెండో చాళుక్య భీముడు వేంగి సింహాసనాన్నధిష్ఠించాడు. గొణగుని సోదరుడైన నిరవద్యుడు, రెండో చాళుక్యభీమునితో చేరి, రాష్ట్ర కూటరాజు గోవిందుని పారదోలి ముదుగొండను వశపరచుకొని, రాజైనాడు. ఇలా నాటకీయంగా ముదుగొండ రాజైన నిరవద్యుడే ఈ కొరవి శాసనాన్ని వేయించాడు. తనకు సహకరించిన నల్లమేడియ కొడుకు పెద్దనను మెచ్చి, ఏమి కావాలో కోరుకొమ్మనగా, పెద్దన 'నీ సంపదంతా నాకున్నట్లే. నాకేమీ వద్దు, కొరవి ముదుగొండ, చాళుక్యులదే, ఎవరు రాజైనా తాను విధేయుడుగా ఉంటాననగా, నిరవద్యుడు అతన్ని కొరవి పాలకునిగావించాడు. అంతేకాదు, మునుపు గొణగయ్య ఇచ్చిన స్థితిగతులన్నింటినీ, నిరవద్యుడు పెద్దనకు తిరిగి కట్టబెట్టాడు. ఇది శాసనం రెండో భాగంలోనున్న విషయం.

ఇంకా నాలుగు శాసన శకలాలు ఆనాటి సాంఘిక, పాలనా పరమైన విషయాలను తెలియజేస్తున్నాయి. ఎవరైనా, ముక్కు దరిగినా, చరిచినా, ఛురియగుచ్చినా, చంపినా, రంకాడినా, ఇరువైఐదు ద్రమ్మలు చెల్లించాలని, తీనేరం చేసిన వారికి మరణశిక్ష అనీ, ఎవరూ శత్రువుల పంచన చేరరాదనీ, పెరామణి పున్నమినాడు, ఎరగద్యాణం, వరియారంబం, పదువారంబు, వెల్లారంబంబులగాను 500 ద్రమ్మలు చెల్లించాలన్న నిబంధనల గురించి తెలియజేస్తున్నాయి. తన తండ్రి గొణంగడు చాళుక్య భీమునితో కలిసి రామునితో సమానంగా పాలించాడని, అనుకోకుండా చనిపోయిన అతని తమ్ముడు సకల లోకాశ్రయుడనీ, చాళుక్య కులోద్భవుడని, చివరగా ఎవరినైనా చావబొడిస్తే 120 ద్రమ్మలు, మానం బొడిస్తే 40 ద్రమ్మలు చెల్లించాలనీ, అక్కసాలులకు (బంగారుపని చేసేవారికి) కఱకూలిలేదనీ, ఈ శాసనాన్ని సంధి విగ్రహిచాముంతెయ రాశాడని ఉంది. ఇంతటితో శాసనం ముగుస్తుంది.

శాసనంలోని కొన్ని పదాలు అనాటి పలుకు బడిని తెలియజేస్తాయి. తనయుణ్ణయ్య = తనయుడైన, వేగీశ్వరునకు = వేంగీశ్వరునకు, రనమద్ధి = రణమర్థుడు, తిలకుణ్ణయ్య = తిలకుడైన, కుసుమాయుధుణ్ణు = కుసుమాయుధు(ం)డు, ప్రాప్తంబయ్యు = ప్రాప్తంబైన, ఖఙ్గ సహాయుణ్ణె = ఖడ్గ సహాయుండై, వేంగిదేసము = వేంగి దేశము, విష్ణువద్దె ^నుతో = విష్ణువర్ధనునితో, సుఖంబుణ్డి= సుఖంబుండి, రావించి = రప్పించి, వేణ్డకొమ్మిన్న = వేడుకోమనిన, నీ శ్రీ = నీ సంపద, ముదుగొణ్డసల్కుల = ముదుగొండ చాలుక్యుల, శ్రీ నిరవద్యుణ్డనేక = శ్రీ నిరవద్యుడు అనేక, యరుహుణ్ణె = అర్హుండై, భీమసలుకి = చాళుక్య మొదటి భీముడు, గొణంగయ్య = గొణగుడు, ముక్కు దఱిగినను = ముక్కు చెక్కినా, చఱిచినను = చేతితో కొట్టిన, ముఱ్చిలినను = దొంగిలించినా, ఱంకాడినను = వ్యభిచరించినా, ఇరువాద్యడిఏను = ఇరవై ఐదు, మాణిసిసేసిన = రాజసేవకుడు

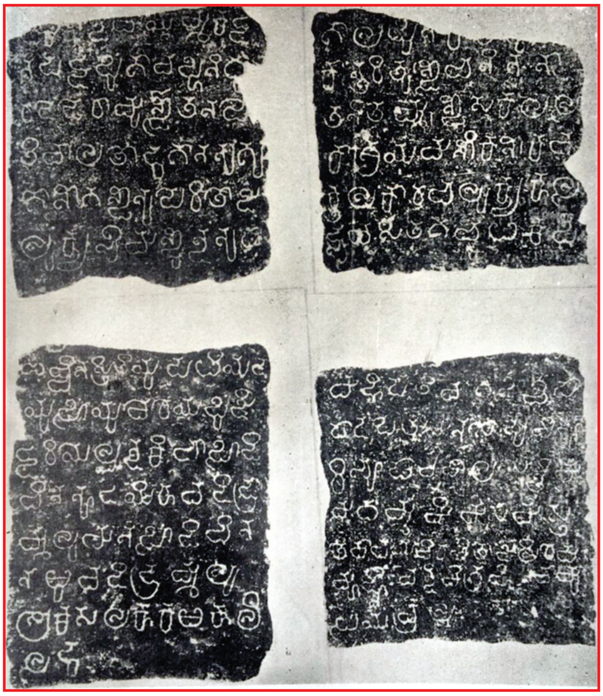

రెండవ శాసనం నాలుగు భాగాల వెనుక వైపు

(తప్పులు) చేసినా, జీవితం బదణ్డవు = జీతం ఇవ్వబడదు, పడవరంబు, ధాన్యరూపంలో ఇచ్చే కవులు, వెల్లారంబంబు = మెట్టపైరు, ఎరగద్యాణంబు = ఒకపేరుగల నాణెము, పెరామణి పున్నమనాణ్డు = వైశాఖ పుణ్ణమినాడు, వెఱరాజులంజొచ్చి = పరరాజుల పంచన చేరితే, కంపు - కాపు, చేతివాలతోడుగా = కరవాలము (కత్తి)లా, చాళుక్యకులోద్భవుడూ = (కులంలో) చంద్రుడు లాంటి అన్న అర్థాలు సరిపోతాయి.

ఇంతకు ముందు శాసనాలమాదిరిగనే, రకారపొల్లు ముందు, అక్షరాలు ద్విత్వాలుగా ఉన్నాయి. కన్దప్పు ^(కందర్పు), రనమద్ద ^ (రణమర్ధ), విష్ణువద్దె ^ను (విష్ణువర్ధను), అద్ద ^ రాజ్యం (అర్ధరాజ్యం), కలావత్త ^ంబు (కలావర్తంబు) ఇందుకు ఉదాహరణలు. రాయటంలో దొర్లిన కొన్ని పొరపాట్లు రణమర్ధకురనమర్ధ, విష్ణు యెర్ధనునకు విష్ణువర్ధ ^నుతో, అయినకు అయ్యి. అయి అన్న పదానికి బదులు ఐత్వం ప్రయోగింపబడింది. నాయకుణ్ణె కొన్ని సంస్కృత పదాలకు తెలుగు ప్రయోగాలు గమనించదగ్గవి.

కరవాలము - చేతివాలము, ఆచంద్రార్కలము = కరకాలవర్తంబు. అన్ని విభక్తులు శాసనంలో కనిపించటం, వచనం కూడా చోటు చేసుకోవటం ఈ శాసన ప్రత్యేకతలు.

క్రీ.శ. 10వ శతాబ్ది రాజకీయ, సాంఘిక, భాషాపరమైన అనేక విలక్షణతలు కలిగి ఆనాటి ఆచారవ్యవహారాలను తెలుసుకోవటానికి ఉపకరించే ఈ శాసనం **అలనాటి మేటి తెలంగాణ శాసనాల్లో ఒకటి.**

-ఈమని శివనాగిరెడ్డి-స్థపతి
m : 9848598446
e : nagireddy@malaxmi.in

హైద్రాబాద్ నగరంలో
మరొక దర్వాజా

గోపాలురు – భూపాలురు

అనగనగా ఐదు వేల సంవత్సరాల క్రితం మధ్య ఆసియా నుండి గుర్రాల నధిరోహించిన కొన్ని గుంపులు మన దేశానికి "మిడతల దండులా" వలస వచ్చారు. వారందరు "పీతకేశులు'. అనగా బంగారు రంగు జుట్టు గలవారు. నీలి కన్నుల వారు. వారి కనులలో నీలిసముద్రాల నీలినీడలు కదలాడేవి. వారు రాగి వర్ణపు శరీరాల వారు. స్థానికులైన "ద్రావిడులు" వారిని "ఆర్యులు" అన్నారు. ఆర్యుల నాయకుడు "ఇంద్రుడు". ద్రావిడుల నాయకుడు "దివోదాసు". ఆర్యద్రావిడ సంగ్రామాలు, సంఘర్షణలు జరిగిజరిగి చివరికి వర్ణ సంక్రమణాలతో, సమ్మేళనాలతో పాలునీళ్లలా, "పాన్‌సుపారీ"లా కలిసిపోయారు. ఈ కథ అంతా మనం మహామహోపాధ్యాయ్ పండిత్ రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ రాసిన "ఒల్గాసే గంగా"లో చదవవచ్చు.

మరి ఆర్యులు భారతదేశానికి ఎందుకు వచ్చినట్టు? వందల వేలున్న తమ ఆలమందల పచ్చగడ్డికోసం, విశాలమైన పచ్చిక మైదానాల అన్వేషణలో సంచలిస్తూ సంచరిస్తూ సారవంతమైన సింధూ, గంగా– యమున తీరమైదాన ప్రాంతాలకు వచ్చి స్థిరపడినారు. జలం జీవం కదా! ఒకవైపు స్థిర నివాసాలు మరోవైపు గలగలా పారుతున్న గంగాజలాలు. మరింకేం? పశుపోషణ కాస్తా వ్యవసాయానికి దారి తీసింది. నదీ– నాగరికతలు ఏర్పడినాయి. రాజులు రాజ్యాలు అవతరించాయి. అట్లా అట్లా "గోపాలురు భూపాలురు" ఐనారు. గోపాలులను "గొల్లవారు" అని కూడా అన్నారు. వెన్నను దొంగిలించిన ఒక చిన్న చిలిపి నల్ల గొల్ల పిల్లవాడు పెరిగి పెద్దవాడయ్యి శ్రీకృష్ణుడుగా మారి "యాదవుల" కులానికి పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించి "గీతాకారుడు" ఐనాడు.

అగ్గో! అటువంటి గొల్ల కులం నుండి వచ్చిందే ఒక గొల్లరాణి. ఆమె అసలు పేరేమిటో ఎవరికి తెలియదుగాని అందరూ ఆమెను గొల్లరాణి అనేవారు. ఆమె పరిపాలించిన ప్రాంతం పేరు, రాజ్యం పేరు "గొల్లకొండ". కాకతీయుల కాలంలో గొల్లకొండ రాజ్యం ఒక చిన్న సామంత రాజ్యం. ఆ యాదవ రాణి ప్రతి ఏటా ఓరుగల్లులోని కాకతీయ రాజులకు కప్పం చెల్లించేది. అడివిలో పశువులను మేపుతూ గొల్లలు కనుక్కున్న ఒక గుండ్రటి కొండ మీద ఆ రాణి ఒక మట్టి కోటను నిర్మించింది. అందరూ దానిని "గొల్లకొండ" అనసాగారు. కాకతీయ రాజ్యపతనానంతరం బీదర్ నుండి వచ్చిన బహమనీ నవాబు గొల్లకొండను ఆక్రమించుకున్నాడు. కొండ గుండ్రంగా ఉందనో లేక సరిగ్గా పలుకరాకనో "గోల్‌కొండ" అన్నాడు. అట్లా గొల్లకొండ గోల్కొండ అయిపోయింది. ఇప్పుడు మనకున్న అన్ని పేర్లు అపభ్రంశపు పేర్లే కదా!

బహమనీ నవాబు తన "తరఫ్‌దార్"గా (గవర్నర్) మొదటి కులిఖుతుబ్ షాను గోల్కొండకు పంపగా కుతుబ్‌షా హీ నవాబుల పరిపాలన ప్రారంభమయ్యింది. ఆ బంగారు దినాలలో ముచికుందా నది (మూసి) ఒక జీవనదిలా పుష్కలమైన నీటి సంపదతో గలగలా ప్రవహించేది. ప్రతి వర్షాకాలంలో వరదలు వచ్చేవి. నగరంలో నదీ తీర ప్రాంతాలలో పచ్చగడ్డి సమృద్ధిగా దొరికేది కావున గొల్లవారందరూ అక్కడే తమ ఆలమందలతో స్థిరనివాసాలు ఏర్పరచుకున్నారు. అట్లా గౌలిగూడ, గౌలిపురా, గొల్లకిడ్కీ, గౌలిదొడ్డి బస్తీలు ఏర్పడినాయి. అక్కడ ఉండే గొల్లభామలు తమ తలలపై పాల కుండలను, పెరుగు కుండలను పెట్టుకుని నగరంలోని వాడవాడలా తిరిగి అమ్ముకునేవారు.

అరవైఏండ్ల క్రితం నగరంలో ఉషోదయాన ఎక్కడ చూసినా "మధురా నగరిలో చల్లనమ్మబోదు" అన్నట్లు ఆ దృశ్యాలే కమనీయంగా కనబడేవి. ఆ తర్వాత సీసాపాలు, పాకెట్‌పాలు, డెయిరీఫాంలు, కార్పొరేట్ సంస్థలు వచ్చి స్థానికులైన గొల్లల నోటిలో మట్టిగొట్టారు. అంతరించిన అన్ని కులవృత్తుల్లాగే అది కూడా ఒక కన్నీటి కథ.

హైద్రాబాద్ నగరానికి పన్నెండు దర్వాజాలు, పన్నెండు కిటికీలు ఉండేవి. అందులో ఒక కిడ్కీ పేరే "గొల్లకిడ్కీ". ఇది పాతనగరం హుసేనీ ఆలం పక్కన ఉంటుంది. గొల్లకిడ్కీ బస్తీలో ఒక భాగమే "ఖబూతర్ ఖానా". పావురాలను ఖబూతర్లు అంటారు. ముస్లిం సంస్కృతిలో ఖబూతర్లను పెంచటం ఒక హాబీ, ఒక వినోదం. మార్వాడీలు, జైనులు దయాదృష్టితో వాటికి గూడులను, స్తంభాలను నిర్మించి వాటికి గింజలను వెదజల్లుతారు. పన్నెండు దర్వాజాలలో ఒక దర్వాజా పేరు "గౌలిపురా దర్వాజా". 1950లలో వీధులను విశాలం చేసే కార్యక్రమంలో ఈ దర్వాజా కాలగతిలో కనుమరుగయ్యింది. కాలవాహిని అలల వాలున నగరంలోని దర్వాజాలు, కిటికీలు కొట్టుకపోయాయి. గౌలిపురా చౌరాస్తాలో జానకిరాం అనే పాత హోటల్ ఇప్పటికీ ఉంది. అందులో ఒక పెద్ద నలుపుతెలుపుల తస్వీర్ (ఫోటో) ఉంది. అప్పటి ఆ దర్వాజా వైభవం, అప్పటి మనుషులు, వారి కట్టుబొట్టు జుట్టు ముఖ కవళికలన్నీ ఆ తస్వీర్‌లో చూసి ఒక నోస్టాల్జియా, ఒక మెలాంకలీ అనబడే చిదానందస్థితిలోకి మనం వెళ్లిపోవచ్చు. ఆసక్తికలవారు గుజ్రేజమానా, పురానా జమాను యాది చేసుకోవచ్చు.

ఒకప్పటి గౌలీపురా దర్వాజా

ఇకపోతే గౌలిపురా "మేకల మండి" మహామశూర్ ఐత్వారం నాడు (ఆదివారం) అందరికీ తాతీల్ కదా! (సెలవు దినం) ఆ దినం పొద్దుపొద్దుగాల్నే లేసి చలిచలి చిరుగాలులల్ల గజగజ వొణుకుకుంట, బట్టసంచీ చేతుల పట్టుకుని నడుచుకుంట మేకల మండీకి పోతే కాళ్లు, తలకాయలకూర, కలేజా, బేజా, బోటీ, నల్ల అన్నీ అగ్గువ సగువకు తక్కువ ధరకు దొరికేయి. మండీలో పరిచిన షాబాద్ బండల మీద తడితడిగా పారే రక్తం మడుగల మీద నడుస్తుంటే కాల్జారేది. అదొక భీభత్సరస (కృ) ప్రధాన దృశ్యం. గదరు గదరు నెత్తురు వాసన అంతటా గుభాళించేది. కండ్లు మూసుకుని జ్ఞాపకంచేసుకుంటే ఇప్పటికీ ఆ గదరు గదరు వాసన మన ముక్కుపుటాలకు సోకుతుంది.

సూర్యచంద్రుల్లాగే మేకల మండి పక్కన కల్లు కాంపౌండ్. మేకల మండి వైభవాన్ని ఉదయం పూట తిలకిస్తే కల్లు కాంపౌండ్ వైభవాన్ని సాయంత్రం చూసి తరించాలె. హరివంశరాయ్ బచన్ భాషలో అది "మధుశాల". దువ్వూరి రామిరెడ్డి కవిత్వంలో అది "పానశాల". గాలిబ్ షాయరీలో "షరాబ్‌ఖానా". మోదుగాకులతో కుట్టిన దొప్పలల్ల గరం గరం "చాక్నా" షోర్వా నంచుకుంటనో, లేక బాగా కాలిన కబాబు సీకులను కొంచెం కొంచెం కొరుక్కతింటనో కడుపుల తియ్యటి పుల్లటి తాటి కల్లో ఈత కల్లో పడంగానే అల్లాయి పదాలు అక్కడ జాలువారేవి. సారాను చెప్పి, రాసి, దుబారా అని సీసలల్ల అమ్మేవారు. కల్లు కాంపౌండ్‌లల్ల తడకలు కట్టి ఆడోల్లకు మొగోల్లకు సపరేట్ సపరేట్ సెక్షన్లు ఉండేటివి. కడుపుల చుక్క పడేసరికి కష్టాలు కన్నీళ్లు కవిత్వరూపంలో ఇవతల బడేవి.

"పీనా బురా నహీఁ హై దోస్
పీనేకే బాద్ హొహోష్ మే ఆనా హీ బురాహై"

అని అక్కడే సొక్కిసోలి తూలి క్రిందపడి నిద్రపోయే వారు చాలా మంది. క్లబ్బులు, పబ్బులు ఇంకా పుట్టని ఆ రోజులల్ల పాతనగరంలోని గాజీబండ, పీసల్ బండ, లాల్‌దర్వాజ, గౌలిపురా కల్లు కాంపౌండ్లు బాగా మషూర్.

దీపావళి తెల్లారి యాదవుల "సదర్" ఉత్సవం చాలా ప్రత్యేకమైనది. దున్నపోతులను బాగా అలంకరించే వారు. కొమ్ములకు రంగులు పూసి చెమ్కీ దండలు కట్టేవారు. కొండొకచో కాళ్లకు గజ్జెలు కూడా! యాదవులందరూ తలలకు రంగురంగుల శమ్లాలు చుట్టుకుని, చేతులల్ల లంబాచౌడా లాఠీలు పట్టుకుని డప్పులు కొట్టుకుంట, "దద్దడ్ కీ దద్దడా" దరువులకు అనుగుణంగా లయబద్ధంగా అడుగులు వేసుకుంట నాట్యం చేసేవారు.

ఇక గొల్లవారి గొల్లసుద్దుల గురించి ఎంత చెప్పినా తక్కువే, ఎర్రంచులున్న నల్ల గొంగళ్లి బుజాలపై వేసుకుని కాళ్లకు గజ్జెలు కట్టుకుని "గొర్రెల గోత్రాలు గొల్లోలకు ఎరిక" అని మొదలు బెట్టి "అమ్మ భారతి అమ్మమ్మ భారతి అమ్మోభారతాంబ" అని కథలు చెప్పేవారు.

తెలంగాణా ప్రజలకు "జ్ఞానభిక్ష" ప్రసాదించిన ఘనత వహించిన "గౌలిగూడ" గురించి ఇంకా తెలుసుకుందామా?

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు – గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

–పరవస్తు లోకేశ్వర్,
m: 91606 80847
e : lokeshwar.hyderabadi@gmail.com

చైనా గ్రేట్ గ్రీన్‌వాల్

ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్న ప్రకృతి

ప్రకృతి ప్రకోపాలు :

ఇటీవల జరిగిన కొన్ని సంఘటనలు చూస్తే ప్రకృతి మనిషిపై ప్రతీకారం తీర్చుకుంటున్నదని అనిపిస్తున్నది. 2013లో జరిగిన కేదార్ నాథ్ దుర్ఘటన, మొన్న ఫిబ్రవరి 8న జరిగిన రిషిగంగా నదికి ఆకస్మికంగా వచ్చిన వరదలు, అమెరికా దక్షిణ రాష్ట్రాలైన టెక్సాస్, మిసిసిపి తదితర రాష్ట్రాలలో సంభవిస్తున్నకనీవినీ ఎరుగని మంచు తుఫానులు, 2020 అక్టోబర్లో తెలంగాణలో కురిసిన కుండపోత వర్షాలు, 2019లో కేరళలో సంభవించిన వరద విధ్వంసం ఇంకా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా సంభవిస్తున్నఅనేకానేక ప్రకృతి విపత్తులు. ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రంలో మంచు గ్లేసియర్ కూలిన కారణంగా రిషి గంగా నదికి వచ్చిన ఆకస్మిక వరదల వలన 200 పైగా ప్రాణాలు కొట్టుకు పోయాయి. అపారమైన ఆస్తి నష్టం వాటిల్లింది. రిషి గంగ జల విద్యుత్ ప్రాజెక్టు మునిగిపోయింది. అమెరికాలో టెక్సాస్ రాష్ట్రం ఇంతకు ముందు ఎప్పుడూ అనుభవంలోకి రాని మంచు తుఫానులో కొట్టుమిట్టాడుతున్నది. ఉష్ణోగ్రతలు అనూహ్యంగా -10 డిగ్రీల సెంటీగ్రేడ్ కు పడిపోవడం వలన నీటి సరఫరా దారుణంగా దెబ్బ తిన్నది. కరెంట్ వినియోగం అనూహ్యంగా పెరగడంతో విద్యుత్ గ్రిడ్ ట్రిప్ అయి విద్యుత్ సరఫరాకు తీవ్ర అంతరాయ కలిగింది. ప్రజలు నీరు లేక, కరెంటు లేక గడ్డకట్టే చలిలో బతుకుతున్నారు. అమెరికా దక్షిణ రాష్ట్రాలు అన్నిటిలో ఇటువంటి పరిస్థితినే ఎదుర్కొంటున్నాయి.

పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తల హెచ్చరికలు :

ఈ పరిస్థితిని పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తలు, సంబంధిత నిపుణులు దశాబ్ద కాలంగా అంతర్జాతీయ వేదికల మీద విస్తృతంగా చర్చిస్తున్నారు. భారత్ లో కూడా ఈ చర్చ జరుగుతున్నది. గత కొన్ని దశాబ్దాలుగా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వాతావరణంలో తీవ్రమైన మార్పులు చోటు చేసుకుంటున్న సంగతిని వారు గుర్తు చేస్తూనే ఉన్నారు. భూగోళం మీద రోజురోజుకు ఉష్ణోగ్రతలు పెరుగుతున్నాయి. వరుస కరువులు లేకపోతే అతి వరదలు సంభవించి ప్రజలు కడగండ్ల పాలవుతున్నారు. ఈ వాతావరణ మార్పులకు (Climatic Changes) అనేక కారణాలు ఉన్నప్పటికీ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఏటా లక్షలాది చదరపు కిలోమీటర్ల మేర అడవుల నరికివేత ప్రధానమైన కారణంగా ముందుకు వచ్చింది. 2000 నుండి 2012 వరకు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 2.30 మిలియన్ చదరపు కిలోమీటర్ల అడవి మాయం అయ్యిందని అధ్యయనాలు తెలియజేస్తున్నాయి. ప్రతీ నిమిషం ఒక ఫుట్ బాల్ మైదానం అంత అడవి అమెజాన్ అడవుల నుంచి మాయం అవుతున్నది. 2018లో సుమారు 3.60 మిలియన్ హెక్టార్ల ఉష్ణ మండల అడవులు (Tropical Forests) భూమి మీద నుంచి మాయం అయినట్టు ఒక అంచనా. అడవుల నరికివేత వలన భూగోళంపై ఉష్ణోగ్రతల్లో తీవ్రమైన మార్పులు సంభవిస్తున్నాయి. ఈ మార్పులు ఋతు పవనాల గమనాన్ని ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. ఋతుపవనాల మీద ఆధారపడిన వ్యవసాయిక దేశాలైన భారత్, పాకిస్తాన్, బంగ్లాదేశ్, శ్రీలంక, నేపాల్, మయాన్మార్ తదితర దక్షిణాసియా దేశాల మీద తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపుతున్నాయి. ఒకప్పుడు వానాకాలం నాలుగు నెలల పాటు వర్షపాతం ఉండేది. ఇప్పుడు వార్షిక సగటు వర్షపాతంలో తగ్గుదల లేకపోయినా వర్షం కురిసే రోజులు సుమారు 25 నుంచి 30 రోజులకు పడిపోయింది. వర్షం నెల, నెలన్నర రోజులు అసలే కురువదు. కురిస్తే రెండు మూడు రోజుల్లో భారీ కుండ పోత వర్షం కురిసి పోతుంది. అనంతరం మళ్ళీ వర్షం పత్తా ఉండదు. ఈ దోబూచులాట మనం గత కొన్నేండ్లుగా చూస్తూనే ఉన్నాము. ఈ పరిస్థితి 2020లో కూడా మన అనుభవంలోకి వచ్చింది. జూన్, జూలై, ఆగస్టు నెలల్లో వర్షం లేక కరువు పరిస్థితులను చూసాము. సెప్టెంబర్, అక్టోబర్ నెలల్లో భారీ వర్షపాతం, నదుల్లో వరద బీభత్సం చూసాము. ఫిబ్రవరి నుంచి తిరిగి ఎండలు దంచి కొట్టే పరిస్థితులు

వస్తాయి. ఈ కారణంగా దేశంలో విచిత్రమైన పరిస్థితి నెలకొంటున్నది. కరువులు – వరదలు – కరువులు దాదాపు ప్రతీ ఏటా పునరావృతం అవుతున్నాయి.

వాతావరణ పునరుద్ధరణకు మార్గాలు :

వాతావరణ మార్పులను నియంత్రించి తిరిగి గాడిలో పడేయాలంటే భూగోళం మీద అడవుల నరికివేతను నియంత్రించడం, నరికివేతకు గురి అయిన అడవులను తిరిగి పునరుజ్జీవింపజేయడం, కర్బన ఉద్గారాలను నియంత్రించడం తప్పనిసరి అవసరమని పర్యావరణవేత్తలు భావిస్తున్నారు. ఇటీవల విడుదల అయిన వృక్షవేదం పుస్తకంలో రాసిన పీఠికలో విలువైన సమాచారం పొందుపర్చారు. 10 వేల ఏండ్ల క్రితం భూగోళం 45 శాతం అంటే 60,000 లక్షల హెక్టార్ల అడవులతో నిండి ఉండేది. ఇప్పుడు అది 31 శాతానికి అంటే 40,000 లక్షల హెక్టార్లకు పడిపోయింది. గడచిన 10 సంవత్సరాలలో ఏటా 5.20 మిలియన్ హెక్టార్ల అడవిని మనం భూమి మీద నుంచి మాయం చేస్తున్నాము. కాబట్టి భూమి మీద అడవులను పునరుజ్జీవింపజేయడం, పర్యావరణ సమతుల్యతను కాపాడడం, వాతావరణ ఉష్ణోగ్రతను పెంచే కర్బన ఉద్గారాలను (Carbon Emissions) తగ్గించడం మానవాళి ప్రథమ కర్తవ్యం పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తలు దశాబ్దకాలంగా చెపుతున్నారు. లేనిచో మానవుడు సహా అన్నీ జీవజాతుల మనుగడ ప్రమాదంలో పడిపోతుంది.

హరితహారం యొక్క అవెన్యూ ప్లాంటేషన్

అతి పెద్ద మానవ ప్రయత్నాలు :

భూగోళంపై గ్రీన్ కవర్ ను పెంచడానికి, కర్బన ఉద్గారాలను తగ్గించడానికి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అతి పెద్ద మానవ ప్రయత్నాలుఅనేక రూపాలలో జరుగుతున్నట్టు తెలుస్తున్నది. ఇటువంటి ప్రయత్నాలు చైనా, బ్రెజిల్, ఆఫ్రికా, చిలీ తదితర దేశాలలో పెద్ద ఎత్తున జరుగుతున్నాయి. తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపట్టిన హరితహారం అతి పెద్ద మానవ ప్రయత్నాలలో చోటు సంపాదించుకున్నది. వాటి సంగతులు సంక్షిప్తంగా తెలుసుకుందాం.

గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ చైనా:

చైనా ఉత్తర ప్రాంతంలో ఉన్న రాష్ట్రాలలో గోబి ఎడారి విస్తరణ ప్రమాదకరమైన స్థాయికి చేరుకున్నది. వారావరణ ఉష్ణోగ్రతలు పెరగడం, వర్షపాతం తగ్గిపోవడం వంటి పరిణామాలతో గోబి ఎడారి 1975 నుంచి ఇప్పటివరకు 55,000 చదరపు కిలోమీటర్లు విస్తరించినట్టు ఒక అంచనా. గోబి ఎడారి నుంచి వచ్చే ఇసుక తుఫానుల వలన 400 మిలియన్ల ప్రజలు కడగండ్ల పాలవుతున్నారు. ప్రజలను ఈ ఉపపాతం నుంచి రక్షించడానికి గోబి ఏడారికి చెట్లతో ఒక గోడను నిర్మించాలని చైనా ప్రభుత్వం తలపెట్టింది. 1979 లో గోబి ఎడారి విస్తరణను నివారించడానికి 500 కోట్ల మొక్కలను నాటే కార్యక్రమం చైనా ప్రభుత్వం అమలు చేయడం ప్రారంభించింది. దీన్ని ది గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ చైనా అని పేరు పెట్టారు. 4500 కిమీ ల పొడవున, 3,50,000 చదరపు కిమీ విస్తీర్ణంలో ఈ బృహత్తర కార్యక్రమాన్ని 2050 వరకు పూర్తి చేయాలని సంకల్పించింది. ఇది మొక్కలు నాటడానికి చేస్తున్నఅతిపెద్ద మానవ ప్రయత్నంగా ప్రసిద్ది చెందింది.

కర్బన ఉద్గారాలను తగ్గిస్తున్న చైనా త్రీ గార్జెస్ డ్యాం :

చైనా ప్రపంచంలో అతి పెద్ద జనాభా కలిగిన దేశం. తన ఆర్థిక కలాపాలతో 40 ఏండ్లలోనే ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థను శాసించే దశకు ఎదిగింది. ప్రపంచ దేశాలు వాతావరణంలోకి వదిలే కర్బన ఉద్గారాల్లో చైనా వాటా 28.5%. కర్బన ఉద్గారాలను తగ్గించే దిశగా ఇంధన రంగంలో చైనా విశేషంగా కృషి చేస్తున్నది. బొగ్గు ఆధారిత విద్యుత్ ఉత్పత్తిని గణనీయంగా తగ్గించుకొని జల విద్యుత్ ఉత్పత్తిని, సౌర విద్యుత్ ఉత్పత్తిని పెంచుకుంటున్నది. 2015 నాటికి చైనా సౌర విద్యుత్ ఉత్పత్తిని 74 శాతానికి, వాయు విద్యుత్ ఉత్పత్తిని 34 శాతానికి పెంచుకోవడంతో పాటు బొగ్గు ఆధారిత విద్యుత్ ఉత్పత్తిని 3.7 శాతానికి తగ్గించుకున్నది. దక్షిణ చైనాలో యాంగ్సీ నదిపై చైనా నిర్మించిన జల విద్యుత్ ప్రాజెక్ట్ "త్రీ గార్జెస్ డ్యాం" గురించి అందరికీ తెలిసిందే. ఇది ప్రపంచంలో నిర్మితమైన అతి పెద్ద ఉత్పాదక సామర్థ్యం కలిగిన జల విద్యుత్ ప్రాజెక్టు. ఈ ప్రాజెక్టు 22,500 మెగావాట్ల ఉత్పత్తి సామర్థ్యం కలిగి ఉన్నది. ఇంత భారీ జల విద్యుత్ ప్రాజెక్ట్ వలన థర్మల్ విద్యుత్ ఉత్పత్తికి ఏటా 31 మిలియన్ టన్నుల బొగ్గు వినియోగం తగ్గనున్నది. ఫలితంగా 100 మిలియన్ టన్నుల గ్రీన్ హౌజ్ గ్యాస్ ఉద్గారాలు, కొన్ని మిలియన్ టన్నుల పొడి రేణువులు (Dust),ఒక మిలియన్ టన్నుల సల్ఫర్ డై ఆక్సైడ్, 3,70,000 టన్నుల నైట్రిక్ ఆసిడ్,10000

టన్నుల కార్బన్ మోనాక్సైడ్, తగినంత పరిమాణంలో పాదరసం వాతావరణంలోనికి పోకుండా నిరోధించగలుగుతుంది. 660 కి.మీ పరిధిలో అంతర్గత నౌకాయానం అభివృద్ధి అయ్యింది. చవకైన రవాణా మార్గాలు ఏర్పడినాయి. టూరిజం గణనీయంగా పెరిగి ప్రజలకు ఉపాధి కలుగజేస్తున్నది. జలాశయం నిర్మాణం వలన ముంపు బారినపడిన ప్రాంతంలో 1990 వ దశకంలో 13,000 చదరపు కి.మీ. గ్రీన్ కవర్ ని కోల్పోయింది. చైనా ప్రభుత్వం చేపట్టిన చెట్లు నాటే కార్యక్రమం వలన గ్రీన్ కవర్ 2008 నాటికల్లా 6000 చదరపు కి.మీ. పెరిగినట్లు ఇక్యరాజ్య సమితి ఆహార & వ్యవసాయ సంస్థ ప్రకటించింది.

గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఆఫ్రికా :

చైనా గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ స్పూర్తితో ఆఫికన్ యూనియన్ దేశాలు కూడా సహారా మరియు సాహెల్ ఎడారుల విస్తరణను ఆపడానికి 8000 కిమీ పొడవున గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఆఫ్రికా ప్రాజెక్టును 2007లో ప్రారంభించారు. 2030 నాటికి ఈ ప్రాజెక్టును పూర్తి చేయాలని సంకల్పించారు. ఇది పూర్తి అవుతే ఇది మరొక మానవ మహా నిర్మాణంగా నిలచి పోతుందని ప్రాజెక్ట్ నిర్వాహకులు భావిస్తున్నారు. చెట్లు నాటడంలో చైనా తర్వాత ఇది రెండవ అతి పెద్ద మానవ ప్రయత్నంగా విశ్లేషకులు భావిస్తున్నారు.

బ్రెజిల్ అట్లాంటిక్ అడవుల పునరుద్దరణ :

బ్రెజిల్‌లో అట్లాంటిక్ వర్షాధారిత అడవుల పునరుద్దరణ కూడా పెద్ద ఎత్తున జరుగుతున్నది. 1500 సంవత్సరంలో పోర్చుగీసు నావికులు బ్రెజిల్ తూర్పు తీరం చేరుకున్నప్పుడు వారికి ఈ అట్లాంటిక్ అడవులు ఒక గ్రీన్ వాల్ లాగా కనిపించాయి. వాటిని దాటుకుని బ్రెజిల్ లోపలికి ప్రవేశించడం దుర్లభంగా ఉండింది. ఈ అడవులు బ్రెజిల్ తూర్పు తీరాన్ని దాటుకొని అర్జెంటీనా, పేరాగ్వే తీరం దాకా సుమారు 10 లక్షల చదరపు కిమీ మేరకు విస్తరించి ఉండేవి. 16 వ శతాబ్దం చివరి నాటికి యూరప్ వలసవాదుల దాడికి గురి అయి ఈ అట్లాంటిక్ అడవులు నాశనమై చెరుకు, కాఫీ, కోకో, నీలి మందు ప్లాంటేషన్ కు నిలయమైనాయి. బొగ్గు ఉత్పత్తి కోసం, పరిశ్రమలు, గృహ నిర్మాణం, వ్యవసాయ విస్తరణ.. తదితర మానవ అవసరాల కోసం వేలకు వేల చదరపు కిలోమీటర్ల అట్లాంటిక్ అడవులు నాశనం అయినాయి. బ్రెజిల్ చెరుకు ఉత్పత్తిలో ప్రథమ స్థానంలో నిలచింది. 20 శతాబ్దంలో అడవుల నరికివేత పెద్ద ఎత్తున సాగినట్టు రికార్డులు చెపుతున్నాయి. యూరప్ వలసవాదులు బ్రెజిల్ తూర్పు తీరం చేరిన 500 వందల ఏండ్ల తర్వాత మిగిలిపోయిన అట్లాంటిక్ అడవులు 7% మాత్రమే. అదే సమయంలో అమెజాన్ అడవులు 19% నాశనం అయినాయి. అట్లాంటిక్ అడవుల విధ్వంసం ఏ స్థాయిలో జరిగిందో ఊహించుకోవచ్చు. ఇప్పుడు బ్రెజిల్ తూర్పు తీరంలో అట్లాంటిక్ వర్షాధారిత అడవుల పునరుద్దరణ కార్యక్రమం మొదలయ్యింది. 2020 నాటికి 35 లక్షల ఎకరాలలో అట్లాంటిక్ అడవుల పునరుద్దరణ జరిగినట్లు పరిశీలకులు అంచనా వేశారు. ఈ ప్రయత్నం బ్రెజిల్‌తో పాటు మొత్తం లాటిన్ అమెరికా దేశాల వాతావరణ పునరుద్దరణకు దోహదం చేస్తుందని శాస్త్రవేత్తల అంచనా.

తెలంగాణకు హరిత హారం :

అడవులను తిరిగి పునరుజ్జీవింపజేయడం తప్పనిసరి అవసరాన్ని గుర్తించిన తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి కెసిఆర్ "తెలంగాణకు హరితహారం" కార్యక్రమాన్ని రూపొందించారు. జాతీయ అడవుల పాలసీలో (National Forest Policy) పేర్కొన్న విధంగా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో ఉన్న అడవుల విస్తీర్ణాన్ని 23 శాతం నుంచి 33 శాతానికి పెంచడం హరితహారం లక్ష్యం. ఐదు దశలలో 230 కోట్ల మొక్కలను నాటడం, వాటిలో 80 శాతం మొక్కలను రక్షించుకునే విధంగా జూలై 2015లో ముఖ్యమంత్రి చేతుల మీదుగా ప్రారంభమైన హరితహారం కార్యక్రమం జయప్రదంగా అమలు అవుతున్నది. ఈ 5 ఏండ్లలో హరితహారం కార్యక్రమంలో భాగంగా 211.74 కోట్ల మొక్కలను నాటినట్టు తెలుస్తున్నది. ఇందులో 140 కోట్ల మొక్కలను అటవీ ప్రాంతానికి ఆవల, 71.74 కోట్ల మొక్కలను అటవీ ప్రాంతంలో నాటినట్టు తెలుస్తున్నది. ఈ ఇదేండ్ల హరితహారం అమలు తర్వాత తెలంగాణ రాష్ట్రంలో 2015తో పోల్చినప్పుడు గ్రీన్ కవర్ 3.70 శాతం పెరిగినట్టు ఫారెస్ట్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా వారు 2019 లో నిర్వహించిన సర్వేలో నిర్ధారించినారు. హరితహారం ప్రాజెక్టుపై తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఈ ఐదేండ్లలో రూ. 5,230.06 కోట్లు ఖర్చు చేసింది. మొక్కల సరఫరా కోసం రాష్ట్ర వ్యాప్తం మొత్తం 14,926 నర్సరీలను ఏర్పాటు చేసారు. 9.63 లక్షల ఎకరాల్లో అడవుల పునరుద్దరణ జరిగింది. మొక్కల రక్షణ కోసం పంచాయతీ రాజ్,

తెలంగాణాకు హరితహారం

బ్రెజిల్‌లోని అట్లాంటిక్ రెయిన్ ఫారెస్ట్ పునరుద్ధరణ

మునిసిపల్ చట్టాల్లో నిబంధనలు చేర్చడం జరిగినది. ఈ చట్టాలలో మొక్కల పెంపకానికి, నర్సరీల నిర్వాహణకు స్థానిక సంస్థలు గ్రీన్ ఫండ్ పేరిట తమ నిధుల్లో 10 శాతం కేటాయించమని నిర్దేశించారు. ఇది హరితహారం సాధించిన విజయంగా చెప్పవచ్చు. గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ చైనా, గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఆఫ్రికా ప్రాజెక్టుల తర్వాత అతి పెద్ద మానవ ప్రయత్నంగా తర్వాతి స్థానం తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపట్టిన తెలంగాణ హరితహారం కార్యక్రమానిదే.

గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఇండియా :

రాజస్తాన్‌లో ఉన్న థార్ ఎడారి విస్తరణను నిరోధించడానికి గుజరాత్ పోర్ బందర్ నుంచి హర్యానా పానిపట్ వరకు 1400 కిమీ పొడవున గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఇండియా ప్రాజెక్టు ను భారత ప్రభుత్వం రూపకల్పన చేస్తున్నట్టు తెలుస్తున్నది. దిద్దుకోబోతున్నది. ఆరావళి పర్వత సానువులల్లో ఒకప్పుడు ఉండిన అడవిని పునరుద్ధరించడం ఈ ప్రాజెక్టులో భాగం. థార్ ఎడారి వచ్చే ఇసుక తుఫానులను, దుమ్మును ఈ గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ అడ్డుకోనున్నది. ఈ ప్రాజెక్ట్ ఇంకా అధ్యయన దశలోనే ఉన్నది. ఇది పూర్తి అవుతే గ్రేట్ గ్రీన్ వాల్ ఆఫ్ ఇండియాగా ప్రసిద్ధికెక్కనున్నది.

మానవాళి కండ్లు తెరుస్తుందా?

ఇన్ని ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నామనం పర్యావరణానికి చేస్తున్న హానిపరిమాణం ముందు ఇవి చాలాచాలా చిన్నప్రయత్నాలుగా మిగిలిపోతున్నాయి. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా గుర్తింపు పొందిన 229 హెరిటేజ్ సైట్స్‌లో 114 అభివృద్ధికి బలిపోతున్నాయని పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తల ఆవేదన. తాత్కాల ప్రణాళికలు, ధీర్గ కాల ప్రణాళికలు.. చిత్తశుద్ధితో అడవుల నరికివేతను తగ్గించుకోవడం, అటవీ భూములను పునరుద్ధరించుకోవడం, పెద్ద ఎత్తున చెట్లు నాటే కార్యక్రమాలు చేపట్టడం (దీన్ని NewGeneration Plantation అంటున్నారు), కర్బన ఉద్ఘారాలను గణనీయంగా తగ్గించుకోవడం, ఫాసిల్ ఇంధన వినియోగం నుంచి ఇతర రెన్యూయెబుల్ ఎనర్జీ (Renewable Energy) వినియోగం వైపుకు మళ్లడం.. ఈ ప్రయత్నాలు అన్నిదేశాలు ఏకోన్ముఖంగా సుధీర్ఘ కాలం పెద్ద ఎత్తున జరిపితే తప్ప ప్రకృతి ప్రకోపం తగ్గే అవకాశం లేదు. రెండు దశాబ్దాలుగా పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తలు చేస్తున్నహెచ్చరికలు ఇప్పుడు నిజమవుతున్నాయి. మానవాళి ఇప్పుడైనా కండ్లు తెరుస్తుందా?

❖❖❖

రెఫరెన్సులు :

1. Harita Haram , Coffee Table Book Published by Forest Department, Govt. of Telangana
2. Reports of Forest Survey of India, 2015, 2017, 2019
3. Vrikshavedam, 2020
4. Plantation for People, Planet for prosperity, Document published New Generation Plantation Platform, 2017
5. Three Gorges Dam - Dam China, Document published by The Editors of Encyclopaedia Britannica
6. Information supplied by Wikipedaedia.

– శ్రీధర్‌రావ్ దేశ్‌పాండే

e : rrigationosd@gmail.com

కట్టగూరు జమిలి శాసనాలు, శిథిల దేవాలయాల చరిత్ర

కట్టగూరు ఖమ్మం జిల్లా ముదిగొండ మండలం, కట్టకూరు గ్రామంలోని పొలాలలో దొరికిన ఒకే శిలాశాసనంపై ఇద్దరు కాకతీయ మహారాజుల రెండు దానశాసనాలు లిఖించి వున్నాయి. కట్టగూరు ఊరి మొదట్లోనే కాలువ ఒడ్డున ఒక నంది విగ్రహం, అటువైపు చెరువు కట్టమీద పానవట్టం, మరికొన్ని శిథిలశిల్పాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఈ శిథిల శివాలయ అవశేషాలు కాకతీయుల కాలం నాటివి. కట్టగూరులోనే మరో కాకతీయ శాసనంకూడా ఉందని తెలుస్తున్నది. ఇటువంటి జమిలి శాసనాలు ముత్తాత గణపతిదేవుడు, మనవడు ప్రతాపరుద్రునివి జనగామ జిల్లా వనపర్తిలో, తాతామనవలు మల్లారెడ్డిలవి బెక్కల్లులో, తండ్రీ, కొడుకులు చెరకు బొల్లయరెడ్డి, ఇమ్మడి విశ్వనాథరెడ్డిలవి జలాలుపురంలో వేయబడినవి చరిత్రలో ఉన్నాయి. ఇంకా మరెన్నో జమిలి శాసనాలున్నాయి.

హైద్రాబాద్ ఆర్కియాలజికల్ సిరీస్ లో భాగంగా 1956లో ప్రచురించబడిన 19వ సంపుటం 'A Corpus of inscriptions in the Telingana Districts (of Andhra Pradesh)'లో కట్టగూరులోని మూడు శాసనాలు కనిపిస్తున్నాయి. వీటిలో మొన్నీమధ్య కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబృందం చరిత్రకారుడు కట్టా శ్రీనివాస్ వెతికి, అచ్చుతీసి వెలుగులోనికి తెచ్చిన కాకతీయపాలకులు ముత్తాత–మనవల జంట శాసనాలలో శ్రీగోపీనాథ స్వామి ఆలయదానాల విశేషాలు వున్నాయి. ఒకదానిలో ముత్తాత అనుమ కొండపుర వరాధీశ్వరుడు కాకతి గణపతిదేవ మహారాజులు కట్టగూరులో క్రీ.శ. 1258లో ఆలయానికి తిరుప్రతిష్ఠ చేయించిన విషయం తెలిపితే, అదే శిలాస్తంభంపై మునిమనవడు ఓరుగంటి పురవరాధీశ్వరుడు కాకతి ప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులు 45 ఏళ్ళ తర్వాత క్రీ.శ. 1303లో అదే దేవుని నగరిభోగానికి చేసిన దానం వివరాలతో మరో శాసనం వున్నాయి. గణపతిదేవుని మొదటి శాసనం మంథని అగ్రహారంలో అగుపిస్తుంది. అది కూడా గోపీనాథుని పేరన వేయబడ్డ శాసనమే. పై రెండు శాసనాలలో దానాలుచేసిన వివరాలు, పాటించిన నియమాలు కాకతీయుల కాలంనాటి దేవాలయ నిర్వహణ, పన్నుల పద్ధతి, సామాజిక నిర్మితిని తెలియ జేస్తున్నాయి. తాత, మనవల కాలాలకు మధ్య మత, సాంస్కృతిక విశేషాలను వివరిస్తున్నాయి శాసనాలు.

తెలుగుభాషలో, తెలుగులిపిలో చెక్కబడిన కట్టగూరు మూడో శాసనంకూడా ప్రతాపరుద్రుని కాలందే. ఈ శాసనం ఇపుడెక్కడుందో తెలియదు. గోపీనాథ శాసనం వేసిన ఏడేళ్ల తర్వాత క్రీ.శ. 1310లో వేయబడింది. శక సంవత్సరం 1232, సాధారణనామ సంవత్సర శ్రావణ శుద్ధ అష్టమి, సోమవారంనాడు మహామండలేశ్వరుడు కాకతీయ ప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులు రాజ్యం చేస్తున్నపుడు, అష్టాదశప్రజల ఆస్థానం కట్టంగూరిలోని మల్లేశ్వర దేవరకు, కేశవదేవరకు భోగాలకు నగరికి సిద్ధాయాల పుట్టుబడికి ఒక్కొక్క మాడ (మాడకు 5రూకలు)కు 5వీసాలు(రూకలో 16వ వంతు) చొప్పున ఆచంద్రార్కం చెల్లేటట్లు, పన్ను విడిచి(పన్నులు లేకుండా) ధారవోసింది. ఈ దానశాసనాన్ని పాటించిన వారికి మొక్కుతానని ఓరుగంటిదాసుడు(?) విన్నవించు కున్నాడు. దాస శబ్దం వైష్ణవంతో ముడిపడి వుంటుంది కనుక ఈ దాత వైష్ణవభక్తుడై వుండాలి. ఈ దానాన్ని అష్టాదశప్రజలు తమ ఆస్థానంలో (కొలువు) నిర్ణయించారు. నగరం నుంచి లభించే (పుట్టుబడి) సిద్ధాయం(శాశ్వతమైన పన్నువిధానం) నుంచి ఇద్దరు దేవరల భోగాలకు చెల్లేటట్లు కట్టుబాటు చేయబడ్డది. ముందటి జంట శాసనాలలోని ప్రతాపరుద్రుని శాసనంలో కూడా మహాజనులు(బ్రాహ్మణులు), నగరము(నకరం వ్యాపారుల సంఘం), కాపులు, బలంజి సెట్టిలతోపాటు 18జాతుల (అష్టాదశ) ప్రజలు పెట్టిన దత్తి(దానం) ప్రస్తావించబడ్డది. అయితే ముత్తాత గణపతిదేవుని కాలంలో వేయబడిన బుఱ్ఱసుంకం (తలపన్ను - Poll tax అంటే స్థానికసేవలు పొందుతున్న పౌరులు చెల్లించాల్సిన సుంకం) మనవని శాసనంలో లేదు. తాతకాలంలో ఇచ్చిన విత్తులు (జీవనాధారం కొరకు చేసిన దానాలు) దేవరసేవలో ఉన్నవారికి, అయితే మనవనికాలంలో అవి ప్రత్యేకంగా బ్రాహ్మణ విత్తులుగా పేర్కొనబడ్డాయి.

కట్టగూరు శాసనాలు ఒకటి కాదు మూడున్నాయి. ముగ్గురు గోపీనాథ, మల్లేశ్వర, కేశవ దేవరలున్నారు. తాత మనవల శాసనాల స్తంభం దొరికిన పరిసరాల్లోనే దేవాలయ శిథిలాలున్నాయి. వాటిలో

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

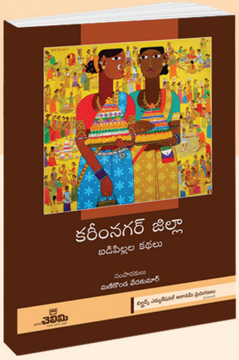

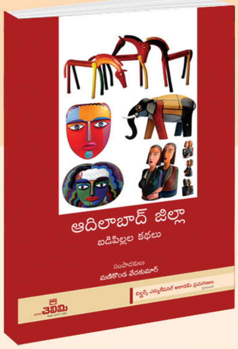

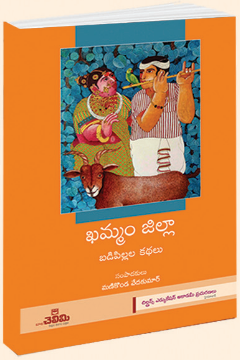

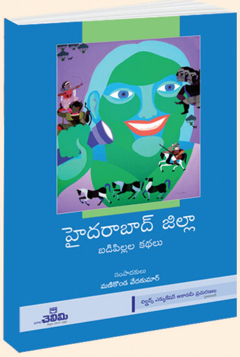

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా నైపుణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు – ఒకటేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానఖని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో నైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు.

ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. **'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ'** తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల **"బడి పిల్లల కథలు"** సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది.

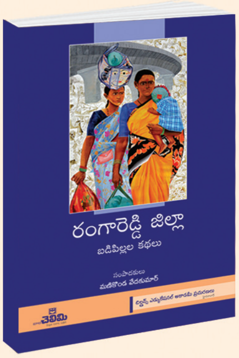

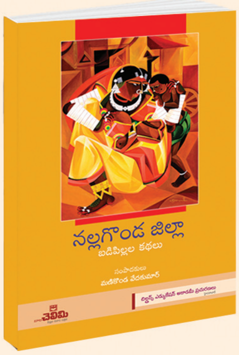

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ.330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.
మరియు
'భూపతి సదన్' 3-6-716,
స్ట్రీట్ నెం.12,
హిమాయత్‌నగర్,
హైదరాబాద్-500029
ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com
website : www.balachelimi.com

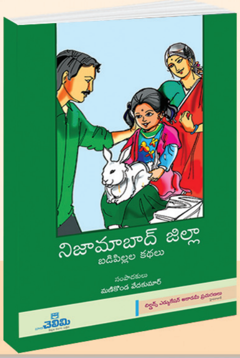

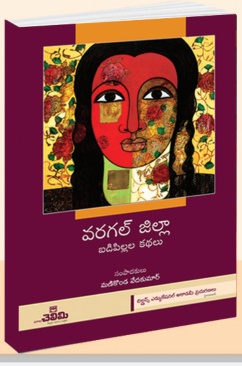

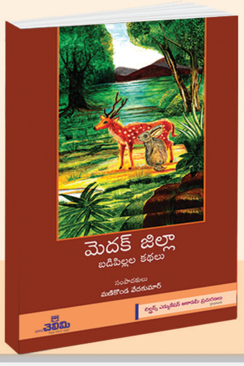

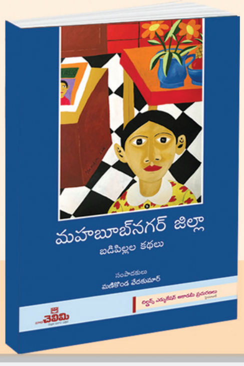

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

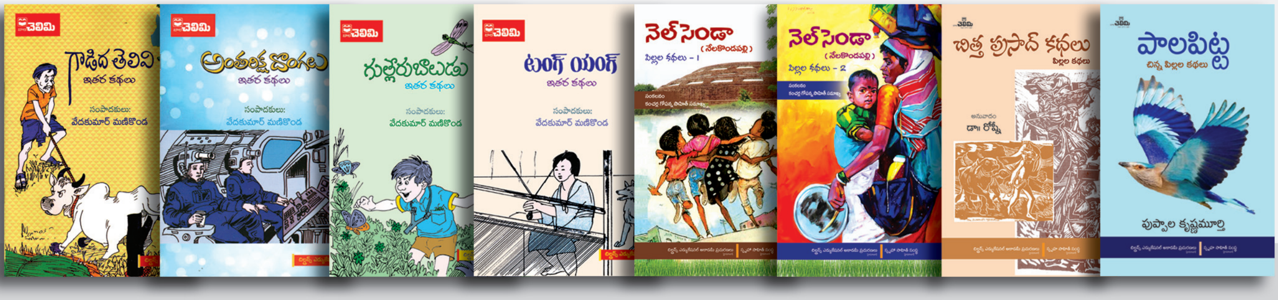

కాకతీయశైలి చతురస్రాకారపు పానవట్టం ఉంది. ముఖపట్టం, వీపున అలంకరించిన గజ్జెలపట్టెడలను కట్టిన దర్భముడితో ఎర్లీ కాకతీయ శైలి నంది ఉంది. దేవాలయ ద్వారబంధపు రాతిస్తంభఫలకం వుంది. కాకతీయులకు పూర్వకాలానికి అంటే రాష్ట్రకూట శైలి నాగశిల్పం ఉంది. దేవాలయశిథిలాలలో ఒక భగ్నశిల్పాన్ని తాత, మనవల శాసనంలో పేర్కొనబడిన గోపీనాథుని విగ్రహంగా గుర్తించాను. ఈ శిల్పంలో రెండువైపుల ఇద్దరు స్త్రీమూర్తులు కుడి, ఎడమ చేతులలో పద్మాలను ధరించి, పరివారంతో భూదేవి, శ్రీదేవిల వలె ఉన్నారు. వారి మధ్య విరిగిన ఎడమ పాదం, దానికి ఎడమవైపు మరొకపాదం ఆనవాళ్ళు కనిపిస్తున్నాయి. ఇది ఎడమకాలికి అడ్డంగా కుడికాలును అవతలపెట్టి నిల్చుని వేణువాదన చేస్తున్న గోపాలకృష్ణుని స్థానకభంగిమ అవశేషం. కనుక ఇది ఖచ్చితంగా శాసనంలో ప్రధానంగా ప్రస్తావించబడిన గోపీనాథుని విగ్రహమని చెప్పవచ్చు. అంటే ఈ జంటశాసనాల స్తంభాలున్న చోటే గోపీనాథదేవాలయ ముండేదన్న మాట.

కట్టగూరులో మిగిలిన దేవాలయాల శిథిలాలు ఎక్కడున్నాయి? ఒకనాటి చారిత్రక వైభవ శిల్పసంపద లేవైనాయి? కాకతీయులనాటి పాలనను, సాంఘికచరిత్రను వివరించే ఈ శాసనాలతో కట్టగూరు మట్టిలో నిక్షిప్తమైన చరిత్రను తవ్వి బయటికి తీయాలి. చరిత్రను, సాంస్కృతిక పరిణామ విశేషాలను అన్వేషించాలి.

ఖమ్మం జిల్లా శాసనాల సంపుటి నేటికి ఇంకా ప్రచురించబడనే లేదు. ఎన్ని శాసనాలు సేకరించబడ్డాయన్న లెక్క పురావస్తుశాఖకే తెలియాలి. వెతికినకొద్ది శాసనాలు దొరుకుతున్న పాతఖమ్మం జిల్లా పరిధిలో వెలుగు చూడాల్సిన తెలంగాణ చరిత్ర ఎంతో వుంది. మా కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబృందం అన్వేషణలో ఖమ్మం జిల్లాలోని నేలకొండపల్లి, రాజేశ్వరపురం, కూసుమంచి, చొప్పకట్లపాలెం, సంకీసపురం శాసనాలు కొత్తగా వెలుగుచూసాయి. ముదిగొండ చాళుక్యులు ఒకప్పటి విసురునాడును, ముదిగొండ విషయాన్ని మూడువందలేండ్లకు మించి పరిపాలించినా ముదిగొండచాళుక్యుల గురించి తెలిపే శాసనాలు అన్నీ కలిపి ఏడే ఉన్నాయి. కొత్త శాసనాలు దొరుకుతాయేమోనన్నది పెద్దఆశ. ముదిగొండ చాళుక్యుల ఒకప్పటి రాజధాని ముదిగొండకు పరిసరాల్లోనే ఈ చారిత్రక ప్రాధాన్యమున్న ప్రదేశాలున్నాయి.

ముత్తాత కాకతీయ గణపతిదేవుడు, మునిమనవడు కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుల జమిలి శాసనం:

రాజ్యం : కాకతీయ

శాసన లిపి : తెలుగు

శాసన భాష : తెలుగు

కాలం : శాలివాహన శకం రౌద్రి నామ సంవత్సరం 1180 వైశాఖ మాసం శుద్ద 1 (గణపతిదేవ మహారాజు కాలం గోపీనాథుని తిరు ప్రతిష్ట జరిగింది) అంటే అది క్రీ.శ 1258 ఏప్రియల్ నెల 21వ తారీఖు ఆది వారం

కాలం : శాలి వాహన శకం శోభక్రుతు నామ సంవత్సరం 1225 శావణ మాసం శుద్ద 11 గురువారం (ప్రతాప రుద్రుని కాలంలో నగరి భోగానికై దానం) అంటే క్రీ.శ 1303 అగస్టు నెల 2వ తారీఖు గురువారం

రెండు శాసనాల మధ్య 45 సంవత్సరాల ఐదు నెలల పైగా విరామం ఉంది.

మొదటి వైపు : హనుమంతుడు, **రెండవ వైపు :** గరుడుడు, **మూడవ వైపు :** శంఖు చక్రాలు, **నాల్గవ వైపు :** సూర్యచంద్రులున్న వైపు శాసనం లేదు. ఖాళీగా వుంది.

మొత్తం శాసన పంక్తులు: 47౦38౦14 - 101

శాసనపాఠం:

మొదటివైపు (హనుమంతుని శిల్పం)

1. స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయశ్చ
2. భవతు స్వస్తి సమధిగత
3. పంచ మహాశబ్ద మహా
4. మండలేశ్వర అనమకొం
5. డ పురవరాధీశ్వర పరమ
6. మాహేశ్వర వీరలక్ష్మీ నిజేశ్వ
7. ర పతిహిత చరితం పరహి
8. (త) సాధక వినయ విభూషణ
9. (శ్రీ) మన్మహా మండలేశ్వర కాక
10. (తీయ) గణపద్దేవ మహా
11. (రాజు)లు విజయ ముత్తరో
12. (త్తరా) భి (వృద్ధి ప్రవద్ధ మాన మా
13. (చం)ద్రాతారముగానుం బ్రి
14. (ధి)వి రాజ్యంబు సేయుచుండ
15. స్వస్తి శ్రీ జయాభ్యుదయ శ
16. క వర్షంబులు 1120 యగు
17. నేంటి రౌద్రి సంవత్సర వైశాఖ
18. శుద్ద 1 గు || కట్టంగూరను ఇట్టి
19. కాల్వ మశ్యటి శ్రీ గోపీనాథని
20. తీ(తే)రు ప్రతిష్ట సేయించి ఆ
21. కాలమందు పెట్టించిన వ్రిత్తు
22. లు పెద్ద చెఋవు వెనక దామపెది
23. వెరితమ అంద తాటి కాల్వ
24. ను మ 1 || కుంటల మయపూ

25 పుందోంట బుఅమింకను ...
26. ... మడి చహారమందు మాడన
27. సగ్గంపలిని ఈందుల తోంట
28. ఇల్యు? పట్టే వారు ధారవోసిన
29, (వె)లి వొలమున 17 అపటి చ
30. వుటి పడెరే 1 తలదేవర పళని వెలి
31. (వొ)లమున 10 కాదింజిఅ పడిద
32. (ము) వెనుకరే 1 అంద వెలివొల
33. ముఖ 1 తదనంతరంబ 1 గరగ
34. ..... డి గూన అల్లడ దాసులకాట
35. ...లు ఎల్లయ గోపయ అల్లాడ
36. ...... దండును వీరల చేసిన ...
37. 0అనులు క్రయధారాలు వోఇ
38. 0చిన వ్రిత్తులు కట్టంగూరనె ఆ
39. చెఱ్వు వెనక కాంటి కాల్వను రే1
40. అందవేము కాల్వమర్ ఎహొ ఆ తూ
41. వ్పునర్ః = అంద గుంటఅర్ 10
42. బేతరాజు వ్రంత కాల్వను మూగ
43. వాతర్ || గోసగి చేను కందల
44. ఆకుర్ ఎ = అంద చదురము కా
45. ల్వను కోటచేమర్ ఎ గానుగులు
46. రెండు 2 తాంటి కాలువ
47. మేగ వ(నా)తనుర్

రెండవ వైపు (గరుడుని శిల్పం)

1. స్వస్త్రశ్రీ విజయాభ్యు
2. దయశ్చ భవతు స్వ
3. స్తి శ్రీ శక వరుషం
4. బులు 1225 అగుం
5. నేంట్టి శోభక్రుతు సం
6. 0వత్సర శ్రావణ
7. శు 11 గురువారా
8. న స్వస్తి శ్రీ మన్మహా మ
9. 0డలేశ్వర కాకతీయ
10. ప్రతాపరుద్ర దేవ మ
11. హా రాజులు ప్రిథివీ రా
12. జ్యము సేయుచుండ
13. 0గాను కట్టంగూరి
14. శ్రీ గోపీనాథ దేవర
15. నగరి భోగానకు ప్ర
16. తాప రుద్రదేవ మహా
17. రాజులక పుణ్యము

18. గాను అందుల మహాజ
19. నాలును నగరమూను
20 ాంపులూను బలంజి
21. సెట్టికాంద్రూ సైతమయి
22. న పదునెన్మిది జాతుల ప్ర
23. జాను బెట్టిన దత్తి కట్టంగూ
24. రాను కాత్తీన్క వైశాఖాలు
25 నీర్నేల అచ్చుకట్టు దుక్కి వడ్డపొ
26 లమున కెల్లాను దేవరా
27. యము కారు ఒకటికి
28. ముఖ్బురు మాడబడి
29. చిన్నము లెక?ను కారు
30 గారున కిస్తిమి మహా
31. లింగ్గస్థానాల వ్రిత్తుల
32. కెల్లాను దేవరాయము
33. తరి మడి దున్నినా లేదు కా
34 0పు దున్నినా లేదు గోపి
35. నాథుని వ్రిత్తుల
36. కెల్లా [qT] నంథు
37. లు దున్నినలేదు కాంపు
38. దున్నినం బెట్టేది.

మూడవ వైపు (శంఖు, చక్రాల చిహ్నాలు)

1. బ్రాహ్మణ వ్రిత్తులు తమ
2. తమ చెల్లుతారే దున్ని(న)
3. 0దారే దేవరాయని
4. టేది బ్రాహ్మణ వ్రిత్తి తే(గ)
5. దవడికు దేవరాయుండు (దు)
6. న్నిన కాంపెడి పెట్టిన గాని ఆ వ్రి
7. త్తి కాని మీందం గూడ
8. గొనలేదు ఈ దత్తి ఆ (చ)
9. 0ద్ర స్థాయిగాని (స్తి)
10. మిః స్వదత్తం ద్విగుణ
11. 0 పుణ్యం పరదత్తా
12 ను పాలినాం పరద
13 త్తాపహారేణ స్వ(ద)
14. త్తం నిష్ఫలం భవేతు

క్షేత్రపరిశోధన, సమాచార సేకరణ, ఫోటోగ్రఫీ: కట్టా శ్రీనివాస్, 9885133969

- శ్రీ రామోజు హరగోపాల్,
m : 99494 98698
e: akshara25@gmail.com

సమర్థవంతంగా కొత్త మునిసిపల్ చట్టం

మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ మరియు పట్టణాభివృద్ధిశాఖ మంత్రి కేటీఆర్

రాష్ట్ర జనాభాలో 43 శాతం పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసిస్తున్నారని, రాబోయే ఐదేళ్లలో ఇది 50 శాతానికి చేరుకునే అవకాశం ఉందని, ఇది వేగంగా పట్టణీకరణకు సూచన అని మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ మరియు పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి **కేటీఆర్** అన్నారు. ఉపాధి, విద్య, ఆరోగ్య సంరక్షణ సౌకర్యాలు మరియు ఇతర కారణాలతో ప్రజలు గ్రామాల నుండి పట్టణాలకు తరలివచ్చారు. ఈ తరుణంలో, మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేయాల్సిన బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి, మునిసిపాలిటీలకు ఉంది, అందువల్ల రాష్ట్రంలో క్రమబద్ధమైన పట్టణీకరణకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రధాన ప్రణాళికలను చేపట్టింది. మొత్తం 142 మునిసిపాలిటీలను రాష్ట్రంలో బహిరంగ మలవిసర్జన రహిత (ఓడిఎఫ్) పట్టణ స్థానిక సంస్థలుగా మార్చాలనే లక్ష్యంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కృషి చేస్తున్నట్లు మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్, పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి కె. తారక రామారావు తెలియజేశారు.

రాష్ట్రంలోని అన్ని పట్టణాలను ఓడిఎఫ్ కలిగి ఉన్నట్లు కేంద్రం గుర్తించింది. కానీ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దాంతో సంతృప్తి చెందలేదు. రాష్ట్రంలో ఎనిమిది మునిసిపాలిటీలు ఓడిఎఫ్ యొక్క ట్యాగ్‌ను ఆస్వాదిస్తున్నాయి. రెండు మునిసిపల్ కార్పొరేషన్లు అంటే జీహెచ్ఎంసీ మరియు వరంగల్ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్‌కు ఓడిఎఫ్ హోదా లభించింది. మున్సిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ మరియు పట్టణాభివృద్ధి విభాగం రాష్ట్రంలోని మొత్తం 142 మునిసిపాలిటీలకు మల బురద శుద్ధి ప్లాంట్లు (ఎఫ్ఎస్‌టిపి) అభివృద్ధి చేయడం, జనాభాకు అనుగుణంగా మరుగుదొడ్ల ఏర్పాటు చేయడం, వ్యర్థాల సేకరణకు చర్యలు మరియు కంపోస్టింగ్ వ్యవస్థ ద్వారా ఓడిఎఫ్ హోదాను సాధించాలనే లక్ష్యంతో పనిచేస్తోంది.

ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు ప్రజలకు మెరుగైన సేవలను అందించేలా పౌర కేంద్రీకృత కొత్త మునిసిపల్ చట్టాన్ని తీసుకువచ్చారు. కొత్త మున్సిపల్ యాక్ట్ -2019లో పొందుపరిచిన నిబంధనలను 10 శాతం గ్రీన్ బడ్జెట్ మరియు ఇళ్ల నిర్మాణానికి జారీ అనుమతుల కాలపరిమితితో సహా వాటిని జాబితా చేశారు. పట్టణాలు కాంక్రీట్ అరణ్యాలుగా మారకుండా ఉండటానికి ప్రతి మునిసిపాలిటీ తన బడ్జెట్‌లో 10 శాతం పచ్చదనం అభివృద్ధికి ఖర్చు చేయాలని ఈ చట్టంలో ఆదేశించారు. 142 మునిసిపాలిటీలలో, 1326 నర్సరీలు, 197 డ్రై రిసోర్స్ సెంటర్లు మరియు 140 కంపోస్ట్ యార్డులను రాష్ట్రంలో అభివృద్ధి చేశారు. పట్టణాల డంపింగ్ యార్డులలో దశాబ్దాలుగా వ్యర్థాలు పోగుపడ్డాయని, వ్యర్థాలను మరియు వాటి రీసైకిల్‌ను తొలగించడానికి బయో మైనింగ్ చేపట్టామని చెప్పారు.

పట్టణ ప్రగతి వార్షిక పురస్కారాలను ప్రతి సంవత్సరం ఫిబ్రవరి 24న ఉత్తమంగా ప్రదర్శించే పట్టణ స్థానిక సంస్థలకు విస్తరిస్తామని ప్రకటించారు. ఈ పురస్కారాలు ఐదు విభాగాలలో ఉంటాయి, అనగా మోడల్ మునిసిపాలిటీ, జల వనరుల పరిరక్షణ, పారిశుధ్యం నిర్వహణ, పచ్చదనం అభివృద్ధి మరియు బయో మైనింగ్.

పట్టణ ప్రగతి కార్యక్రమం కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఫిబ్రవరి నుంచి మొత్తం 1,112 కోట్ల రూపాయలను మునిసిపాలిటీలకు విస్తరించిందని మంత్రి కేటీఆర్ గుర్తు చేశారు. మునిసిపాలిటీల పారిశుధ్య కార్మికుల సంక్షేమానికి ముఖ్యమంత్రి కట్టుబడి ఉన్నారని పేర్కొన్న ఆయన, ప్రతి నెలా 5వ తేదీ నాటికి జీతాలు తమ బ్యాంకు ఖాతాల్లోకి జమ అవుతున్నాయని చెప్పారు. 'కోవిడ్' మహమ్మారి సమయంలో వారి సేవలకు ప్రత్యేక ప్రోత్సాహకాన్ని కూడా అందించారు.

స్థానిక పరిపాలనలో ప్రజల భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించే లక్ష్యంతో, మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ మరియు పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి కె.టి. రామారావు కొత్త మునిసిపల్ చట్టాన్ని సమర్థవంతంగా అమలు చేయాలనే లక్ష్యంతో కొత్త సంవత్సరాన్ని ప్రారంభించారు. ఆస్తిపన్ను అంచనా మరియు భవన నిర్మాణ పరంగా వరుసగా స్వీయ-ప్రకటన మరియు స్వీయ ధృవీకరణ స్వేచ్ఛతో ప్రజలను శక్తివంతం చేయడంతో పాటు, ఏదైనా ఉల్లంఘన జరిగితే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భారీ జరిమానాలను (25 సార్లు వరకు) విధిస్తుంది.

కొత్త మునిసిపల్ చట్టం ప్రకారం, 75 చదరపు గజాల కంటే తక్కువ భూమి ఉన్నవారు మునిసిపాలిటీలో ఉచిత రిజిస్ట్రేషన్ తర్వాత తమ ఇళ్లను నిర్మించగలరు, 75 చదరపు గజాల కంటే ఎక్కువ భూమి ఉన్నవారు స్వీయ ధృవీకరణ తరువాత నిర్మాణాన్ని ప్రారంభించవచ్చు. పత్రాల కొరత ఉన్నట్లయితే, అధికారులు ఒక వారంలోపు దరఖాస్తుదారునికి తెలియజేయాలి మరియు 21 రోజులలోపు అనుమతి ఇవ్వాలి. ఏదైనా లోపాలు జరిగితే సేవల నుండి తొలగింపుతో సహా అధికారులపై కఠినమైన చర్యలను తీసుకుంటారు.

“22వ రోజు దరఖాస్తుదారుడు ఇ-మెయిల్ లేదా పోస్ట్ ద్వారా సంబంధిత మునిసిపల్ అథారిటీ నుండి భవన నిర్మాణానికి స్వయంచాలక అనుమతి పొందుతారు. తద్వారా గృహ రుణాలు కూడా

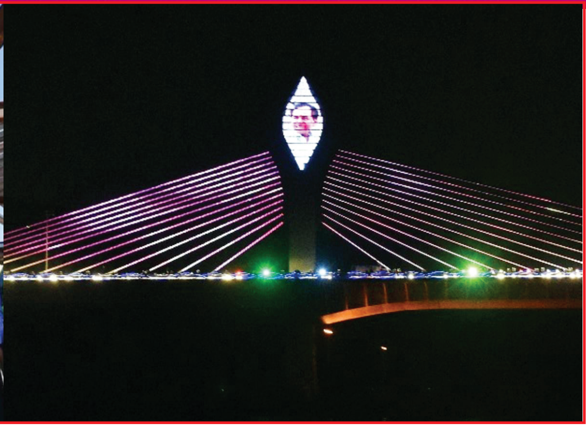

పొందగలుగుతారు. ఏదేమైనా నిబంధనలను ఉల్లంఘించి నట్లయితే, ముందస్తు నోటీసు లేకుండా భవనం కూల్చివేయ బడుతుంది మరియు భారీ జరిమానాలు విధిస్తారు."అని మంత్రి తెలిపారు. ఎన్నికైన ప్రతినిధులు, మునిసిపల్ అధికారులు మరియు ప్రజలు పాల్గొన్న ఒక సమావేశంలో మునిసిపల్ చట్టాన్ని సమర్థవంతంగా అమలు చేయడం మంత్రిగా తనకు సవాలుగా మారుతుందని కేటీఆర్ అభిప్రాయపడ్డారు.

మునిసిపల్ ఎన్నికలు జరిగిన వెంటనే, కొత్త మునిసిపల్ చట్టం అమలుపై అన్ని రాజకీయ పార్టీల నుండి మునిసిపల్ చైర్‌పర్సన్‌లు మరియు కౌన్సిలర్లతో సహా ఎన్నికైన ప్రతినిధులందరికీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం శిక్షణా కార్యక్రమాలు నిర్వహించింది. అధికారులకు కూడా ఇలాంటి వర్క్‌షాప్‌లు జరిగాయి. "మా లక్ష్యం పాలనలో ప్రజల భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించడం మరియు పారదర్శక మరియు అవినీతి రహిత పాలనను నిర్ధారించడానికి ఎన్నుకోబడిన ప్రతినిధులతో పాటు అధికారులను మరింత బాధ్యత వహించడం. కౌన్సిలర్లు మరియు అధికారులపై కూడా సేవల నుండి తొలగింపుతో సహా కఠినమైన చర్యలు ప్రారంభించ బడతాయి. మేము మొదట టిఆర్ఎస్ కౌన్సిలర్లకు వ్యతిరేకంగా విప్ కొట్టడం ప్రారంభిస్తాము" అని మంత్రి కేటీఆర్ నొక్కిచెప్పారు. పట్టణ, గ్రామీణ ప్రాంతాల ఏకకాల అభివృద్ధికి ముఖ్యమంత్రి సూచనల మేరకు మున్సిపల్ ఎన్నికల తరువాత పల్లె ప్రగతి కార్యక్రమం తరవున రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పట్టణ ప్రగతి కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించినట్లు మంత్రి తెలిపారు.

కొత్త జిహెచ్ఎంసి చట్టం

హైదరాబాద్ అందరికీ అంతర్జాతీయ గమ్యస్థానం. అభివృద్ధి చెందడానికి వీలుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొత్త గ్రేటర్ హైదరాబాద్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ (జిహెచ్ఎంసి) చట్టాన్ని తీసుకువచ్చింది. మున్సిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్, పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి కె టి రామారావు జిహెచ్ఎంసి (సవరణ) బిల్లును 2020లో ప్రవేశపెడుతూ రాష్ట్ర శాసనసభలో ఈ ప్రకటన చేశారు. జీహెచ్ఎంసీ కౌన్సిల్‌లో మహిళలకు 50 శాతం రిజర్వేషన్లు తప్పనిసరి చేసే బిల్లును రాష్ట్ర అసెంబ్లీ ఆమోదించింది. ఈ విషయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇంతకు ముందు ఆదేశాలు జారీ చేసి, గత ఎన్నికల సమయంలో జిహెచ్ఎంసి కౌన్సిల్‌లో మహిళలకు 50 శాతం రిజర్వేషన్లు కల్పించినప్పటికీ, కొత్త బిల్లు దీనికి చట్టబద్ధతను ఇస్తుంది. జిహెచ్ఎంసి బడ్జెట్‌లో 10 శాతం గ్రీన్ బడ్జెట్‌కు కేటాయించడంతో సహా జిహెచ్ఎంసి చట్టానికి మరో నాలుగు సవరణలను ఈ బిల్లు తీసుకువచ్చింది. కొనసాగింపు మరియు బాధ్యతను నిర్ధారించడానికి స్థానిక సంస్థలో రెండు పదాలకు రిజర్వేషన్లను నిర్ణయించే నిబంధనను కూడా ఈ బిల్లు అందిస్తుంది. పంచాయతీ రాజ్ చట్టం, మున్సిపల్ చట్టంలో ఇలాంటి నిబంధనలు కల్పించామని తెలిపారు. మరో పెద్ద సవరణలో, జిహెచ్ఎంసి ఎన్నికలు నిర్వహించడంపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అంగీకారంతో మాత్రమే నిర్ణయం తీసుకోవాలని బిల్లు రాష్ట్ర ఎన్నికల సంఘాన్ని ఆదేశించింది. "జీహెచ్ఎంసీలోఎన్నికలు నిర్వహించడం చాలా శ్రమతో కూడుకున్న పని, ఈ సవరణను తీసుకురావడం వెనుక ఉన్న లక్ష్యం ఏమిటంటే, ప్రకృతి వైపరీత్యాలు (భారీ వర్షాలు మరియు వరదలు), సిబ్బంది లభ్యత, శాంతిభద్రతలు మరియు ఇతర సమస్యలు, 'జీహెచ్ఎంసీ' ఎన్నికలు నిర్వహించడానికి ముందు పరిగణనలోకి తీసుకోవడం," అని మంత్రి అన్నారు.

యువత, సీనియర్ సిటిజన్లు, మహిళలు మరియు ప్రముఖ పౌరులు – ప్రతి విభాగానికి నాలుగు పౌరుల కమిటీల రాజ్యాంగం ద్వారా జిహెచ్ఎంసి ప్రాంతంలో మునిసిపల్ పాలనలో పౌరుల భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించడానికి మరిన్ని సవరణలు ప్రతిపాదించ బడ్డాయి. "ఈ కమిటీలు కలిసి 15 వేల మంది పౌరుల శక్తిని ఏర్పరుస్తాయి, ఇవి ఆకుపచ్చ కవర్, ఘన వ్యర్థ పదార్థాల నిర్వహణ, ప్రజా ఆస్తుల ఆక్రమణలను నివారించడం, ప్లాస్టిక్ వాడకాన్ని నిరుత్సాహపరచడం, సంబంధిత విభాగాలలో క్రీడలు మరియు ఇతర కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహించడం" అన్నారు.

రూ.5,600కోట్ల బడ్జెట్

జీహెచ్ఎంసీ సర్వసభ్య సమావేశం జరిగింది. సంస్థ ప్రధాన కార్యాలయంలోని కౌన్సిల్ హాల్‌లో జరిగిన ఈ సమావేశంలో 2021-22 ఆర్థిక సంవత్సరానికిగాను జీహెచ్ఎంసీ వార్షిక బడ్జెట్ ముసాయిదాపై చర్చించారు. రూ.5,600కోట్ల అంచనాలతో రూపొందించిన బడ్జెట్‌కు ఇప్పటికే స్టాండింగ్ కమిటీ ఆమోదం తెలిపింది. ఈ బడ్జెట్ ప్రతిపాదనపై సమగ్ర స్థాయిలో చర్చించిన అనంతరం ఈ ప్రతిపాదనను ప్రభుత్వానికి అందజేయనున్నారు.

నగర మణిహారం.. అభివృద్ధికి గమ్యస్థానం

పెరుగుతున్న జనాభాకు అనుగుణంగా అవసరమైన మౌలిక వసతుల కల్పనతో ఆధునిక పట్టణాల నిర్మాణాల వైపు అడుగులు పడుతున్నాయి. నగరంలో రోజురోజుకూ అధికమవుతున్న ట్రాఫిక్ రద్దీని తగ్గించాలంటే కొత్తగా రవాణా ఆధారిత అభివృద్ధి ఒక్కటే పరిష్కార

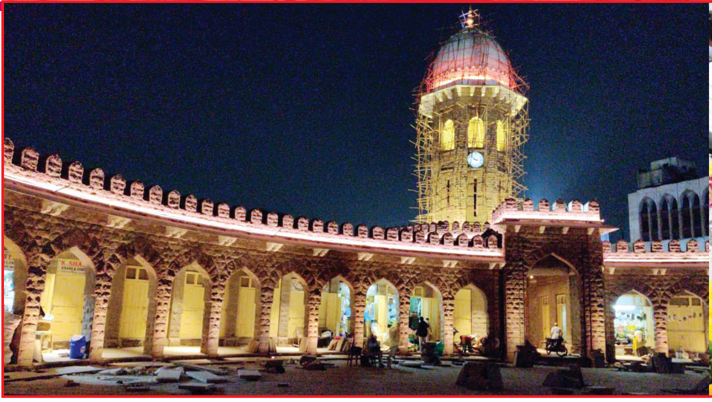

మార్గంగా అధికారులు 2013లో హైదరాబాద్ మాస్టర్ ప్లాన్‌లో పొందుపర్చారు. ఈ మేరకు ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత 158 కిలోమీటర్ల మేర ఉన్న ఔటర్ రింగ్‌రోడ్డు చుట్టూ 13 ప్రాంతాల్లో రవాణా ఆధారిత అభివృద్ధి కేంద్రాల ఏర్పాటుకు ప్రణాళికలు రచించి అమలు చేస్తూ వస్తున్నారు. దీంతో వాటి ఫలితాలు ఇప్పుడిప్పుడే కనిపిస్తున్నాయి.

13 ప్రాంతాల్లో కనిపిస్తున్న పురోగతి : నగరంపై అన్ని రకాల ఒత్తిడులను తగ్గించాలంటే ప్రజలు, పరిశ్రమలను నగరం నుంచి శివార్లకు తరలించాల్సిందే. ఇందుకు చేయాల్సింది శివార్లలో మెరుగైన మౌలిక వసతులు కల్పించడం. హైదరాబాద్ మహానగరానికి మణిహారంలా మారిన ఔటర్ రింగు రోడ్డుపై 19 చోట్ల ఇంటర్‌చేంజ్‌లు ఉండగా.. 13 చోట్ల రవాణా ఆధారిత అభివృద్ధి కేంద్రాల ఏర్పాటుకు అనుకూలమైన ప్రాంతాలను గుర్తించి మాస్టర్‌ప్లాన్‌లో పొందుపర్చారు. ఔటర్ ఇరువైపులా ఉన్న ప్రాంతం బహుళ వినియోగ జోన్ కావడంతో వాణిజ్య, వ్యాపార సంస్థలతో పాటు ఇతర సముదాయాలు ఒక్కొక్కటిగా వెలుస్తున్నాయి. ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాత ఔటర్ చుట్టూ అభివృద్ధి క్రమంగా పెరుగుతున్నది.

భాగ్యనగరానికి యునెస్కో గుర్తింపు దక్కాలి

చారిత్రక, వారసత్వ కట్టడాల పరిరక్షణకు కట్టుబడి ఉన్నాం: కేటీఆర్

ఎన్నో చారిత్రక కట్టడాలకు నిలయమైన హైదరాబాద్ నగరానికి యునెస్కో గుర్తింపునకు ప్రయత్నిస్తున్నట్లు రాష్ట్ర పురపాలక శాఖ మంత్రి కెటిఆర్ తెలిపారు. భాగ్యనగర చారిత్రక కట్టడాల్లో ఒక్కటైన మోజంజాహి మార్కెట్‌ను మంత్రి కెటిఆర్ పునఃప్రారంభించారు. ఈ సందర్భంగా మంత్రి కెటిఆర్ మాట్లాడుతూ.. హైదరాబాద్ నగరం భిన్న సంస్కృతులకు నిలయమన్నారు. నగరంలో చారిత్రక కట్టడాల పరిరక్షణే ప్రభుత్వ లక్ష్యమన్నారు. ప్రభుత్వ కృషికి ప్రతి ఒక్కరూ తోడ్పాటును అందించా లన్నారు. రెండేళ్ల క్రితం ఈ మార్కెట్ను సందర్శించడం జరిగిందని, అధ్వాన స్థితిలో ఉన్న మార్కెట్‌ను చూసి చాలా బాధ కలిగిందన్నారు. దీంతో మార్కెట్‌కు పూర్వ వైభవం తీసుకురావాలన్న సంకల్పంతో పురపాలక శాఖ నుంచి రూ.15కోట్లు వెచ్చించి పునఃనిర్మించి తిరిగి ప్రారంభించుకోవడం చాలా ఆనందంగా ఉందన్నారు. కులమతాలకు అతీతంగా చారిత్రక, అపురూపమైన, వారసత్వ నిర్మాణాలను ప్రభుత్వం పరిరక్షిస్తుందని మంత్రి కెటిఆర్ తెలిపారు.

కాంతుల ధగధగలు.. ఎంజే నిండా వెలుగులు

నగర నవీకరణ పనుల్లో భాగంగా ఎంజే మార్కెట్‌ను లైట్ సెట్టింగులతో అందంగా రూపుదిద్దారు. నవీకరణకు సంబంధించిన విషయాలపై జీహెచ్ఎంసీ అధికారులతో మున్సిపల్ శాఖమంత్రి కేటీఆర్ ఎప్పటికప్పుడు సమీక్షలునిర్వహిస్తున్నారు. దాంతో పాటుగానే అభివృద్ధికి సంబంధించిన పలు ఆదేశాలు జారీ చేస్తున్నారు. నగరంలో ఉన్న పూరాతన కట్టడాలను సుందరంగా మార్చాలని తెలిపారు. ఇటీవల చేపట్టిన ఖైరతాబాద్ జంక్షన్ సుందరీకరణ, ఇందిరాపార్కులో పంచతత్వ పార్కు, శేరిలింగంపల్లి జోన్లోని ప్లాస్టిక్ ఫుట్‌పాత్‌లు తదితరమైనవి అన్ని జోన్లలోనూ ఏర్పాటు చేయాల్సిందిగా ఆదేశించారు. అంతే కాక నగరంలో కొత్తగా 155 జంక్షన్లలో సిగ్నలింగ్ సిస్టమ్, 98 ప్రాంతాల్లో ఫెలికాన్ సిగ్నల్స్ ఏర్పాటు చేశారు. నగరంలో 65 ఫౌంటెన్లకుగాను తొలిదశలో 25 ప్రాంతాల్లో రూ.25 లక్షలతో ఆధునికీకరణ చేసారని తెలిపారు. ఇందుకు ఖర్చయ్యే రూ.59.86 కోట్లకు స్టాండింగ్ కమిటీ సమావేశం ఆమోదం తెలిపింది.

మక్కా మసీదుకు అత్యుత్తమ మసీదుగా గుర్తింపు

మక్కా మసీదుకు భారతదేశంలోని ప్రాచీన, పెద్దవైన మసీద్‌లలో ఒకటి. 1617లో మహమ్మద్ కులీ కుతుబ్ షా, మీర్ ఫజులుల్లా బేగ్, రంగయ్య చౌదరిల ఆధ్వర్యంలో ఈ మసీద్‌ను కట్టించారు. అబ్దుల్లా కులీ కుతుబ్ షా, తానా షా కాలంలోనూ దీని నిర్మాణం కొనసాగింది. 1694లో మొఘల్ చక్రవర్తియైన ఔరంగజేబు పూర్తికావించాడు. దీని నిర్మాణం కొరకు 8000 మంది కార్మికులు పనిచేశారు. 77 సంవత్సరాలు పట్టింది.

చార్మినారుకు నైరుతి దిశలో 100గజాల దూరంలో వున్న ఈ మసీద్ నిర్మాణం కొరకు మక్కా నుండి ఇటుకలు తెప్పించారని నమ్ముతారు. వీటిని మధ్య ఆర్చీలో ఉపయోగించారనీ, అందుకే దీని పేరు మక్కా మసీద్‌గా స్థిరపడిందని అంటారు. దీని హాలు 75 అడుగుల ఎత్తు, 220 అడుగుల వెడల్పు, 180 అడుగుల పొడవు కలిగి ఉంది.

మక్కా మసీదుకు అత్యుత్తమ కట్టడంగా దేశ, విదేశాల్లో గుర్తింపు ఉంది. ఢిల్లీలోని జామా మసీదు తర్వాత దేశంలో అతిపెద్ద మసీదుగా మక్కా మసీదుకు పేరుంది. ఈ అద్భుత కట్టడం మరమ్మతుల కోసం తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూ. 8.48 కోట్లు కేటాయించింది. మక్కా మసీదులో సుందరంగా ముస్తాబు చేసిన వాటర్ ఫౌంటేన్‌ను, పటిష్ట భద్రత కోసం ఏర్పాటు చేసిన సీసీ కెమెరాలను ఉప ముఖ్యమంత్రి మహమూద్ అలీ ప్రారంభించారు.

మక్కామసీద్‌ను నిర్మించిన దాదాపు నాలుగు శతాబ్దాల తరువాత పురావస్తు శాఖ ఈ మక్కా మసీదును పునరుద్ధరించింది.

గ్రీ సిటీ ఆఫ్ ది వరల్డ్‌గా హైదరాబాద్

భాగ్యనగరం ఖ్యాతి మరోసారి విశ్వవ్యాపితమైంది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా పేరొందిన నగరాల సరసన స్థానం సంపాదించింది. నగరంలో మొక్కల పెంపకం, సంరక్షణ, ఆరోగ్యకర వాతావరణం..ఈ మూడింటి ప్రాతిపదికన ఐక్యరాజ్యసమితి (యూఎన్‌వో)కి చెందిన ఫుడ్ అండ్ అగ్రికల్చర్ ఆర్గనైజేషన్ (ఎఫ్ఏఓ), అర్బర్ డే ఫౌండేషన్ హైదరాబాద్ నగరాన్ని 'ట్రీ సిటీ ఆఫ్ ది వరల్డ్-2020'గా ప్రకటించాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా 63 దేశాల నుంచి 120 నగరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోగా 51 నగరాలను 'ట్రీ సిటీ ఆఫ్ ది వరల్డ్'గా ప్రకటించింది. అమెరికా, బ్రిటన్, కెనడా, ఆస్ట్రేలియా తదితర దేశాలకు చెందిన నగరాలు ఈ జాబితాలో ఉండగా, భారత్ నుంచి ఏకైక నగరం హైదరాబాద్ గుర్తింపు పొందడం విశేషం. ప్రభుత్వం ప్రతిష్టాత్మకంగా చేపట్టిన హరితహారంలో కోట్లాది మొక్కలు ప్రాణం పోసుకున్నాయి. నాలుగేండ్లలో 3 కోట్ల మొక్కలు నాటే లక్ష్యం కాగా, ఇప్పటివరకు 2.77 కోట్లు నాటి 86% లక్ష్యం పూర్తయ్యింది. మియావాకి పద్ధతిన నగరంలోని 65 ప్రాంతాల్లో చిట్టడవులను పెంచుతున్నారు.

ఐదు అంశాల్లో గుర్తింపు: రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రతిష్టాత్మకంగా చేపట్టిన హరితహారంలో భాగంగా గ్రేటర్ హైదరాబాద్‌లో కొన్నేళ్లుగా కోట్లాది మొక్కలను జీహెచ్ఎంసీ, హెచ్ఎండీఏ, ఇతర శాఖలు నాటి, వాటిని సంరక్షిస్తున్నాయి. హరిత భవిష్యత్‌కుగానూ మొక్కలు నాటడంతోపాటు వాటిని సంరక్షించేందుకు ఐదు ప్రధాన లక్ష్యాలను మున్సిపల్ శాఖ చేపట్టింది. 1. మొక్కల సంరక్షణ బాధ్యతలు అప్పగించడం 2. మొక్కల నిర్వహణకు ప్రత్యేక నిబంధనల ఏర్పాటు 3. మొక్కల ప్రాధాన్యతను తెలియజేయడం 4. ప్రత్యేక నిధుల కేటాయింపు 5. చెట్ల పెంపకంపై చైతన్యం పెంచే ఉత్సవాల నిర్వహణ.

హరితమయం చేశారిలా: హరితహారంలో భాగంగా జీహెచ్ఎంసీ ద్వారా హైదరాబాద్‌లో పచ్చదనాన్ని పెంపొందించడం కోసం ఇప్పటి వరకు 2,76,97,967 మొక్కలను నాటారు. 2016 నుంచి 2020 వరకు మూడు కోట్ల మొక్కలు నాటాలనే లక్ష్యానికి గానూ 86.28 శాతం మొక్కల పంపిణీ చేసి నాటారు. 2020-21 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రెండున్నర కోట్ల మొక్కలు నాటాలనే లక్ష్యంలో భాగంగా 2.08 కోట్ల మొక్కలను నాటారు. నగరంలోని 65 ప్రాంతాల్లో యాదాద్రి మోడల్ మియావాకి ప్లాంటేషన్‌ను చేపట్టారు. 19 మేజర్ పార్కులు, 57 థీమ్ పార్కులు (17 అందుబాటులోకి వచ్చాయి), 919 కాలనీ పార్కులు, 105 సెంట్రల్ మీడియన్‌లు, 66 ట్రాఫిక్ ఐలాండ్‌లు, 18 ఫ్లై ఓవర్లకు వర్టికల్ గార్డెన్స్, 347 ట్రీ పార్కులు చేపట్టారు.

హైదరాబాద్‌లోని చార్మినార్ సమీపంలో మక్కా మసీదు అత్యంత ముఖ్యమైన పునరుద్ధరణలలో ఒకటి. మసీదులోని రెండు విభాగాలు మూసివేసి కార్మికులు పనిని నిర్వర్తించారు. 220 అడుగుల వెడల్పు మరియు 180 అడుగుల పొడవు కలిగిన మూడు ఒలింపిక్ ఈత కొలనుల పరిమాణం పైకప్పు. కుతుబ్ షాహి రాజవంశం యొక్క సమాధి కాంప్లెక్స్, మసీదు యొక్క ఒక వైపు పని పూర్తి చేసి, దాదాపుగా కూలిపోతున్న వెనుక భాగంలో మదర్సా పైకప్పును పునరుద్ధరించడానికి కూడా కృషి చేశారు. పైకప్పు 70 అడుగుల ఎత్తులో వుంది. దీనిని పునరుద్ధరించడం కార్మికులకు కష్టమైనప్పటికీ, వదులుగా ఉన్న ప్లాస్టరింగ్ ముక్కలను తీసివేసి, దానిని అసలు స్థితికి తీసుకువచ్చారు. పైకప్పులో 196 కిటికీలు ఉన్నాయి, ఇవి మసీదు లోపల నుంచి 50 అడుగుల ఎత్తులో తెరుచు కుంటాయి. వీటి కారణంగా వాటిలో చాలా వరకు దెబ్బతిన్నాయి. వాటిలో కొన్నింటికి రీమేక్ చేసి, మరికొన్నింటి సున్నితంగా పెయింట్ చేశారు.

కొన్నేళ్లుగా అశాస్త్రీయ పునరుద్ధరణ ప్రయత్నాలకు గురైన హైదరాబాద్‌లోని దాదాపు అన్ని పాత భవనాల మాదిరిగానే, పురావస్తు మరియు మ్యూజియంల విభాగం పైకప్పు యొక్క బహుళ పొరలను తొలగించాల్సి వచ్చింది. "పైకప్పుకు దాదాపు 1.5 అడుగుల పొర ఉంది. దానిని తొలగించాల్సి వచ్చింది. ఇది మట్టి పలకలతో ఒక పొరను కూడా కలిగి ఉంది. పురావస్తు శాఖ సున్నపురాయి మోర్టార్ మరియు పాత క్యూరింగ్ పద్ధతులను ఉపయోగించి సీపేజ్ సమస్య తలెత్తకుండా చూసుకుంటుంది. పునరుద్ధరణ పనిని పూర్తి చేయడానికి ఎక్కువ సమయం పట్టింది. సున్నం వేయడానికి చాలా టైం పట్టింది. మసీదు వద్ద ఉన్న 16గోపురాల్లో నాలుగు ఇప్పటివరకు పునరుద్ధరించ బడ్డాయి, భవిష్యత్తులో మరో ఆరు గోపురాలు చేపట్టాల్సి ఉంటుంది.

చార్మినార్ పాదచారుల ప్రాజెక్టు కోసం మా బృందం అమృత్‌సర్ బంగారు ఆలయ సుందరీకరణ ప్రయత్నాన్ని సందర్శించి అధ్యయనం చేసిందని మంత్రి కేటీఆర్ తెలిపారు.

కుతుబ్ షాహి టూంబ్స్ పునరుద్ధరణ

హైదరాబాద్‌లోని 17వ శతాబ్దపు కుతుబ్‌షాహి సమాధుల్లోని ప్రఖ్యాత నృత్యకారులు తారామతి మరియు ప్రేమమతి యొక్క శతాబ్దాల నాటి సమాధులను పునరుద్ధరించడానికి మరియు సంరక్షించడానికి 'అమెరికా నిధుల పునరుద్ధరణ ప్రాజెక్టు' 1,03,000 డాలర్లతో పునరుద్ధరించారు. అంబాసిడర్ జస్టర్ సాంస్కృతిక పరిరక్షణ కోసం అంబాసిడర్స్ ఫండ్ కింద 1,03,000 డాలర్లు మంజూరు చేస్తున్నట్లు ప్రకటించారు. "ఇది నిజంగా ఇక్కడ చాలా గొప్ప ట్రీట్. ఇది కుతుబ్ షాహి సమాధులకు నా మూడవ సందర్శన. పునరుద్ధరణలో మేము ఇక్కడ కలిసి చేసిన కృషికి తెలంగాణ ప్రభుత్వం, అగా ఖాన్ ఫౌండేషన్ మరియు యుఎస్ మిషన్‌కు కృతజ్ఞతలు తెలుపుతున్నాను.

సాంస్కృతిక పరిరక్షణ మరియు పునరుద్ధరణ ప్రాజెక్ట్ కోసం మా రెండవ అంబాసిడర్స్ ఫండ్ జస్టర్" అన్నారు. "చాలా అందంగా కనిపించే ఈ ప్రాజెక్ట్ పూర్తయినందుకు చాలా ఆనందంగా ఉందని" ఆయన చెప్పారు.

దక్కన్ ఉద్యానవనం

దక్కన్ ఉద్యానవనం (దక్కన్ పార్కు) తెలంగాణ రాష్ట్ర రాజధాని హైదరాబాదులోని కుతుబ్ షాహీ సమాధుల సమీపంలో ఉన్న ఉద్యానవనం. విశాలమైన మైదానం, పచ్చని పచ్చికబయళ్ళు, అనేక రకాల మొక్కలు, చెట్లతో 31 ఎకరాలలో విస్తరించివున్న ఈ పార్కు పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తోంది. గోల్కొండ కోట, కులీ కుతుబ్ షాహి సమాధుల మధ్య ఈ డెక్కన్ పార్కు ఉంది. 1984లోనే ఈ పార్కు నిర్మాణ పని ప్రారంభమైనప్పటికి, చారిత్రాత్మక స్మారక కట్టడాలకు ఆనుకొని ఉన్నందున భూమి విషయంలో ఇద్దా కమిటీ, పురావస్తు శాఖల మధ్య కొంత వివాదం జరిగింది. ఈ వివాదాస్పద భూమిపై ఇద్దా కుతుబ్ షాహి మేనేజింగ్ కమిటీ వాదనను కొట్టివేస్తూ రాష్ట్ర వక్ఫ్ ట్రిబ్యునల్ ఉత్తర్వుపై ఇచ్చిన స్టేను హైకోర్టు రద్దు చేసింది. దాంతో ఈ పార్కును తెరవడానికి అనుమతులు వచ్చాయి. ఇద్దా భూమిని దాని పవిత్రతను కాపాడటానికి కులీ కుతుబ్ షా పట్టణ అభివృద్ధి అథారిటీ సంస్థ కంచెను నిర్మించింది.

ఈ పార్కులో కృత్రిమ జలపాతాలు, జంట నగరాల్లోని పార్కులలో అతిపెద్ద మ్యూజిక్ ఫౌంటెన్ (రెండువేల చలనచిత్ర పాటలు ట్యూన్ చేసే) ఉన్నాయి. జంట నగరాల్లోని పార్కులలో పొడవైన (3 కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో) రైల్వే ట్రాక్‌లోని రైలు ప్రజలకు, పిల్లలకు ఆనందం కలిగిస్తోంది. 2.5 ఎకరాలలోని బోటింగ్ సరస్సులో బోటింగ్ కోసం పడవలు కూడా ఉన్నాయి. పార్కు అభివృద్ధికి 2017లో కేంద్ర ప్రభుత్వం రూ. 99 కోట్లు మంజూరు చేసింది. 2017, జూలై 10న అప్పటి కేంద్ర కార్మిక శాఖ మంత్రి బండారు దత్తాత్రేయ, తెలంగాణ రాష్ట్ర పురపాలక శాఖ మంత్రి కల్వకుంట్ల తారక రామారావు ఈ పార్కును ప్రారంభించారు.

పబ్లిక్ గార్డెన్

పబ్లిక్ గార్డెన్‌ను బాగ్-ఎ-ఆమ్ (బాగీయం) లేదా బాఘం అని కూడా పిలుస్తారు. ఉర్దూలో "బాగ్" అంటే గార్డెన్, ఆమ్ లేదా "ఆమ్ జన" అంటే "పబ్లిక్" అని (ప్రజల ఉద్యానవనం) అర్థం. ఇది నిజాం పాలనలో 1846లో నిర్మించబడింది. 1980 నుండి దీనిని పబ్లిక్ గార్డెన్స్ అని పిలుస్తున్నారు. బాగ్-ఎ-ఆమ్ అని కూడా పిలువబడే హైదరాబాద్ పబ్లిక్ గార్డెన్స్ నగరంలో అత్యంత ప్రాచుర్యం పొందిన మరియు ఎక్కువగా వచ్చే తోట. హైదరాబాద్ పబ్లిక్ గార్డెన్స్, హైదరాబాద్ యొక్క అతిపెద్ద పార్కులలో ఒకటి, నగరంలోని ఇతర ఉద్యానవనాలలో ప్రముఖ స్థానం ఉంది. ఇది ఉద్యానవనాలు, పచ్చిక బయళ్ళు మరియు మార్గాల యొక్క అందమైన ప్రకృతి దృశ్యాలకు మాత్రమే కాకుండా, లోపల ఉన్న ప్రతిష్టాత్మక సంస్థలకు కూడా ప్రసిద్ధి చెందింది. హైదరాబాద్ పబ్లిక్ గార్డెన్స్ హైదరాబాద్ యొక్క ముఖ్యమైన మైలురాయి, ఇది రాష్ట్ర శాసనసభ, ఆంధ్రప్రదేశ్ స్టేట్ ఆర్కియాలజికల్ మ్యూజియం, జవహర్ బాల్ భవన్, ఇందిరా గాంధీ ఆడిటోరియం, తెలుగు లలిత కళాతోరణం, బహిరంగ థియేటర్ ఉన్నాయి. నగరాన్ని సందర్శించే కళా ప్రేమికులు తరచుగా పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌లోని స్టేట్ ఆర్కియాలజికల్ మ్యూజియాన్ని

జీహెచ్ఎంసీ @ మహిళా సాధికారత

గ్రేటర్ హైదరాబాద్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ (జీహెచ్ఎంసీ) నూతన మేయర్‌గా విజయలక్ష్మి ఆర్ గద్వాల్, డిప్యూటీ మేయర్‌గా మోతె శ్రీలత శోభన్ రెడ్డి ఎన్నికయ్యారు. బంజారాహిల్స్ డివిజన్‌కు విజయలక్ష్మి, తార్నాక డివిజన్‌కు శ్రీలత ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నారు.

సీఎం నమ్మకాన్ని వమ్ము చేయను

సీఎం కేసీఆర్ నమ్మకాన్ని వమ్ము చేయను. సార్ హైదరాబాద్ నగరాన్ని ఎలా చూడాలనుకుంటున్నారో అట్ల చేసి చూపిస్తా. మేయర్‌గానే కాదు, డిప్యూటీ మేయర్ గానూ మహిళే ఉంది. అదే విధంగా సభలో సగం మంది మహిళలే ఉన్నారు. సీఎం సార్ మహిళలకు అవకాశం ఇవ్వడం పట్ల చాలా గర్వంగా ఫీలవుతున్నాం. హైదరాబాద్ శరవేగంగా అభివృద్ధి చెందింది. అన్ని రంగాల్లో మార్పు వచ్చింది. ఇది మంత్రి కేటీఆర్ వల్లే సాధ్యమైంది. డైనమిక్ లీడర్ పురపాలక శాఖ మంత్రి కేటీ రామారావు మార్గదర్శకంలో, హైదరాబాద్ అభివృద్ధికి విజన్‌తో పనిచేస్తాం.

తాను 20 ఏండ్లు యూఎస్‌లో ఉండి వచ్చానని, అప్పటికీ ఇప్పటికీ చూస్తే నగరంలో చాలా మార్పు వచ్చిందన్నారు. చెప్పుకోదగిన మార్పులకు మంత్రి కేటీఆర్ కారణమన్నారు. విశ్వనగరంగా తీర్చిదిద్దేందుకు శ్రమిస్తా. ఒక విజన్‌తో, పక్కా ప్రణాళికతో ముందుకు సాగుతా. హైదరాబాద్ బస్తీల్లో ఉన్న బాధలు తెలుసు. వారికేం కావాలో కనుక్కుంటా. గల్లీగల్లీ పర్యటిస్తా. ప్రధానంగా రోడ్లు, డ్రైనేజీ, చెరువులు, పార్కులు, వీధిదీపాలు, పరిశుభ్రత చాలా కీలకం. బస్తీల్లో సమస్యలే కాదు. గృహ హింస సమస్యలు అధికం. వాటిని ఒక లాయర్‌గా, ఒక మేయర్‌గా తప్పకుండా పరిష్కరిస్తా. విద్య, వైద్యం రెండూ ప్రధానమే. జోడెద్దులా వీటిని మార్చాలన్నదే కర్తవ్యం. నాలాల ఆక్రమణల వల్లే మొన్న వరదలు నగరాన్ని ముంచెత్తినయి. ఇక నుంచి కబ్జాలు జరగకుండా పకడ్బందీగా వ్యవహరిస్తా. మేయర్‌గా అందర్నీ కలుపుకొని పోతా. భేషజాలకు పోతే సమస్యలు తీరవు అంటున్నారు జీహెచ్ఎంసీ నూతన మేయర్ గద్వాల విజయలక్ష్మి.

సందర్శిస్తారు. ఈ పురావస్తు మ్యూజియం భారతదేశంలోని పురాతన వస్తువులు మరియు కళా వస్తువుల సంపన్న రిపోజిటరీలలో ఒకటిగా పరిగణించబడుతుంది. దీనిని 1920లో ఇండో-సారాసెనిక్ శైలి నిర్మాణంలో 7వ నిజాం నిర్మించారు. పబ్లిక్ గార్డెన్స్ లోపల ఉన్న మరో ముఖ్యమైన భవనం ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ. శాసనసభను 1985లో అప్పటి భారత ప్రధాని దివంగత శ్రీ రాజీవ్ గాంధీ ప్రారంభించారు. ఇది ఉద్యానవనంలో ప్రార్థన భంగిమలో కూర్చున్న మహాత్మా గాంధీ యొక్క భారీ విగ్రహాన్ని జోడించింది.

పాఠశాల పిక్నిక్‌కు ఇది చాలా తరచుగా వచ్చే ప్రదేశాలలో ఒకటి అని ఆశ్చర్యపోనవసరం లేదు. అందంగా నిర్మించిన ఈ ఉద్యానవనంలో రెండు మ్యూజియంలు ఉన్నాయి. వీటిలో ఎపి స్టేట్ ఆర్కియాలజికల్ మ్యూజియం మరియు హెల్త్ మ్యూజియం, పిల్లలు ఆడుకునే పార్క్, పిల్లలు లలిత కళలు నేర్చుకోవడానికి ఒక మినీ స్కూల్ (జవహర్ బాల్ భవన్) మరియు ఆడిటోరియం (ఇందిరా గాంధీ ఆడిటోరియం). జూబ్లీ హాల్, లలిత కళాతోరణం (అనేక చలన చిత్రోత్సవాలు, ఫ్యాషన్ షోలు మరియు అందాల పోటీలకు వేదికగా ఉన్న బహిరంగ థియేటర్), ఉద్యానవన భవనం మరియు ఒక మసీదు ఈ ప్రాంగణంలోని ఇతర ఆకర్షణీయ ప్రదేశాలు.

171 సంవత్సరాల క్రితం నిర్మించిన 40 అడుగుల ఎత్తైన గేట్‌ను రూ. 15 లక్షలతో పునర్నిర్మించారు. దీనిని సిమెంట్ ఉపయోగించి పునర్నిర్మించారు. ఆ సమయంలో నిర్మాణంలో ఉపయోగించే సున్నం మోర్టార్, ఇటుకలు మరియు ఇతర పదార్థాలతో తయారు చేసిన గేటును సుమారు డజను మంది కార్మికులు దీన్ని నిర్మించారు. ఇది సుమారు 10 రోజుల వ్యవధిలో సిద్ధమైంది. తెలంగాణ పురావస్తు శాఖ మరియు మ్యూజియమ్స్ కూడా పునరుద్ధరించబడ్డాయి. అలాగే కోటి రూపాయలతో సిటీ కాలేజీ నిర్మాణాన్ని పునరుద్ధరించారు. పాత అసెంబ్లీ భవనాల పునరుద్ధరణ, జూబ్లీ హాల్ భవనం కోసం ప్రతిపాదనలు సిద్ధమయ్యాయి.

శుభ్రత డ్రైవ్

హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్ జంట నగరాల్లో డెంగ్యూ వంటి కాలానుగుణ వ్యాధులు రాకుండా ఉండటానికి, మునిసిపల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ అండ్ అర్బన్ డెవలప్‌మెంట్ మంత్రి (ఎంఎయుడి) కెటి రామారావు హైదరాబాద్‌లోని ప్రగతి భవన్‌లోని తన నివాసం నుంచి శుభ్రత డ్రైవ్ ప్రారంభించారు. వైరల్ జ్వరాల వ్యాప్తిని నివారించడానికి ప్రజలలో ఇంటింటికి అవగాహన కల్పించడం ద్వారా మొత్తం 150 జీహెచ్ఎంసీ కార్పొరేటర్లు, ఆరోగ్య శాఖలతో పాటు ఆరోగ్య శాఖలు చర్యకు దిగి నగరమంతా సామూహిక అవగాహన కార్యక్రమాలు చేపట్టారు.

పర్యావరణ ప్రాముఖ్యత ప్రధానాంశంగా...

పర్యావరణ ప్రాముఖ్యత ప్రధానాంశంగా హెచ్ఎండీఏ అధికారులు ఔటర్ రింగ్‌రోడ్డు పరిసరాలను, ఐటీ కారిడార్ జంక్షన్లను అందంగా తీర్చిదిద్దుతున్నారు. నానక్‌రాంగూడ ఔటర్ సర్కిల్‌లోని రింగ్‌రోడ్డు కిందభాగంలో ద్విచక్రవాహనాలు, కార్లకు చెందిన పాడైన పాత టైర్లను తీసుకొని వాటికి వివిధ రంగులు వేసి అందంగా అమర్చుతున్నారు. చెట్ల ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తూనే ఆకర్షణీయ డిజైన్లతో వినూత్నంగా తీర్చిదిద్దారు. నానక్‌రాంగూడ పర్యావరణంతో పాటు ప్రాచీన, సంప్రదాయాలు ప్రతిబింబించేలా డిజైన్లు, రంగురంగుల బొమ్మలు వేసి ప్రయాణికులు, వాహనదారులకు ఆహ్లాదాన్ని పంచుతున్నాయి.

సరికొత్తగా.. సాగర తీరం

హైదరాబాద్ అనగానే ఠక్కున గుర్తుకొచ్చేది ట్యాంక్‌బండ్. నగరానికి కొత్తగా ఎవరైనా వస్తే తొలుత చూసేది ఈ ప్రాంతాన్నే. నగరం నడిబొడ్డున, జంటనగరాలను కలుపుతూ నిర్మించిన ఈ వారధికి ఆధునిక హంగులు కల్పిస్తున్నారు. రూ.27 కోట్ల వ్యయంతో పర్యాటకులను మరింత ఆహ్లాదపరిచేందుకు చేపడుతున్న సుందరీకరణ పనులు చురుగ్గా సాగుతున్నాయి. ఈ చిత్రాలను శనివారం మంత్రి కేటీఆర్ ట్విట్టర్‌లో ఉంచి ఎలాగున్నాయో చెప్పండని నెటిజన్లకు సూచించగా.. చాలామంది బాగున్నాయ్ సార్ అని కితాబిచ్చారు. న్యూయార్క్ నగరానికి లిబర్టీ ఐల్యాండ్... లండన్ నగరానికి ట్రాఫాల్గర్ స్కేర్... మరి హైదరాబాద్ నగరానికి ట్యాంక్‌బండ్ ఒక మణిహారం. అలాంటి మణిహారం మరిన్ని అదనపు హంగులతో, ఆధునిక, వారసత్వ శోభను సంతరించుకొని అటు నగరవాసులను, పర్యాటకులను ఆహ్లాదపరిచేందుకు సిద్ధమవుతున్నది. సుమారు రూ.27 కోట్లతో చేపట్టిన ట్యాంక్‌బండ్ సుందరీకరణ పనులు పూర్తికావస్తున్నాయి.

మెట్రో నగరాలకు ధీటుగా స్కైవాక్..

మెట్రో నగరాలకు ధీటుగా హైదరాబాద్‌లోని ఉప్పల్ ప్రాంతంలో స్కైవాక్ వంతెన నిర్మాణం చేపట్టనున్నారు. ఉప్పల్ రింగ్‌రోడ్డుకు నాలుగు వైపులా మార్గాలు ఉంటాయి. రోడ్డు ప్రమాదాల నివారణతోపాటు, రింగ్‌రోడ్డులో రద్దీని తగ్గిస్తుంది. ఉప్పల్ ప్రాంతంలోని రింగ్‌రోడ్డు వరంగల్ జాతీయ రహదారి, యాదాద్రికి వెళ్లేమార్గం కావడంతో నిత్యం రద్దీగా ఉంటుంది. వీటికి తోడు మెట్రో సేవలు సైతం ప్రారంభం

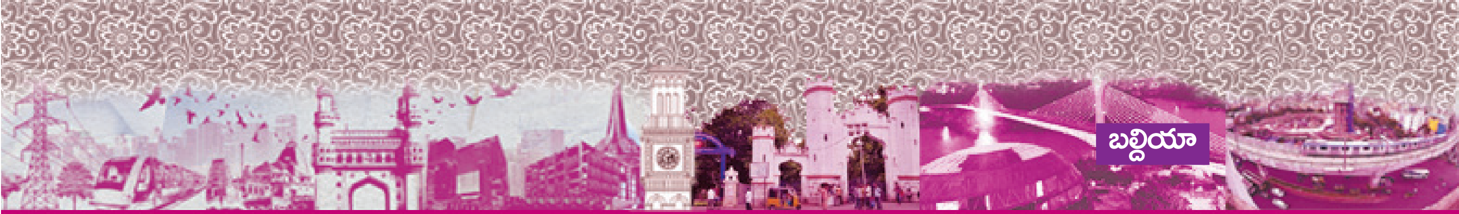

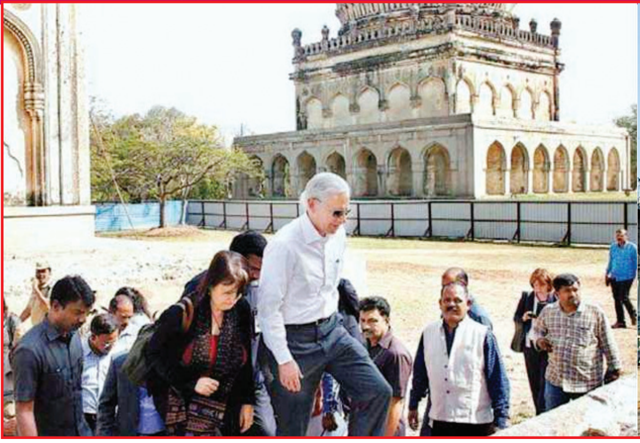

కావడంతో ప్రయాణికుల రాకపోకలు పెరిగాయి. రోడ్డు దాటేందుకు ప్రయాణికులు, పాదచారులు తీవ్ర ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. ఇప్పటికే పలు ప్రమాదాలు జరిగాయి. స్కైవాక్ నిర్మాణం ద్వారా ఈ సమస్యలు తీరనున్నాయి. మెట్రోస్టేషన్‌లోకి నేరుగా స్కైవాక్ ద్వారా చేరుకోవచ్చు. ప్రయాణం చేయాల్సిన మార్గానికి స్కైవాక్ ద్వారా చేరుకునే వీలు కలుగుతుంది.

నిఘా నేత్రం :

నగరంలో అనేక ప్రత్యేకతలతో కమాండ్ అండ్ కంట్రోల్ సెంటర్ సిద్ధమయ్యింది. ఈ పోలీస్ టవర్స్‌లో ఒకటి పూర్తిగా టెక్నాలజీకి సంబంధించింది కాగా, మరొకటి హైదరాబాద్ పోలీస్ కమిషనరేట్ కార్యాలయ భవనం. వీటి మధ్య సుమారు 40 వేల చదరపు అడుగులతో అత్యాధునిక టెక్నాలజీతో ఉండే సీసీ కెమెరాల దృశ్యాలను ఇక్కడ వీక్షించేందుకు ఏర్పాట్లు చేశారు.

నగరంలో 3,42,645 సీసీ కెమెరాలతో నిఘా ఏర్పాటైంది. సీసీ కెమెరాల ఏర్పాట్లలో దేశంలోనే హైదరాబాద్ తొలి స్థానంలో ఉన్నది. ప్రపంచంలో ఆరో స్థానంలో నిలిచింది. ఇప్పటివరకు సీసీ టీవీల ద్వారా 18,235 నేరాలను పోలీస్ శాఖ గుర్తించింది. బంజారాహిల్స్‌లో అత్యాధునిక, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో పోలీస్ కేంద్ర కార్యాలయం ట్విన్ టవర్స్‌లో ఏర్పాటు పూర్తికాబోతున్నది. రాష్ట్రంలో ఏ మారుమూల ప్రాంతంలో ఏ సంఘటన జరిగినా వెంటనే అది ట్విన్ టవర్స్‌కు చేరి, అక్కడినుంచి సంబంధిత అధికారులకు క్షణాల్లో సమాచారం చేరుతుంది. ఇలాంటి వ్యవస్థ దేశంలో మరెక్కడా లేదు. రాష్ట్ర పోలీస్ వ్యవస్థను స్కాట్లాండ్ యార్డ్ పోలీస్ వ్యవస్థకు సమానంగా తీర్చిదిద్దాలన్న సీఎం కేసీఆర్ సంకల్పం నెరవేరబోతున్నది.

నందన నగరం :

ఏ నాయకుడికైనా ప్రజా సేవలో ముఖ్యంగా కావలసింది ఉత్సాహం, క్రియాశీలత. వీటితోపాటు ప్రజా సంక్షేమం పట్ల అభిరుచి ఉన్న నేత ఆ రంగంలో రాణిస్తాడు. తెలంగాణ పురపాలక శాఖామంత్రి కల్వకుంట్ల తారకరామారావులో పై గుణాలతో పాటు చిత్తశుద్ధి కూడా మిక్కుటంగా ఉన్నాయి. అలుపూ సొలుపూ లేకుండా హైదరాబాద్ నగరాభివృద్ధికి ఆయన కృషి చేస్తున్నారు. ఆ కృషి ఎంతగా అంటే, హైదరాబాద్ మహానగరం నివాసయోగ్యతలోనూ, ఉపాధి కార్యక్రమాల అమలులోనూ దేశంలోని 34 నగరాల్లో తొలిస్థానంలో ఉన్నట్లుగా హాలిడిఫై వెబ్‌సైట్ ఈ మధ్య వెల్లడించింది. నగర పౌరులకు ఆహ్లాదాన్ని పంచడానికి కూడా హైదరాబాద్ మహానగర పాలక సంస్థ విస్తృత ఏర్పాట్లను చేస్తున్నది. విశ్వనగరంగా ఖ్యాతి గడించిన భాగ్యనగరం ఇకమీదట ఉద్యానవనాలతో కళకళలాడనున్నది. కేటీఆర్ సూచన మేరకు జీహెచ్ఎంసీ పరిధిలో 1,727 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో అందమైన థీమ్ పార్కుల నిర్మాణానికి బల్దియా శ్రీకారం చుట్టింది.

తీగల వంతెన : రాష్ట్ర ప్రభుత్వం దుర్గం చెరువును ప్రముఖ పర్యాటక కేంద్రంగా తీర్చిదిద్దడానికి సిద్ధమైంది. హైటెక్ సిటీ ప్రాంతానికి వెళ్లే మార్గాలపై ట్రాఫిక్ రద్దీ తగ్గించాలనే లక్ష్యంతో మంత్రి కేటీఆర్ సూచనమేరకు ఒక తీగల వంతెన నిర్మాణం రూ.185 కోట్ల వ్యయంతో నిర్మించింది.

టీఎస్ఐఐసీతో :

తెలంగాణ స్టేట్ ఇండస్ట్రియల్ ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కార్పొరేషన్ (టీఎస్ఐఐసీ)తో రాష్ట్రంలోని పొటెన్షియల్ గ్రోత్ సెంటర్లను గుర్తించి వాటి అభివృద్ధికి కృషి చేయడం గొప్ప విషయమని నివేదికలో వెల్లడించింది. ఇప్పటివరకు 153 ఇండస్ట్రియల్ పార్కులను సర్కారు అభివృద్ధి చేసిందని పేర్కొంది. ఇందులో ప్రధానంగా కరీంనగర్ ఐటీ ఇంక్యూబేషన్ సెంటర్, మహబూబ్‌నగర్ ఐటీ హబ్, నిజామాబాద్ ఐటీ టవర్, ఇంక్యూబేషన్ సెంటర్ వరంగల్, టీ వర్క్స్ అండ్ టీ హబ్ హైదరాబాద్, ఈ–సిటీ, రావిర్యాల, ఎలక్ట్రానిక్స్ మ్యానుఫక్చరింగ్ క్లస్టర్స్ (ఈఎంసీ) వంటివి ప్రముఖమైనవిగా నివేదికలో వివరించింది. అంతేకాదు ఈజ్ ఆఫ్ డూయింగ్ బిజినెస్ (ఈవోడీబీ)తో నీతి ఆయోగ్–2019 ఈజ్ ఆఫ్ డూయింగ్ బిజినెస్ స్టేట్ ర్యాంకింగ్స్‌లో రాష్ట్రం మూడో స్థానాన్ని దక్కించుకుందని పేర్కొంది.

ట్రాఫిక్‌కు ఉపశమనం – అత్యాధునిక వసతులతో శాటిలైట్ బస్‌బే :

ఎల్బీనగర్ మీదుగా నిత్యం సుమారు 30 –35 వేల మంది ప్రయాణికులు నల్గొండ, ఖమ్మం, విజయవాడ, గుంటూరు, విశాఖపట్నం తదితర ప్రాంతాలకు రాకపోకలు సాగిస్తుంటారు. 600 నుంచి 700 వరకు ఆర్టీసీ, ప్రైవేట్ బస్సులు వెళ్తుంటాయి.. రాత్రి సమయాల్లోనైతే దిల్‌సుఖ్‌నగర్, ఎల్బీనగర్‌లో ఏపీకి వెళ్లే బస్సులతో పాటు ప్రైవేట్ వాహనాలు రోడ్లపైనే నిలపడంతో ట్రాఫిక్ ఇబ్బందులు తలెత్తుతున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలోనే ట్రాఫిక్ సమస్యలు అధిగం కావడంతో బస్ బేల ప్రతిపాదనను ఎమ్మెల్యే సుధీర్ రెడ్డి మంత్రి కేటీఆర్ దృష్టికి

కరీంనగర్ వాసుల ఐటీ స్వప్నం సాకారమైంది

మంత్రి కేటీఆర్ చూపిన చొరవతో స్థానికంగానే 3,600 మంది యువతకు కొలువులు దొరకనున్నాయి. ఇప్పటి వరకు హైదరాబాద్‌కే పరిమితమైన ఐటీ రంగాన్ని జిల్లాలకు విస్తరించి.. ఎక్కడి యువతకు అక్కడే ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించాలన్న లక్ష్యంతో ప్రభుత్వం గతంలోనే నిర్ణయం తీసుకున్న విషయం తెలిసిందే. ఈ నేపథ్యంలోనే కరీంనగర్‌లో ప్రారంభమైన ఐటీ టవర్‌లో 18 కంపెనీలు తమ కార్యకలాపాలను ప్రారంభించడానికి ఒప్పందం చేసుకున్నాయి. ఇండస్, వీసీఆర్, బీటా, అర్బన్ టెక్ కంపెనీలు.. తమ అవసరాలకు మేరకు రిక్రూట్ చేసుకొని సేవలు ప్రారంభించాయి. ఒక్కో షిఫ్టునకు 1200 మంది చొప్పున మొత్తం మూడు షిఫ్టుల్లో 3,600 మంది ఈ టవర్‌లో పనిచేసే అవకాశం ఉంది.

ఆమెకు భరోసా: నగర మహిళలకు భరోసానిచ్చే కబురు చెప్పింది బల్దియా. త్వరలోనే అతివల కోసం ప్రత్యేకంగా సకల సౌకర్యాలతో మొబైల్ షీ టాయిలెట్స్. గ్రేటర్‌లో తొలిసారిగా ఏర్పాటు. అత్యాధునిక హంగులతో ఉండే ఈ మొబైల్ వాహనాల్లో సామగ్రి పెట్టుకునేందుకు లాకర్లు, బ్రెస్ట్ ఫీడింగ్ రూమ్స్ సైతం ఉండటం విశేషం. ఎక్కువగా జనసాంద్రత ఉన్న ప్రాంతాల్లో వీటిని ఉంచనున్నారు. మడత కుర్చీలు, చిన్నారులకు డైపర్ మార్చేందుకు టేబుల్ అందుబాటులో ఉంటుంది. మహిళలకు సౌకర్యవంతంగా పరికరాలు, సామన్లు పెట్టుకునేందుకు లాకర్లు, మొబైల్ ఛార్జింగ్ పాయింట్స్‌తో పాటు సింక్, వాష్ ప్రాంతాల్లో మిర్రర్స్ ఉంటాయి.

తీసుకువెళ్లారు. ట్రాఫిక్ సమస్యకు శాశ్వత పరిష్కారంగా మహావీర్ హరిణ వనస్థలి జింకల పార్కుకు సమీపంలోని ప్రభుత్వ స్థలాన్ని అనువైందిగా గుర్తించారు. 1.2 కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో ఈ శాటిలైట్ బస్ బేల ఏర్పాటుపై హెచ్ఎండీఏ అధికారులు క్షేత్రస్థాయిలో అధ్యయనం చేసి డిజైన్లను రూపొందించారు. దీంతో ఎల్బీనగర్, దిల్‌సుఖ్‌నగర్ ట్రాఫిక్ జంఝాటానికి మహా ఉపశమనం కలగనుంది. మంత్రి కేటీఆర్ ఈ ప్రాజెక్టుకు గ్రీన్ సిగ్నల్ ఇవ్వడంతో ప్రాజెక్టు పనులకు మార్గం సుగమమైంది. దీని అంచనా వ్యయం 10 కోట్ల రూపాయలు.

మణిహారంగా మెట్రో :

దేశంలో రెండో అతిపెద్ద మెట్రో వ్యవస్థ హైదరాబాద్‌లోనే ఉన్నదని నైట్ ఫ్రాంక్ వెల్లడించింది. నగర ప్రయాణికులకు ట్రాఫిక్ ఇబ్బంది లేకుండా, సమయం ఆదా అయ్యేలా, సురక్షిత జర్నీకి హైదరాబాద్ మెట్రో తీసుకుంటున్న చర్యలు ప్రశంసనీయమని వివరించింది. ప్రపంచంలో పీపీఈ విధానంలో చేపట్టిన అతిపెద్ద ప్రాజెక్టు హెచ్ఎంఆర్. 57 స్టేషన్లతో 72 కిలోమీటర్లతో దేశంలోనే అతి పెద్ద నెట్‌వర్క్ కలిగిన రెండో నగరం భాగ్యనగరమేనని వెల్లడించింది. అంతేకాదు దేశంలోనే అతిపెద్ద ఇంటర్‌ఛేంజ్ స్టేషన్ అమీర్‌పేట్ అని పేర్కొంది. బస్సు, ట్యాక్సీ, ఆటో సేవలతో కనెక్ట్ అయి ఉందని వివరించింది.

విద్యుత్ వాహన యోగం :

తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఏ రంగంలో మార్పులు తెచ్చినా అదొక సంచలన మవుతున్నది. తాజాగా తెలంగాణ పరిశ్రమలు, ఐటీ మంత్రి కేటీఆర్ ఆవిష్కరించిన విద్యుత్ వాహన, ఇంధన నిలువ విధానం ఉత్పత్తిదారులకు, నిపుణులకు ఆసక్తిని రేకెత్తించింది. 'తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఇతరులకు ఆదర్శంగా నిలుస్తున్నది.. ఇప్పుడు ప్రపంచానికి అవసరమైన నాయకత్వం ఎలా ఉండాలో తెలంగాణ చూపుతున్నది' అని అమెరికా కేంద్రంగా పనిచేసే, ప్రకృతి వనరుల పరిరక్షణ మండలి అంతర్జాతీయ కార్యక్రమ సీనియర్ డైరెక్టర్ అంజలి జైస్వాల్ ప్రస్తుతించారు. విద్యుత్ వాహనాలకు ప్రోత్సాహమివ్వడమే కాదు, ఈ వాహనాలను నడపడానికి అవసరమైన పరిస్థితులను కల్పించేదిగా తెలంగాణ విధానం ఉన్నదని విద్యుత్ రవాణా నిపుణురాలు చారులత ప్రశంసించారు. పారిశ్రామికులు మొదలు విద్యావేత్తల వరకు పలువురు ఈ విధానం సమగ్రమైనదీ, ముందుచూపుతో రూపొందించినదని హర్షించడం మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వ దూరదృష్టిని వెల్లడిస్తున్నది.

మురిపిస్తున్న మూసీ

మూసీని అతిసుందరంగా తీర్చిదిద్దాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. నదికి పూర్వ వైభవం తీసుకరావడంతోపాటు పరిరక్షించి, తీర ప్రాంతాన్ని శీఘ్రగతిన సుందరీకరిస్తున్నది. ప్రత్యేకంగా మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ (ఎంఆర్ఎఫ్‌డీసీ) ఏర్పాటు చేసి నిధులు విడుదల చేసింది. ఇప్పటికే నాగోలు ప్రాంతంలో 3.5 కిలోమీటర్ల మేర సైక్లింగ్, వాకింగ్ ట్రాక్‌లను ఏర్పాటు చేసి పచ్చికబయళ్లతో ఆహ్లాదకరంగా మార్చారు. ఓ వైపు ప్రక్షాళన పనులు చేపడుతూనే ఎగువ నుంచి వస్తున్న వరద సాఫీగా వెళ్లేందుకు, చెత్తాచెదారం, ప్లాస్టిక్ వ్యర్థాలను కట్టడి చేసేందుకు కిలోమీటర్‌కు ఒకటిచొప్పున పదిచోట్ల ఫ్లోటింగ్ ట్రాష్ బారియర్స్‌ను ఏర్పాటు చేయనున్నారు. రూ.5.2 కోట్ల వ్యయంతో వీటిని ఏర్పాటు చేయనుండగా, బారియర్స్ వద్ద చేరిన వ్యర్థాలను ఎప్పటికప్పుడు తొలగించనున్నారు.

మురికికూపంగా మారిన మూసీ నదిని ప్రభుత్వం అతిసుందరంగా తీర్చిదిద్దే చర్యలను వేగిరం చేసింది. ప్రక్షాళన, సుందరీకరణ పనులతో మూసీ నదిని మళ్లీ జలరాశిగా మార్చాలని సంకల్పించింది. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో నిర్లక్ష్యానికి గురైన మూసీని స్వరాష్ట్రంలో టీఆర్ఎస్ ప్రభుత్వం నదిని పరిరక్షించడంతోపాటు తీర ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి చేయాలనే బృహత్ లక్ష్యాన్ని నిర్దేశించుకున్నది. ఇందుకోసం ఏకంగా

మూసీ రివర్ ఫ్రంట్ డెవలప్‌మెంట్ కార్పొరేషన్‌ను ఏర్పాటు చేసింది. మూసీ నదికి పూర్వవైభవం కల్పించడం, ఆహ్లాదకర, సామాజిక, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలకు నెలవుగా మూసీని మార్చేందుకు సన్నాహాలు చేస్తున్నారు.

ముమ్మరంగా నాలాల అభివృద్ధి పనులు

నాలాల అభివృద్ధిని ప్రభుత్వం ప్రతిష్ఠాత్మకంగా తీసుకున్నది. గతేడాది అనుభవాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని భవిష్యత్తులో నగరానికి ముంపు సమస్య రాకుండా పకడ్బందీ చర్యలు తీసుకుంటున్నది. గొలుసుకట్టు చెరువులు ఆక్రమణకు, నాలాలు, కాలువలు కబ్జాకు గురికావడంతో నగరాన్ని వరదలు ముంచెత్తాయని గుర్తించారు. వీటన్నింటికీ చెక్ పెట్టేందుకు ప్రభుత్వం స్ట్రాటజిక్ నాలా డెవలప్‌మెంట్ ప్రోగ్రాం (ఎస్‌ఎన్‌డీపీ)ను ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేసింది. పురపాలక శాఖ మంత్రి కేటీఆర్, ప్రిన్సిపల్ సెక్రటరీ అరవింద్‌కుమార్ ఆదేశాల మేరకు నాలాల ఆక్రమణలను పూర్తిస్థాయిలో నియంత్రించడం, నాలాల విస్తరణ, క్యాపింగ్ పనులను చేపట్టడం లాంటి వాటిపై సమగ్ర కార్యాచరణతో ముందుకు సాగు తున్నది. ఇందులో భాగంగానే నాలాల అభివృద్ధికి రూ.298.34 కోట్లు కేటాయించగా, 300 కిలోమీటర్ల క్యాపింగ్ పనుల్లో 70 కిలోమీటర్ల మేర పూర్తి చేశారు. వీటితోపాటు ముంపు సమస్యకు ప్రధాన కారణంగా నిలుస్తున్న 47 బాటిల్‌నెక్స్‌పై దృష్టి సారించారు. తాజాగా నాలాల అభివృద్ధికిగానూ కీలక నిర్ణయాలను తీసుకున్న ఎస్‌ఎన్‌డీపీ ఇందుకు చర్యలను వేగిరం చేసింది.

నగర వాసులకు ఉచిత నీటి సరఫరా

ఉచిత నీటి సరఫరా పథకం అమలుకు వడివడిగా అడుగులు పడు తున్నాయి. క్యాన్ నెంబర్ ఆధారంగా

గ్రేటర్ వరంగల్ టార్గెట్.. మార్చి

రూ.వందల కోట్లతో గ్రేటర్ వరంగల్‌లో చేపట్టిన ‘స్మార్ట్ సిటీ’ పనులు మార్చిలోగా పూర్తి చేయాలని బల్దియా యంత్రాంగం టార్గెట్ పెట్టుకున్నది. ఈ మేరకు మూడు నెలల కార్యాచరణ రూపొందించింది. ఏ నెలలో ఏ పనులు కంప్లీట్ చేయాలో పక్కా ప్రణాళికలు వేసింది. స్మార్ట్‌రోడ్లు, సెంట్రల్ లైటింగ్, గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్‌లు, స్మార్ట్ లైబ్రరీలు, భద్రకాళీ బండ్ ఎంట్రెన్స్ ప్లాజాలను వేగంగా పూర్తి చేసే లక్ష్యంతో కదులుతున్నది.

నెల వారీగా కార్యాచరణ..

అభివృద్ధి పనుల పూర్తికి నెల వారీగా కార్యాచరణ రూపొందించారు. ప్రతి నెల పూర్తి చేయాల్సిన పనులపై గ్రేటర్ అధికారులు దృష్టి సారిస్తున్నారు. నెలల వారీగా ప్రణాళిక పక్కా అమలు జరిగేలా కమిషనర్ పమేలా సత్పతి ప్రత్యేక దృష్టి సారిస్తున్నారు.

జనవరి : స్మార్ట్‌రోడ్ల ఫేజ్-1లో చేపట్టిన నాలుగు రోడ్లలో రోడ్డు-4 పూర్తి చేశారు. రీజినల్ లైబ్రరీ ఆధునీకరణ పనులు, పోతన బైపాస్ రోడ్డు నుంచి 12 మోరీల జంక్షన్ వరకు సెంట్రల్ లైటింగ్. అదాలత్ జంక్షన్ నుంచి అందర్ బ్రిడ్జి వరకు సెంట్రల్ లైటింగ్, కేయూ జంక్షన్ నుంచి పెద్దమ్మగడ్డ జంక్షన్, ఉర్సు గుట్ట నుంచి గణపతి కళాశాల వరకు సెంట్రల్ లైటింగ్ పనులు చేశారు. దీంతో పాటు ఫాతిమా జంక్షన్ నుంచి సుబేదారి వరకు సైకిల్ ట్రాక్ పనులు పూర్తి చేశారు.

ఫిబ్రవరి : స్మార్ట్ రోడ్లలో రోడ్డు-3 పూర్తి చేయనున్నారు. సెంట్రల్ లైబ్రరీని స్మార్ట్ లైబ్రరీగా తీర్చిదిద్దనున్నారు. రాతి కోట ఉత్తర ద్వారం పక్కన ఉన్న మాటు అభివృద్ధితోపాటు విద్యుదీకరణ, ఖిలావరంగల్‌లో నాలుగు కిలోమీటర్ల పొడవు ఉన్న రాతి కోటపై ముళ్ల పొదల తొలగింపు, రాతి కోట రోడ్డు పొడవు లైటింగ్ ఏర్పాటు పనులు పూర్తి చేయాలని ప్రణాళికలు తయారు చేశారు. చారిత్రక ఖిలావరంగల్‌లోని కట్టడాలకు ఫసాడ్ లైట్ల ఏర్పాటుతోపాటు రెండు సంవత్సరాల పాటు నిర్వహణ చేసేలా ఏజెన్సీని ఫిబ్రవరి 28 వరకు ఏర్పాటు చేయనున్నారు.

మార్చి : మార్చి 31 నాటికి నగరం నలువైపులా నిర్మిస్తున్న గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్‌ల వద్ద రోడ్డు విస్తరణ పనులు పూర్తి చేయనున్నారు. భద్రకాళీ బండ్ ముఖద్వారం వద్ద చేపట్టిన రాతి పనులు, పబ్లిక్ గార్డెన్ అభివృద్ధి పనులు పూర్తి చేయనున్నారు. హైదరాబాద్, ఖమ్మం వైపు కాకతీయ కళాతోరణాలతో చేపట్టిన గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్‌ల పూర్తి, కరీంనగర్ వైపు ఎడ్యుకేషన్ థీమ్‌తో నిర్మించే గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్, నర్సంపేట వైపు టెక్స్‌టైల్ థీమ్‌తో నిర్మించే గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్‌ల నిర్మాణాలను పూర్తి చేయనున్నారు. చారిత్రక వేయి స్తంభాల దేవాలయంలో విద్యుదీకరణ పనులు పూర్తి చేయనున్నారు.

గ్రాండ్ ఎంట్రెన్స్‌లు, ప్రధాన స్మార్ట్ రోడ్లు, జంక్షన్ల అభివృద్ధి, చారిత్రక కోటలో ఫసాడ్ లైట్ల కాంతులు నగరానికి కొత్త అందాలు తీసుకురానున్నాయి.

‘సైకిల్ ట్రాక్’ బాగుంది..!

గ్రేటర్ వరంగల్ కార్పొరేషన్ అధికారులను మున్సిపల్ శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ అభినందించారు. స్మార్ట్‌సిటీ పథకంలో భాగంగా ఫాతిమా జంక్షన్ నుంచి సుబేదారి వరకు స్మార్ట్‌సిటీ రోడ్డుకు ఇరువైపులా సైకిల్ ట్రాక్‌ను అభివృద్ధి చేయడం బాగుందంటూ ట్వీట్ చేశారు. ఆరోగ్యవంతమైన జీవన విధానం, కాలుష్యాన్ని నియంత్రించేందుకు తోడ్పడుతుందని అభిప్రాయపడ్డారు. రాష్ట్రంలోని ఇతర పట్టణాలు, నగరాలతో పాటు హైదరాబాద్‌లో కూడా ఇలాంటి సైకిల్ ట్రాక్‌లు ఇంకా అభివృద్ధి చేయాలని కేటీఆర్ ట్విట్టర్‌లో సూచించారు.

మీ సేవా కేంద్రాల్లో డొమెస్టిక్ వినియోగదారులు ఆధార్ అనుసం ధానం చేసుకునేందుకు వెసులుబాటు కల్పించింది. తొలుత డొమెస్టిక్, స్లమ్ వినియోగదారులు క్యాన్ నెంబర్ల ఆధారంగా మీ సేవా కేంద్రాల్లో ఆధార్ నెంబర్‌ను అనుసంధానం చేసుకోవాలని ఎండీ దానకిశోర్ సూచించారు. ప్రజలు సులభంగా పొందేందుకు ఈ సేవలను సులభతరం చేశామని తెలిపారు. నల్లా కనెక్షన్ కలిగి ఉన్న యజమాని స్వయంగా ఆధార్‌తో పాటు ఆరు నెలల్లో జలమండలి జారీ చేసిన ఏదైనా ఒక బిల్లు కాపీని మీ సేవా కేంద్రానికి తీసుకెళ్తే అనుసంధాన ప్రక్రియ సులభంగా పూర్తి చేస్తారని చెప్పారు. మీటర్లు వినియోగంలో లేని వారు, మీటర్లు ఉన్నా.. పని చేయని ఇంటి యజమానులు నూతనంగా మీటర్లను తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది. మీటర్లు ఏర్పాటు చేసుకున్న తేదీ నుంచి 20వేల లీటర్ల నీటిని పొందేందుకు అర్హులవుతారని తెలిపారు.

జల ప్రదాయిని..

1500 ఎకరాల విస్తీర్ణం.. ఐదు టీఎంసీల సామర్థ్యంతో రిజర్వాయర్ నిర్మాణం. రూ. 35,000 కోట్ల అంచనా వ్యయం.. ప్రత్యామ్నాయ అడవుల పెంపునకు అటవీశాఖకు మూడు జిల్లాల్లో భూమి నగరానికి శాశ్వతంగా దాహార్తిని తీర్చే కేశవాపూర్ రిజర్వాయర్ నిర్మాణానికి చకచకా అడుగులు పడుతున్నాయి. కీలకమైన భూసేకరణ ప్రక్రియ నెలరోజుల్లో కొలిక్కి రానున్నది. 1500 ఎకరాల విస్తీర్ణం.. ఐదు టీఎంసీల సామర్థ్యం.. రూ. 35,000 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో మేడ్చల్ జిల్లా కేశవాపూర్‌లో నిర్మించే ఈ 'కాళేశ్వర జల ప్రదాయిని'తో మహానగరానికి నీటి కష్టాలు పూర్తిగా తొలగిపోనున్నాయి.

ఔటర్ చుట్టూ మరిన్ని లాజిస్టిక్ పార్కులు

'వస్తువును తయారు చేయడం ఎంత ముఖ్యమో.. రవాణా చేయడమూ అంతే ప్రధానం. సుదూర ప్రాంతాలకు సరుకు రవాణాను సులభతరం చేసే ఉద్దేశంతో నగర శివార్లలో లాజిస్టిక్ పార్కులను నిర్మిస్తున్నాం. మంగల్‌పల్లి, బాటసింగారంతో రెండు అందుబాటులోకి వచ్చినయి. భవిష్యత్తులో ఔటర్ రింగ్‌రోడ్డు చుట్టూ మరిన్ని లాజిస్టిక్ పార్క్‌లు ఏర్పాటు చేస్తాం. విజయవాడ, బీజాపూర్, ముంబయి తదితర 8 ప్రధాన మార్గాల చుట్టూ వీటిని ఏర్పాటు చేసినట్లయితే తయారీ రంగానికి ఊతమిచ్చినట్లవుతుంది. హెచ్‌ఎండీఏ ఆధ్వర్యంలో ప్రభుత్వ–ప్రైవేట్ భాగస్వామ్య పద్ధతిలో నిర్మిస్తున్న లాజిస్టిక్ పార్కుల వల్ల స్థానిక యువతకు ఉపాధి లభిస్తుంది. బాటసింగారంలో భూములు కోల్పోయిన ఒక్కో కుటుంబానికి 150 చదరపు గజాల చొప్పున స్థలాన్ని కేటాయిస్తాం' అని ఐటీ, పురపాలక, పరిశ్రమల శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ అన్నారు. బాట సింగారంలో అత్యంత ఆధునికమైన, చక్కటి ప్రమాణాలతో కూడిన ఇంటిగ్రేటెడ్ లాజిస్టిక్ పార్కును 2 లక్షల గ్రే హౌస్ స్పేస్‌లో హెచ్‌ఎండీఏ ఆధ్వర్యంలో నిర్మించడం జరిగిందని రాష్ట్ర ఐటీ శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ అన్నారు. రూ. 45 కోట్లతో 40 ఎకరాల్లో నిర్మించిన లాజిస్టిక్ పార్కును రాష్ట్ర విద్యాశాఖ మంత్రి సబితా ఇంద్రారెడ్డితో కలిసి మంత్రి కేటీఆర్ ప్రారంభించారు.

బీపాస్ బీ హ్యాపీ : టీఎస్ బీపాస్‌తో చకచకా అనుమతులు లభిస్తుండటంతో కొత్త నిర్మాణాలతో శివారు ప్రాంతం కళకళలాడు తున్నది. ఇంటి అనుమతుల కోసం టీఎస్ బీ పాస్‌కు దరఖాస్తు చేసుకునే ముందుగా అన్ని పత్రాలు ఉన్నాయా? లేదా? నిర్ధారించుకున్నాకే పర్మిషన్‌కు దరఖాస్తు చేసుకోవాలని సూచిస్తున్నారు. అయితే ఇన్‌స్టంట్ అప్రూవల్ పొందే ప్రక్రియలో ఆయా నిర్మాణానికి గాను డెవలప్‌మెంట్ ఫీజు, పర్మిట్, లే అవుట్ చార్జీలు తదితర ఫీజులను వసూలు చేస్తున్నారు. తిరస్కరణకు గురైతే ఫీజును ఆన్‌లైన్‌లోనే తిరిగి ఇస్తున్నారు.

జీహెచ్‌ఎంసీ చరిత్రలోనే తొలి హైరేంజ్ బిల్డింగ్

ఒకప్పుడు గ్రామాల నుంచి హైదరాబాద్‌కు రాగానే పెద్ద పెద్ద భవనాలను తలెత్తుకొని చూసేవాళ్లం. పట్టణీకరణ పెరిగిన నేపథ్యంలో ఇదంతా సాధారణంగా మారింది. ఐదారు అంతస్తులు మొదలు 20–25 అంతస్తుల వరకు నిర్మాణ సముదాయాలు అనేవి మనం రోజూ చూస్తున్నవే. కానీ ఇంతటి పట్టణ జీవనంలోనూ మరింత తలెత్తుకునేలా ఓ నిర్మాణ సముదాయం రాబోతున్నది. ఇప్పటివరకు గ్రేటర్ హైదరాబాద్ పరిధిలో 36 అంతస్తుల భవనమే అతి ఎత్తయినది కాగా.. దాన్ని మించి ఏకంగా 44అంతస్తుల నివాస సముదాయానికి తాజాగా జీహెచ్‌ఎంసీ అనుమతి ఇచ్చింది. అంతేకాదు ఐటీకి కీలక ప్రాంతాలైన ఫైనాన్షియల్ డిస్ట్రిక్ట్, వేవ్ రాక్, అమేజాన్ బిల్డింగ్‌కు సమీపంలో ఏకంగా 857 ఫ్లాట్స్‌తో రూపుదిద్దుకోనున్న ట్విన్ టవర్స్ ఆకాశానికి నిచ్చెన వేస్తున్న మినీ పట్టణంగా కనువిందు చేయనున్నది.

మహాప్రస్థానాలు

గ్రేటర్ హైదరాబాద్ పరిధిలో అన్ని వర్గాల వారికి ఉపయోగపడే శ్మశానవాటికలన్నింటిలో మౌలిక సదుపాయాలు కల్పించాలి. ప్రతి శ్మశాన వాటికను మోడల్ గ్రేవ్‌యార్డ్‌గా నిర్మించాలనే సీఎం కేసీఆర్ సంకల్పం మేరకు నగరంలో 31 శ్మశానవాటికలను రూ.42.66కోట్ల వ్యయంతో జీహెచ్‌ఎంసీ అభివృద్ధి చేస్తున్నది. జూబ్లీహిల్స్‌లో ప్రైవేట్ సంస్థ భాగస్వామ్యంతో నిర్మించిన మహాప్రస్థానం మాదిరిగానే ఈ శ్మశానవాటికలన్నింటిలో ఆధునిక పద్ధతిలో సౌకర్యాలను కల్పిస్తున్నది. ఇప్పటికే 25చోట్ల శ్మశానవాటికలను అభివృద్ధి చేసిన ప్రభుత్వం మరో ఐదు చోట్ల పనులు పురోగతిలో ఉన్నాయి.

– కట్టా ప్రభాకర్, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

చెక్కబొమ్మలు

యువకులు ఆడుకునే బొంగరం, బుడిబుడి నడకలు నేర్చే చిన్నారులు ఆడుకునే మూడు చక్రాల బండి, కోలాటం ఆడే రంగుల కట్టెలు, పిల్లలు ఆడుకునే వివిధ రకాల చెక్క బొమ్మలు, పీటకోల, పచ్చీస్‌కాయలు, కోలలు, వీణ, దొంతులు, ఇసుర్రాయి, చేదబావి, చల్లకవ్వం, కుంకుమ భరణి, పిడికిళ్లు, చపాతి కోలలు.. ఇవన్నీ ఒకప్పుడు ప్రతిఇంట్లో కనిపించే హస్తకళకు రూపాలు. ఆ హస్తకళనే చెక్కబొమ్మల తయారీ.

నేటికీ ఈ హస్తకళను నమ్ముకొని.. వృత్తిని కాపాడుకుంటూ జీవనం సాగిస్తున్నాయి హైదరాబాద్ సమీపం లోని జిన్నారం మండలం బొంతపల్లి, గుమ్మడిదల, మంగం పేట గ్రామాల్లోని కొన్ని కుటుంబాలు.. ఈ గ్రామాలలో దాదాపు 30 కుటుం బాలు హస్తకళలపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నాయి. నేటికీ కర్ర బొమ్మలను తయారు చేసి అమ్మడమే వారి ఆదాయవనరు. నిజాం కాలంలో బొంతపల్లి లోని వీరభద్రస్వామి దేవస్థానానికి వచ్చిన ఈ కళాకారులు స్వామి వారి సన్నిధిలోనే తయారు చేసిన బొమ్మలు, ఇంటి, వంట సామగ్రిని అమ్ము కొని బతుకీడుస్తున్నారు.

దాదాపు ఎనభై ఏళ్ల క్రితం నిజాంకాలంలో గుమ్మడిదల ప్రాంతంలో హస్తకళలు గొప్ప ఆదరణ పొందాయి. ఆ సమయంలో బొంతపల్లి వీరభద్రస్వామి దేవస్థానంలో స్వామివారికి రథం తయారు చేసే బాధ్యతను బొంగరాల బాషు మియాకు అప్పటి పాలక మండలి అప్పగించింది. బాషుమియా తన తమ్ముళ్లతో కలసి టేకు కట్టెతో భారీ రథాన్ని తయారు చేసి దేవస్థానానికి అప్పగించాడు. రథం తయారీలో వారు చూపిన ప్రావీణ్యం అద్భుతంగా ఉండడంతో అప్పటి దేవస్థాన పాలకమండలి బాషుమియా సోదరులను దేవస్థానం సమీపంలోనే ఉండాలని కోరారు. అక్కడే కొంత స్థలం ఇచ్చి నివాసాలు ఏర్పరుచుకునేలా చూశారు.

తదనంతర కాలంలో ప్లాస్టిక్‌తో పోటీ పడలేక.. అన్నదమ్ముళ్ల లో కొందరు ఈ పనిని వదిలేసి.. స్థానిక పరిశ్రమల్లో పనికి వెళ్తూ జీవనం సాగిస్తున్నారు. మిగతా కొన్ని కుటుంబాలు చెక్క వస్తువులను తయారు చేసి దేవాలయ ప్రాంగణంలో కొంత, నగరంలోని హోల్‌సెల్ వ్యాపారులకు కొంత అమ్ముకుని జీవిస్తున్నాయి. తమ ఉత్పత్తులకు మధ్యదళారీల బెడద కూడా ఎక్కువవడంతో వచ్చే కొద్దిపాటి లాభాలు కూడా రావడం లేదని ఈ వృత్తినిపుణులు ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

బొమ్మకు ప్రాణం పోసే పాలకొడిశె కట్టె

హస్తకళకు ముఖ్యమైంది పాలకొడిశె కట్టె. ఈ కట్టె ఇదివరకు బాగానే దొరికినా.. ఇప్పుడు కష్టంగా మారింది. నర్సాపూర్ అడవుల్లో ఇది లభిస్తున్నా అటవీ శాఖ అధికారులు ఈ కట్టెను తెచ్చేందుకు అనుమతులు ఇవ్వడం లేదు. దీంతో కళాకారులు అతికష్టం మీద కట్టెను సేకరించి వివిధ

వస్తువులను ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు. పాలగొరిశె కట్టెలే బొమ్మల తయారీకి అవసరం. పైగా పచ్చికట్టెలు కావాలి. వీటితో పూరి చేసే బేలం కట్టెలు, పిల్లలు ఆడుకునే మూడు పయ్యల బండి, దేవతలకు సమర్పించే తొట్టెల, కోలలు, బొంగురాలతో పాటు ఇంట్లో అమర్చుకునే వస్తువులను తయారు చేస్తారు. పచ్చిగా ఉన్నప్పుడే చేతితో, యంత్రంపైన వస్తువులను తయారు చేస్తారు. ఏ వస్తువు చేయాలనుకున్నామో అది చేయడానికి ఈ కట్టె సులువుగా ఉంటుంది. వస్తువులు చేసిన తరువాత అవి పచ్చిదనం పోయి ఎండే వరకు ఎండలో ఆరబెడతారు. తరువాత లక్కతో యంత్రంపైనే రంగులు వేస్తారు. తయారు చేసిన వాటిని అమ్మడానికి ఒప్పందం చేసుకున్న వ్యాపారులకు పంపిస్తుంటారు.

కట్టెతో తయారు చేసిన సామగ్రిని అందంగా తీర్చిదిద్దేందుకు లక్క రంగులను ఉపయోగిస్తారు. రంగులను అద్దే సమయంలో వారు మొగలి ఆకును వాడుతారు. దీంతోనే మంచి మెరుపు వస్తుంది. ఈ ఆకును వారు భద్రాచలం అడవులకు వెళ్లి తెచ్చుకుంటారు.

అధునాతన శిక్షణ..

హస్తకళాకారులు గతంలో చేతితోనే వివిధ రకాల వస్తువులను తయారు చేసేవారు. పదేళ్లక్రితం బెంగళూరుకు చెందిన రీజనల్ డిజైన్, టెక్నికల్ డెవల్‌మెంట్ సెంటర్ వారు వీరికి శిక్షణను ఇచ్చి సర్టిఫికెట్లు అందజేశారు. మెషీన్లతో ఆయా వస్తు వులను ఎలా ఉత్పత్తి చేయాలో కూడా నేర్పించారు. దీంతో ఇప్పుడు కొందరు కళాకారులు విద్యుత్ మోటర్లు వాడి ఉత్పత్తులను తయారు చేస్తున్నారు. వినాయకుడు, వేంకటేశ్వరస్వామి, ఊయలలు, ల్యాంప్‌స్టాండ్, పక్షులు, జంతువులు, మనుషుల బొమ్మలు, బోనాల కుండలు, డెకరేషన్ వస్తువులు, వంట సామగ్రి వంటివి ఆధునికంగా తయారు చేసి అమ్ముతున్నారు. ఈ మధ్య కాలంలో దాండియా నృత్యం, కోలాటం ఆడడం వల్ల కోలలకు కాస్త డిమాండ్ పెరిగింది.

ఈ ప్రాంతపు వృత్తినిపుణుల ప్రతిభ రాష్ట్రసాయిలో పేరుగాంచింది. ఎండీ గౌస్ తయారు చేసిన చెక్క విమానం రాష్ట్ర స్థాయిలో బహుమతి అందుకుంది. 2007లో సికింద్రాబాద్‌లోని వైస్రాయ్ హోటల్లో గౌస్ లేపాక్షి సంస్థ నుంచి ఈ పురస్కారం పొందారు.

కట్టె ఇప్పించండి

“పాలకొడిశు కట్టె మా పనికి ప్రాణం. ఫారెస్టు ఆఫీసర్లు వీటిని తేనీయడం లేదు. ప్రభుత్వం తునికాకు లాగా మాకు ఈ కట్టెను సేకరించుకునే అవకాశం ఇవ్వాలి. లేదంటే మాకు కొంత భూమిని ఇచ్చినా.. పాలకొడిశె చెట్లను పెంచుకుంటం. మా తాతల కాలం నుంచి ఈ వృత్తిని నమ్ముకునే బతుకుతున్నాం. ఇప్పుడు మా పనికి ఆదరణ లేకుండా పోతున్నది. ఇప్పటికే సగంమంది వేరే పనులను పోతున్నరు. మా తరువాత మా పిల్లలు ఈ వృత్తి చేస్తారో లేదో.. బొంతపల్లి గుడికాడికి వస్తున్న భక్తులు వీటిని కొని మాకు ఆసరా కల్పిస్తుంద్రు. ప్రభుత్వం మా కళను గుర్తించి మా బొమ్మలను మంచి ధరకు అమ్ముకునే ఏర్పాటు చేయాలి” అని వీరు కోరుతున్నారు.

– సువేగా

జాతీయ విద్యా విధానం - 2020

తెలంగాణాలో బాలల విద్యావకాశాలు మరియు సవాళ్ళు

కస్తూరిరంగన్ కమిటీ ఇచ్చిన తుది నివేదికను ఆధారంగా చేసుకొని కేంద్ర ప్రభుత్వం నూతన జాతీయ విద్యా విధానాన్ని ప్రకటించింది. ఈ విధాన ప్రకటనలో పాఠశాల విద్య మరియు ఉన్నత విద్యకు 2040 సంవత్సరం నాటికి లక్ష్యాలను నిర్దేశించింది. పౌరుల మధ్య సమానత్వాన్ని సాధించడం లక్ష్యంగా, సమానత్వం ప్రాతిపదికన సమాజాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి విద్య కీలకమయినది అని చెబుతూ జాతీయ విద్యావిధానం ఉపోద్ఘాతంలో పేర్కొన్నారు. అంతే కాకుండా, నాణ్యమైన విద్యను అందరికి అందించడం, సామాజిక న్యాయం మరియు సమానత్వం, శాస్త్రీయ పురోగతిని సాధించడం జాతీయ విద్యా విధానం ధ్యేయంగా పేర్కొనడం హర్షణీయం. దేశ భవిష్యత్తు తరగతి గదులలో రూపుదిద్దు కుంటుందని బలమైన వాదనను దృష్టిలో ఉంచుకుని పాఠశాల విద్యలో ప్రతిపాదించిన అంశాలను కొంత లోతుగా అధ్యయనం చేయ వలసిన అవసరం ఉంది.

జాతీయ విద్యా విధానం 5+3+3+4 అనే కొత్త విద్యా వ్యవస్థలను ప్రతిపాదిస్తూ, పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను, 15 నుండి 18 సంవత్సరాల వరకు పాఠశాల విద్యను విస్తరించడం, సార్వత్రీకరించడం వంటి కీలకమయిన ప్రతిపాదనలను చేసింది.

ఈ ప్రతిపాదనల ఆధారంగా తెలంగాణా రాష్ట్రంలో ఈ సమూహాల బాలల విద్యా స్థితిగతులను మరియు దీనిని అమలుపరచడానికి ఉన్న అవకాశాలను, సవాళ్ళను పరిశీలించడం తగు సూచనలు చేయడం ఈ వ్యాసం యొక్క ముఖ్య ఉద్దేశ్యం.

జాతీయ విద్యా విధానం - ప్రతిపాదిత మార్పులు: జాతీయ విద్యా విధానం పాఠశాల విద్యను వచ్చే 20 సంవత్సరాలకు చేరుకోవాలసిన లక్ష్యాలను చేరుకోవడానికి దిశా నిర్దేశం చేసింది. ఇప్పుడు అమలులోనున్న 10+2+3 స్థానే నూతన విద్యా విధానంలో పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను, సీనియర్ ఉన్నత పాఠశాల విద్యను పాఠశాల విద్యా పరిధిలోకి తీసుకు వచ్చి కొత్త విద్యా విధానంగా 5+3+3+4 అనే నాలుగు దశాలుగా విభజించారు. అవి 1. పునాది దశ 2. పాఠశాల సంసిద్ధతా దశ 3. మాధ్యమిక దశ 4. ఉన్నత పాఠశాల దశగా వీటిని వర్గీకరించారు.

తెలంగాణలో జాతీయ విద్యా విధానంలో పేర్కొన్న పలు అంశాలు ఇప్పటికే అమలులో ఉన్నాయి. అంతే కాకుండా సామాజికంగా, ఆర్థికంగా వెనుక బడిన వర్గాల పిల్లల విద్య కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపట్టిన పలు కార్యక్రమాలకు దేశ వ్యాప్తంగా గుర్తింపు కూడా ఉంది. ముఖ్యంగా గురుకుల పాఠశాలలు, బ్రిడ్జి కోర్సుల నిర్వహణ, ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ వర్గాల పిల్లలకు హాస్టళ్లు మొదలగునవి. అయినా రాష్ట్రంలో

ఈ వర్గాలలోని పిల్లలు చాలా మంది విద్యకు దూరంగా ఉన్నారు.

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో బాలలకు నాణ్యమైన విద్యను అందించాలంటే గతంలో తీసుకున్న నిర్ణయాల అమలు తీరు వాటి వలన ఎంత స్థాయిలో విద్యను అందించగలిగాము, మరియు ఇంకా విద్యకు దూరంగా ఇతర సమూహాల పిల్లలకు విద్యను అందించదానికి తీసుకోవలసిన తగు చర్యలను పరిశీలించవలసిన అవసరం ఉన్నది. పిల్లలకు విద్యా హక్కును అందించడమే కాకుండా రాజ్యాంగ పీఠికలో పొందుపరిచిన 'సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ న్యాయం మరియు హోదా అవకాశాల సమానతలను, స్వేచ్ఛను పౌరులందరికీ సునిశ్చితం చేయడానికి' అనే మూల ప్రజాస్వామిక సూత్రాలకు కట్టుబడిన రాష్ట్రంగా ముందు నిలపాలనేదే ఈ ప్రయత్నం.

పాఠశాల విద్య :

రాష్ట్రంలో ఆరు నుంచి 15 సంవత్సరాల పిల్లల జనాభా 2017-18 అంచనాలు మరియు విద్యా శాఖ లెక్కల ప్రకారం 63,24,279 (బాలురు 32,66,097 మరియు బాలికలు 30,58,182) ఉండగా 1వ తరగతి నుండి 10వ తరగతి వరకు మొత్తం 58,36,310 విద్యార్థులు చదువుతున్నారు. అందులో బాలికలు 29,34,401, బాలురు 31,02,135 మంది విద్యార్థులు ఒకటవ తరగతి నుండి పదవ తరగతి వరకు చదువుతున్నారు. ఈ లెక్కల బట్టి చూస్తే ఇంకా బడిలో చేరవలసిన పిల్లలు చాలమందే ఉన్నారని గమనించాలి.

ప్రైవేటు విద్య :

ప్రభుత్వ మరియు ప్రైవేటు బడులు కలుపుకుని మొత్తం 40,841 పాఠశాలలు ఉన్నాయి. ఇందులో ప్రైవేటు రంగంలో కేవలం 10,526 (26%) బడులే ఉండగా విద్యార్థులు మాత్రం 53.18% ఉండడం. ప్రైవేటు విద్య అంటే ఇంగ్లీష్ మీడియం చదువులు అని అర్థం చేసుకోవాలి. ప్రభుత్వ పాఠశాలలలో ఇంగ్లీష్ మీడియంలో చదువుతున్న పిల్లలతో కలుపుకుంటే దాదాపు 39,15,838 మంది పిల్లలు (66.54%) విద్యార్థులు ఇంగ్లీష్ మీడియంలో17,94,294 మంది (30.49%) విద్యార్థులు తెలుగు మీడియంలో చదువు చున్నారు. ప్రభుత్వ విద్యాలయాల్లో నాణ్యమైన విద్య మరియు ఆంగ్ల మాధ్యమం లేదనే కారణంతోనే ఆర్థికంగా కుటుంబంపై భారం పడినా ప్రైవేటు బడులు వైపు మొగ్గు చూపుతున్నారు.

ఇక పోతే రాష్ట్ర ప్రభుత్వ, స్థానిక సంస్థల ఆధ్వర్యంలోని 26,050 ప్రభుత్వ బడులలో కేవలం 20 లక్షల 47 వేల మంది విద్యార్థులు (37%) మాత్రమే చదువుతున్నారు. ఎస్సీ బాలలు 5 లక్షలు (24%), ఎస్టీ బాలలు 2.82 లక్షలు (13.8%), బి.సి. బాలలు 11 లక్షల (54%) మంది చదువుతుండగా ఇతరులు కేవలం 1.56 లక్షల (8%) మంది ఈ బడులలో చదువుతున్నారని గణాంకాలు చెబుతున్నాయి. ఈ లెక్కలను బట్టి చూస్తే పేదల పిల్లలు మాత్రమే ప్రభుత్వ బడులపై ఇంకా విశ్వాసం ఉంచారని అనిపిస్తుంది.

సంక్షేమ గురుకుల హాస్టళ్లు :

రాష్ట్రం ఏర్పడగానే తొలి నడకలలోనే గురుకులాలపై శ్రద్ధ వహించి బడుగు బలహీన వర్గాల పిల్లలు ఎవ్వరికీ తీసిపోని విధంగా తీర్చిదిద్దడానికి తగిన సౌకర్యాలను కల్పిస్తూ అంకితభావం గల అధికారులను నియమించి పదేపదే ట్రాన్స్ఫర్‌లు చేయకుండా గురుకులాల పట్ల ప్రభుత్వం చిత్తశుద్ధిని చాటింది. రాష్ట్రం ఏర్పడినప్పుడు ఉన్న 296 గురుకుల విద్యాలయాలు నేడు ఏకంగా 744 కి పెరిగాయి. ఇవి ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మైనారిటీ సంక్షేమ శాఖల ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించ బడుతున్నాయి. ఇందులో 3,17,135 మంది విద్యార్థులు చదువుతున్నారు. వీటితో పాటు 475 కేజీబీవీలలో 74,279 మంది బాలికలు, 194 లో 1,17,319 మంది విద్యార్థులు చదువుతున్నారు.

సంక్షేమ హాస్టళ్లు :

వీటితో పాటు రాష్ట్రంలో ఎస్సి 888, ఎస్టి 170 , బిసి 454, మొత్తం 1512 హాస్టల్స్ లో 1,47,095 విద్యార్థుల కు ప్రీ మెట్రిక్ హాస్టల్స్‌ను నిర్వహిస్తుంది. అలాగే ప్రైవేటు బడిలో చేరిన ఎస్సీ, ఎస్టీ బాలలకు (బెస్ట్ అవియాలబలే స్కూల్) అనే పథకం కింద దాదాపు

8000 మంది ఎస్సీ పిల్లలు 6000 మంది ఎస్టీ పిల్లలు చదువు కుంటున్నారు.

జాతీయ విద్యా విధానం సరిగ్గా ఈ వర్గాల పిల్లల కోసమే ప్రత్యేక శ్రద్ధ పెట్టాలని విధానపత్రంలో రెండు అధ్యాయాలు కేటాయించి ఈ వర్గాలలోని అందరి పిల్లలకు నాణ్యమైన విద్యను అందించాలని స్పష్టం చేసింది. గురుకులాల ప్రయోగం ఒక వైపు హర్షించ దగ్గ విషయమే అయినా ప్రభుత్వం పర్యవేక్షణ విషయం లో కానీ, నిధుల కేటాయింపు విషయంలో కానీ గురుకుల విద్య మీద పెట్టిన దృష్టి స్థానిక ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థల మీద పెట్టడం అత్యవసరము. పిల్లలందరికీ ప్రభుత్వ విద్యా ఫలాలు అందకపోతే సామాజిక న్యాయపు మౌలిక సూత్రాలను ఉల్లంఘించి నూతన అసమానతలకు బాటలు వేసిన వాళ్ళమవుతాము.

పూర్వ ప్రాథమిక విద్య (3 నుండి 5 సంవత్సరాల పిల్లలు):

జాతీయ విద్యా విధానంలో పేర్కొన్న ప్రకారం అంగన్వాడీ కేంద్రాలు, ప్రాథమిక పాఠశాలలకు అనుబంధంగా ఉన్న అంగన్వాడీ కేంద్రాలు, పాఠశాలలకు అనుబంధంగా ఉన్న పూర్వ ప్రాథమిక పాఠశాలలు, పూర్వ ప్రాథమిక విద్యని మాత్రమే అందించే పాఠశాలలలో ఇలా నాలుగు రకాల వ్యవస్థలలో పూర్వ శిశు విద్య నందించాలి. పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను మహిళా శిశు సంక్షేమ శాఖ మరియు విద్యాశాఖల సమన్వయంతో నిర్వహిస్తారని జాతీయ విద్యా విధానం సూచించింది.

రాష్ట్రంలో మూడు నుండి అయిదు సంవత్సరాల బాలలు 17,32,941 మంది బాలలు ఉన్నారు. మన రాష్ట్రంలో, మొత్తం 149 ICDS ప్రాజెక్ట్ల ఆధ్వర్యంలో 35,700 అంగన్వాడీ కేంద్రాలు నడుస్తున్నాయి. ఇందులో దాదాపు 4,80,946 మంది పిల్లలకు సేవలు అందుతున్నాయి. అందులో 3,29,712 పిల్లలకు పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను అందిస్తున్నారు. జాతీయ విద్యా విధానంలో సూచించిన విధంగా పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను అందించడానికి ప్రస్తుతం ఉన్న అంగన్వాడీ కార్యకర్తలు మరియు మౌలిక వసతులు సరిపోవు. ప్రస్తుతం కేటాయిస్తున్న నిధులు పెంచాలి. అదనపు వనరుల సమీకరణ చాలా అవసరం.

డ్రాపవుట్స్ :

డ్రాపౌట్ల విషయంలో గత పది సంవత్సరాలలో కొంత పురోగతిని సాధించినా ఎస్సీ ఎస్టీ పిల్లల విషయంలో చేయవలసిన పని చాలా ఉంది. ఒకటవ తరగతి లో వంద మంది పిల్లలు చేరితే పదవ తరగతి చేరేసరికి ఎస్ సి బాలలు 38 శాతం బాలికలు 34శాతం బడి మానివేస్తుండగా, ఎస్టీ బాలలు అధికంగా 58 శాతం బాలికలు 60 శాతం బడి మానివేస్తున్నారు.

ఇక జిల్లాలవారీగా ఎస్సీ పిల్లలను చూస్తే రాష్ట్రంలో 10 జిల్లాలు అంటే కొమురంభీం, జోగులాంబ, జయశంకర్, మహబూబాబాద్, సంగారెడ్డి, మెదక్, వికారాబాద్, వనపర్తి, నాగరకర్నూల్, సూర్యాపేట జిల్లాలలో 47 శాతం నుండి 65 శాతం బడి మానివేస్తున్నారు. ఇది చాలా తీవ్రమైన సమస్య. అలాగే ఎస్టీ విద్యార్థుల విషయానికి వస్తే ఖమ్మం, రంగారెడ్డి, మెదక్, సూర్యాపేట, వరంగల్ అర్బన్ మరియు కరీంనగర్ జిల్లాలు తప్ప మిగతా 25 జిల్లాలలో 60 శాతం నుండి 75 శాతం మంది పిల్లలు బడి మానివేస్తున్నారు. ఇది మరింత తీవ్రమైన సమస్య. ఈ గణాంకాలను చూస్తే బడిలో చేరిన వాళ్ళే తక్కువ అంటే చేరిన వారిలో సరాసరి 50 శాతం నుండి 60 శాతం మంది ఎస్సీ, ఎస్టీ పిల్లలు బడి మధ్యలో మానివేస్తున్నారని అర్థం అవుతుంది.

ఇంటర్ విద్య – 11, 12 తరగతులు:

జాతీయ విద్యా విధానం 15 నుండి 18 సంవత్సరాల వరకు పాఠశాల విద్యను సార్వత్రీకరించడం వంటి కీలకమయిన ప్రతిపాదనలను చేసింది. మన రాష్ట్రంలో 11 మరియు 12 తరగతులు పాఠశాలలను విద్యకు అనుబంధంగా కాకుండా ఇంటర్ విద్యగా ఒక ప్రత్యేక ఇంటర్ బోర్డు ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించ బడుతుంది. పదవ తరగతి పూర్తి చేసిన విద్యార్థులకు ప్రభుత్వ విద్య అందని దూరంలో ఉంది.

ప్రభుత్వ కళాశాలలన్నీ తగినంత మంది బోధనా సిబ్బంది లేకుండా నడుస్తున్నాయి. అధికారిక లెక్కల ప్రకారమే దాదాపు 6719 మంజూరైన లెక్చరర్ పోస్ట్లు ఉండగా కేవలం 1040 మంది మాత్రమే పనిచేస్తున్నారు. 5679 ఖాళీలు ఉన్నాయి. 3880 మంది సిబ్బంది కాంట్రాక్ట్ బేసిస్ మీద పని చేస్తున్నారు. అయినప్పటికీ, ఇంకా 1779 ఖాళీలతో జూనియర్ కాలేజీలునడుస్తున్నాయి. రాష్ట్రంలో దాదాపు 70 శాతం మంది పిల్లలు ప్రైవేటు జూనియర్ కాలేజీలలో చదువుతున్నారు. ఈ కాలేజీలు కూడా అరకొర వసతులతోనే నడుస్తాయి. ఫీజులు మాత్రం ఇష్టం వచ్చిన రీతిలో దండుకుంటాయి. ప్రభుత్వ ఇంటర్ విద్య అందుబాటు లేని కారణంగా గత్యంతరం లేక అటు తల్లిదండ్రులకు ఆర్థిక భారం ఇటు విద్యార్థులకు మానసిక ఒత్తిడి తప్పడం లేదు. జాతీయ విద్యా విధాన లక్ష్యం నెరవేరాలంటే రాష్ట్రం లో ఉన్న ఉన్నత పాఠశాలలను 11 మరియు 12 తరగతులకు అప్గ్రేడ్ చేయ వలసిన అవసరం ఉంది.

బాలికల విద్య:

రాష్ట్రంలో 6-15 సంవత్సరాల బాలికలు 30,58,182, లక్షల మంది ఉండగా 1నుండి 10వ తరగతిలో కేవలం 28,31,466 బాలికలు మాత్రమే చదువుచున్నారు. అంటే దాదాపు 2లక్షల 26వేల మంది బాలికలు 2017-18 విద్యా సంవ త్సరంలో బడిలో లేరని తెలుస్తుంది. జాతీయ విద్యా విధానంలో అన్ని వర్గాల బాలికల విద్య మీద దృష్టి సారించాలని మరీ ముఖ్యంగా ఎస్సీ, ఎస్టీ వర్గాల బాలికలు ఎక్కువ శాతం బడిలో కొనసాగడం లేదన్న వాస్తవాన్ని అంగీకరించారు. ఆడపిల్లలు విద్యనభ్యసించడానికి ఉన్నసవాళ్లను ఎదుర్కోవడంలో మన కుటుంబాలు, సమాజం మరియు ప్రభుత్వాలు చూపవలసినంత సానుకూలత చూపడం లేదన్నది సుస్పష్టం.

ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలు:

రాష్ట్రంలో ఉన్న ప్రత్యేక అవసరాల పిల్లలు దాదాపు 2 లక్షల మంది బాలలు ఉంటారని ఒక అంచనా ఉంది. బడిలో చేరిన పిల్లలను చూస్తే 1-12 తరగతులలో కేవలం 45631 మంది బాలలు మాత్రమే బడిలో నమోదు అయినట్లు 2016-17 U-DISE నివేదిక ద్వారా తెలుస్తుంది.

బాలకార్మికులు:

బడికెళ్లని పిల్లలందరూ బాలకార్మికులే అన్న నిర్వచనం ఇప్పుడు సవరించిన బాల కార్మిక చట్టం ప్రకారం 14 సంవత్సరాల లోపు పిల్లలందరికి వర్తిస్తుంది. బాలలు బడిలో లేకపోతే ఏదో ఒక పనిలో చిక్కుకు పోతారు. ఒక్కసారి బడి నుండి బయటకు వచ్చారంటే నిరక్షరాస్యులుగా మిగిలిపోయి, నైపుణ్యం లేని కూలీలుగా మిగిలి పోతారు. బడికి మళ్ళీ రావాలని ఉన్నా ఆ విషవలయం నుండి తమం తట తాము రాలేని పరిస్థితులలో నిస్సహాయులుగా నిలిచిపోతారు.

ఆన్ లైన్ తరగతులు - నూతన అసమానతలు:

ప్రపంచం ఇరువది ఒకటవ శతాబ్దంలో డిజిటల్ యుగంలోకి పరుగులు తీస్తూ సమాజాన్ని మరో నూతన అసమానతలకు బాటలు వేసింది. ఈ సమయం లోనే కరోన వైరస్ రూపం ప్రపంచాన్ని అతలాకుతలం చేసింది. అందులో విద్యా రంగం మొత్తం మూతబడి మన రాష్ట్రం లోని పిల్లలందరూ బడులకు దూరం అయ్యారు. ఆన్ లైన్ తరగతులకు గిరాకీ పెరిగింది. పేదలకు తమ ఇంటి పరిసరాలలో ఉచితంగా అందె విద్య డిజిటల్ విద్య తో దూరం అయ్యింది. డిజిటల్ వనరులు అయిన స్మార్ట్ ఫోన్, డేటా అందుబాటులో ఉన్న వారికే విద్య అందే విచిత్ర పరిస్థితి ఏర్పడింది. ప్రభుత్వాలు కూడా డిజిటల్ విద్య వైపే మొగ్గ చూపడంతో సామాజికంగా, ఆర్థికంగా వెనుక బాటులో ఉన్న విద్యార్థులు మరో నూతన అసమానతలకు గురి అవు తున్నారు.

రాష్ట్ర స్థాయి ప్రణాళికలు: సవాళ్ళు:

రాష్ట్రమంతటికీ ఒకే రకమైన విధానాలను రూపొందించడం వలననే ఈ సమూహాలు విద్యలో ఇప్పటికీ వెనుకబడి ఉన్నాయని గుర్తించాలి. జనాభా గణాంకాలు చూసినట్లయితే జిల్లా జిల్లాకు ఎస్సీ, ఎస్టీల జనాభాలో చాలా వ్యత్యాసాలు ఉన్నాయి. అలాగే పట్టణ గ్రామీణ ప్రాంతాలలో నివసించే వారి సంఖ్య కూడా రోజు రోజుకు మార్పులు జరుగుతున్నవి. ఇంతవరకు అదిలాబాదు, కరీంనగర్, నల్గొండ ఉమ్మడి జిల్లాలలో ఎస్సీ సామాజిక వర్గం రాష్ట్ర సగటు కంటే ఎక్కువగాను అదే విధంగా అదిలాబాద్, ఖమ్మం, వరంగల్, జిల్లా లలో ఎస్టీల జనాభా రాష్ట్ర సగటు కంటే ఎక్కువ గానూ ఉంది. పిల్లలు కూడా ఇదే దామాషా లో ఉంటారు.

ప్రాంతాలను బట్టి ప్రణాళికలు వేయడం అవసరం. ఉదాహరణకు అదిలాబాదు జిల్లా భౌగోళికంగా, నివాస ప్రాంతాల పరంగా కరీంనగర్ జిల్లాకు భిన్నంగా ఉంటుంది. జిల్లా జిల్లాకు ప్రత్యేకమైన ప్రణాళికలు రూపొందించక పోవడం వలన ఈ వర్గాల పిల్లలకు విద్య అందించలేకపోయాము.

కమ్యూనిటీ భాగస్వామ్యం:

అన్ని సామాజిక వర్గాలకు సమానమైన నాణ్యమైన విద్య అందాలంటే తల్లిదండ్రుల భాగస్వామ్యం, పిల్లలపై మరియు విద్య గురించి అభిరుచి చూపించే ఇతర పౌరుల పాత్ర చాలా ముఖ్యం. విద్య హక్కు చట్టం ప్రభుత్వం తీసుకున్న చారిత్రాత్మక నిర్ణయం. పిల్లల తల్లిదండ్రులను పాఠశాల నిర్వహణలో భాగ్యస్వాములను చేయడం, గ్రామ పంచాయితీలకు, మున్సిపాలిటీలకు చట్టం అమలులో అధికారిక బాధ్యులను చేయడం జరిగినది. ఈ దిశలో స్థానిక ప్రభుత్వాలకు రాజ్యాంగ సవరణల ననుసరించి ఇతోధిక అధికారాలను బదలాయిస్తే స్థానికతకు తగిన పాత్ర లభిస్తుంది.

పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీలు:

తమ పాటశాల పరిసర ప్రాంతంలో విద్యా హక్కు అమలు జరిగేలా పిల్లల తల్లిదండ్రులకు పాఠశాల యాజమాన్య కమిటీల ద్వారా కల్పించింది. ఇది వారి సంపూర్ణ భాగస్వామ్యానికి ఒక మంచి అవకాశం. అతి ముఖ్యమైన బాధ్యతలు ఈ కమిటీలకు ఉన్నాయి. ఈ కమిటీ సభ్యులందరూ దాదాపు ఆర్థిక సామాజిక వెనుక బడిన వర్గాలకు చెందిన వారే. మొదటి తరం బడికి పంపుతున్న తల్లిదండ్రులు అత్యధికం.

కానీ ఈ కమిటీ సభ్య లకు తగినంత శిక్షణ ఇవ్వడం లేదు. వారి భాగస్వామ్యాన్ని విద్యాశాఖ ప్రోత్సాహిస్తున్నట్లు కనిపించదు. కొన్నిసార్లు కమిటీ తల్లిదండ్రులకు సమాచారం ఇవ్వకుండానే వారి పేర్లు కమిటీలలో చేరుస్తారు. మరికొన్ని సందర్భాలలో ప్రశ్నించే కమిటీ సభ్యులను తిరిగి కమిటీలలో రాకుండా చూసే బడులు కూడా ఉన్నాయి. వీటిపై దృష్టి సారించినచో నాణ్యమైన విద్యను అందించగలుగుతాము.

స్థానిక ప్రభుత్వాలు:

(గ్రామ పంచాయితీ, మున్సిపాలిటీ): రాష్ట్రంలో ఉన్న12751 పంచాయతీలలో 6,378 పంచయతీలకు మహిళలు సర్పంచులు కాగా, 3394 ఎస్సీ, 1865 ఎస్టీ, 2345 బీసీ వర్గాలకు చెందిన వారు సర్పంచులుగా ఉన్నారు. అంటే దాదాపు 12,751 గ్రామ పంచాయితీలలో 60 శాతం బడుగు బలహీన వర్గాలకు చెందిన వారే సర్పంచులుగా ఉన్నారు మరియు ఈ వర్గాల పిల్లలే ఎక్కువ శాతం బడిలో చేరని వారు, చేరి బడి మానివేసినవారు ఉన్నారు కానీ గ్రామ పంచాయితీల భాగస్వామ్యం అంతంత మాత్రమే ఉంది. రిపబ్లిక్ దినోత్సవాలకు, స్వతంత్ర దినోత్సవాల సందర్భంగానే పాఠశాలలు ఆహ్వానం పలుకుతున్నాయి గానీ, వారి భాగస్వామయాన్ని ఎంతమాత్రం అంగీకరించే పరిస్థితులు లేవు. వీరి భాగస్వామ్యాన్ని పెంచడంలో విద్యా శాఖ సఫలీకృతం అవుతుంది.

నాణ్య మైన విద్య – ఒక సంక్షోభం:

బాలలు విద్యా సామర్థ్యాలు సాధించకపోవడాన్ని ఒక పెద్దసంక్షోభంగా జాతీయ విద్యా విధానం గుర్తించింది.పలు ప్రభుత్వ ప్రైవేటు నివేదికలు కూడా ఈ విషయాన్ని ధృవీకరిస్తున్నాయి కూడా. ఒక వైపు ప్రభుత్వం విద్యనందించడానికి ఏటా వేల కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేస్తుండగా మరో వైపు తమ రెక్కల కష్టాన్ని ధారపోసి ప్రైవేటు బడులకు ఫీజులు కడుతున్న తల్లిదండ్రులు మరోవైపు. ఈ సంక్షోభం ప్రభుత్వ ప్రైవేటు విద్యా సంస్థలలో సమానంగా ఉంది. బడులు నడుస్తున్నతీరు, ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు బడులపై అజమాయిషీ కొరవడిన తీరు, పిల్లల మూల్యాంకనానికి రాష్ట్రస్థాయి నుండి మండలస్థాయి వరకు జవాబు దారితనం లేని పరిస్థితిని గమనించవచ్చు.

బడ్జెట్ :

తెలంగాణ ఏర్పడిన తరువాత దాదాపు ఏడు బడ్జెట్లు ప్రవేశ పెట్టింది తెలంగాణ ప్రభుత్వం. మొదటి సంవత్సర లక్షా ఆరు వందల ముప్పై ఏడు కోట్ల (1,00,637) బడ్జెట్ ఏకంగా 2020 –21 బడ్జెట్ కు వచ్చే సరికి ఒక లక్ష ఎనభై రెండు వేల తొమ్మినది వందల పద్నాలుగు (1,82,914.42) కోట్లకు పెరగడం హర్షించ దగ్గ పరిణామమే. ఈ నిధులు గతం కంటే ఎక్కువ కనిపించినా పెరిగిన రాష్ట్ర బడ్జెట్ లో చూస్తే ఇది తక్కువే. ఇంకొక విచిత్ర పరిస్థితి ఏమిటంటే ఈ నిధులు కూడా ప్రతి ఆర్థిక సంవత్సరంలో పూర్తిగా ఖర్చు పెట్టక పోవడం. రకరకాల పరిపాలన నిబంధనలు, సిబ్బందిలో నైపుణ్యత లేకపోవడం, కేంద్రీకృత నిర్ణయ వ్యవస్థల వలన ఈ పరిస్థితి వస్తుంది.

తెలంగాణ ప్రభుత్వం రాష్ట్రంలోని పిల్లలందరికి నాణ్యమైన సమానమైన విద్యను అందించాలనే రాజకీయ సంకల్పం తీసుకోవాలి. అన్నీ రంగాలలో మౌలికమైన మార్పులకు శ్రీకారం చుట్టినట్లు గానే విద్య మీద కూడా శ్రద్ధ వహించి నట్లైతే తప్పక ఫలితాలు వస్తాయి. రాజకీయ సంకల్పం తో పాటు ప్రస్తుత పాఠశాల స్థితిగతులను సమీక్షించుకొని ముందుకుపోవడానికి ఈ క్రింది సూచనలు పరిగణలోకి తీసుకుని నూతన ప్రణాళికలకు శ్రీకారం చూట్టాలి.

- బడిలో లేని పిల్లలులను గుర్తించి బడికి రప్పించే వినూత్న మార్గాలు అన్వేషించాలి. బడిలో చేరని పిల్లలకు మరియు మధ్యలో బడిమానేసిన పిల్లలు బడికి తిరిగి వచ్చినప్పుడు వారిని వయసుకు తగ్గ తరగతికి సన్నద్ధం చేయడానికి ప్రతి పాఠశాలలో బ్రిడ్జ్ కోర్సు సెక్షన్ ఏర్పాటు చేయాలి.
- ఎస్టీ సమూహాలలో ఉన్న ఇతర ఆదిమ జాతి తెగల పిల్లలను అనగా చెంచు, కొలమ్ మొదలగు సమూహాలు (ప్రిమటివ్ ట్రైబస్), ఆదివాసీ తెగల పిల్లలను అనగా గోండు, కోయ మొదలగు సమూహాల పిల్లల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించాలి. వారి గణాంకాలను వేరుగా విద్యా శాఖ పొందుపరచాలి.
- పిల్లల పట్ల వివక్ష చూపించకుండా వాళ్ళు విద్యను పూర్తి చేయడానికి బడులలోవారికి గౌరవప్రదమైన స్థానం ఇవ్వడానికి విద్యాశాఖలో అన్ని స్థాయిలలోని అధికారులకు, ఉపాధ్యాయులకు ప్రత్యేక శిక్షణ ఏర్పాటు చేయాలి. ఈ వర్గాలలో ఉన్నత చదువులు చదివిన వ్యక్తులను వారు పాఠశాల జీవితంలో ఎదుర్కొన్న మంచి చెడు అనుభవాలను శిక్షణ కోర్సులలో భాగం చేయాలి.
- గ్రామ పంచాయితీ మరియు పట్టణ వార్డ్ స్థాయిలలో ప్రత్యేక సిబ్బందిని నియమించి ఆ పంచాయితీ/వార్డు పరిధి లోని పిల్లల జాబితాను తయారు చేసి 3 నుండి 18 సంవత్సరాల పిల్లలందరిని ట్రాక్ చేయాలి.
- పాఠశాల స్థాయిలో మూల్యాంకనం చేసి కనీస సామర్థ్యాలు లేని పిల్లలందరికీ ఒక ప్రణాళికను సిద్ధం చేయాలి. ఉపాధ్యాయులకు ఈ విషయంలో పూర్తి స్వేచ్ఛను ఇచ్చి లక్ష్యాలను చేరడానికి విద్యాశాఖలోని యంత్రాంగం సహాయపడాలి. విద్యా శాఖకు ఇంతకంటే ముఖ్యమైన పని మరొకటి ఉండకూడదు. విద్యాశాఖలో ఉన్న ప్రతి ఒక్క అధికారికి ఒక మండల బాధ్యతను ఇచ్చి జవాబుదారీని నిర్దేశించాలి. ప్రతినెలా కేవలం సామర్థ్యాల సాధన మీదనే రాష్ట్ర స్థాయిలో సమీక్ష జరగాలి.
- పూర్వ ప్రాథమికస్థాయి నుండి సీనియర్ సెకండరీ విద్యను అందరి పిల్లలకు అందుబాటులోకి తీసుకు రావాలంటే కేంద్రీయ విద్యాలయాల నమూనాలో మండలానికి ఐదు పాఠశాలలు నెలకొల్పాలి.
- పూర్వ ప్రాథమిక విద్యను అందించడానికి అదనంగా ప్రతి అంగన్వాడీ కేంద్రానికి శిక్షణ పొందిన ఉపాధ్యాయులను నియమించాలి.
- బాలకార్మిక వ్యవస్థ నిర్మూలనకు బాలలను తిరిగి బడికి తీసుకు

రావడానికి సమాజాన్ని సమాయత్తపరచాలి. ప్రభుత్వ యంత్రాంగానికి యుద్ధప్రాతిపదికన పనులను నిర్దేశించాలి. విద్యా శాఖ మరియు కార్మిక శాఖ ప్రతి మూడు నెలల కొక సారి సమీక్షలు నిర్వహించాలి.

- ఆడపిల్లల చదువు, వారిపట్ల వివక్షను రూపుమాపడానికి ప్రభుత్వాలు కొన్ని రాజీలేని నిర్ణయాలు తీసుకోవలసి ఉంది. బాలికలకు రవాణా, లేదా ఉచిత హాస్టల్స్ ఏర్పాటు చేసి డిగ్రీ వరకు ఉచిత విద్యను అందించాలి.
- ప్రత్యేక అవసరాలు గల పిల్లలకు అందరితో సమానంగా చదువు కొనుటకు కావలసిన అనుబంధ సహాయ పరికరాలు అందు బాటులో ఉంచాలి. ప్రతి పంచాయితీకి శిక్షణ పొందిన టీచర్ ను నియమించాలి.
- రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థలు వివిధ శాఖల ఆధ్వర్యంలో నడుస్తున్నాయి. ఈ బడులన్నీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ బడ్జెట్ల నుండి మరియు కొంత మేరకు కేంద్ర సహాయంతో నడుస్తున్నాయి. వనరులు రాష్ట్రమే సమకూరుస్తున్నప్పుడు వాటికి ఇచ్చే స్వయం ప్రతిపతిని ఇస్తూనే పర్యవేక్షణ, నాయకత్వం మరియు సమాన విద్య పిల్లలందరికి అందించడానికి విద్యాశాఖ గొడుగు కిందికి ఈ సంస్థలన్నిటిని తీసుకురావాలి. లేదా ఒక సమన్వయ కమిటీని ఏర్పాటు చేయాలి.
- పట్టణ జనాభా దాదాపు 40 శాతానికి చేరుకుంటున్న కారణంగా విద్య కోసం జిల్లాలకు, పట్టణాలకు వేర్వేరుగా, స్థానిక అవసరాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని ప్రణాళికలు తయారు చేయాలి.
- సామాజికి ఆర్ధిక వెనుకబడిన వర్గాల బాలల విద్యను అధ్యయనం చేయడానికి రాష్ట్రంలో ఉన్న అన్ని విశ్వవిద్యాలయాలలో ఒక కేంద్రాన్ని ఏర్పాటు చేసి వాటి పరిధిలోని జిల్లాలలో పలు అధ్యయనాలు నిర్వహించాలి.
- జిల్లాలలో ఉన్న డైట్లను పటిష్ఠ పరిచి పర్యవేక్షణలో భాగస్వామ్యం చేయాలి. కొన్ని క్లస్టర్‌లను ఎన్నుకుని అధ్యనాలు చేయాలి.
- ప్రైవేటు విద్యా వ్యాపారాన్ని నియంత్రించడానికి ఒక స్వయం ప్రతిపత్తి గల ప్రైవేటు పాఠశాలల నియంత్రణ కమిషన్‌ను ఏర్పాటు చేయాలి.
- చివరగా బాలలకు రాజ్యాంగంలో పొందుపరిచిన విద్యాహక్కును అందించే బాధ్యత ప్రభుత్వాలది. అన్ని సామాజిక వర్గాల పిల్లలకు విద్య అందాలంటే ప్రభుత్వ విద్యను పటిష్ఠపరచడం చాలా ముఖ్యం. ఇందుకుగాను రాష్ట్ర కేంద్ర ప్రభుత్వాలు జాతీయ విద్యా విధానం ప్రతిపాదించినట్లుగా జాతీయ ఆదాయంలో ఆరు శాతం నిధులను విద్యకు కేటాయించాలి. అంటే రాష్ట్ర బడ్జెట్‌లో 20 శాతం నిధులు విద్య కు కేటాయించి రాజకీయ సంకల్పాన్ని ప్రకటించాలి. అప్పుడే జాతీయ విద్యా విధానం ఆశించినట్లుగా రాబోయే తరాలకు సామాజిక న్యాయాన్ని, సమానత్వాన్ని పౌరులందరికీ కల్పించి నట్లవుతుంది.

– ఆర్.వెంకట్‌రెడ్డి, m : 9949865516
e : venkatmvf@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి! **దక్కన్ ల్యాండ్** చందాదారులను చేర్పించండి!

‘ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన ‘దక్కన్‌ల్యాండ్’ తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తునివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వృత్తి కులాలు, వారి నైపుణ్యత, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూలతో పాఠకులకు మరింత చేరువ అవుతుంది. పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందాదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందాదారులుగా చేర్పించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా

DECCAN LAND
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar
Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
E-mail:desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా	:	రూ. 300
2 సం॥లకు	:	రూ. 600

‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పేరిట ఎం.ఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

వేదనాభరిత జీవితాలని చూపించే కోర్టు కథలు

సినిమాల్లో కోర్టు వాతావరణం చూసి చాలా మంచి కోర్టులు అలా వుంటాయని అనుకుంటారు. కోర్టు వాతావరణాన్ని దారుణంగా సినిమా వాళ్ళు చూపిస్తూ వుంటారు. అలాంటి సినిమాలు చూసి అదే విధంగా కథలు రాస్తున్న రచయితలూ వున్నారు.

నేర న్యాయవ్యవస్థతో సంబంధం వున్న రచయితలు గానీ, న్యాయవాదులైన రచయితలు గానీ, న్యాయమూర్తులైన రచయితలుగానీ కోర్టుకు సంబంధించిన కథలు గానీ, నవలలు గానీ రాసినప్పుడు అలా వుండదు. కోర్టుల్లో వుండే పరిస్థితిని ఆ కథల్లో, నవలల్లో మనం చూడవచ్చు. అయితే తెలుగులో నాకు తెలిసి అలాంటి రచయితలు తక్కువ. రావిశాస్త్రి, చీనాదేవి, నందిగం క్రిష్ణారావు, జింబోలను పేర్కొనవచ్చు. కోర్టులో పని చేసిన యన్.కె.రామారావును కూడా పేర్కొనవచ్చు. ఆయన రాసిన కథలు తక్కువే అయినప్పటికీ, ఓ రెండు కథల్లో నేరన్యాయవ్యవస్థని చూపించారు. మిగతా రచయితల గురించి చెప్పాల్సిన పనిలేదు. చాలా కథల్ని వాళ్ళు రాశారు.

రావిశాస్త్రిగారి గురించి మాట్లాడినప్పుడు అందరికీ వెంటనే గుర్తుకొచ్చే కథ 'మామ'.

మద్యపాన నిషేదం వున్న కాలంలో హెడ్డుకీ సారా అమ్మే ముత్యాలమ్మకి ఓ గొడవ జరిగి ఆమె మీద తప్పుడు సారా కేసు పెడతారు. కొత్తగా న్యాయవాద వృత్తిలో చేరిన మూర్తి ఆమె కేసుని వాదిస్తాడు. కేసు గెలుస్తానన్న ఊపులో వుంటాడు. హెడ్డుబాబు తేలగొట్టేస్తాడనుకున్నానే అంటుంది ముత్యాలమ్మ మూర్తితో. మూర్తి ఆశ్చర్యపోయి ఆమెను ప్రశ్నిస్తాడు. ఆమె హెడ్డుకి ఆమెకు జరిగిన రాజీ గురించి వివరిస్తుంది.

మంచు వీడిపోయినట్టుగా కేసంతా ఎందుకు సులభంగా విడిపోయిందో అర్థమయ్యేసరికి బుంగలోంచి గాలిపోయినట్టు చప్పబడి పోతాడు మూర్తి. ముత్యాలమ్మ ఇచ్చే డబ్బుని తీసుకోవడానికి సిగ్గుపడి తీసుకోడు.

మూర్తికి అంతా అసందర్భంగానూ కనికట్టుగానూ మాయగానూ తోస్తుంది.

సారా అసలు దొరకలేదు. దొరికిందని కేసు పెట్టేరు. దొరకలేదని తేలగొట్టేసారు. విషయం జరుగలేదు. జరగని విషయం జరిగిందన్నారు. జరిగినదని చెప్పబడిన జరగని విషయం జరుగలేదన్నారు. లేదూ వుంది. అంతా మాయచేసేరు. కానీ..

ఈ మాయ మధ్య ఎంతటి బాధ అనుకున్నాడు మూర్తి. మూర్తికి పెద్ద ప్లీడరు గుర్తుకొస్తారు. ఆయన మాయనే తెలుసుకున్నాడు కానీ బాధని తెలుసుకోలేడు అనుకున్నాడు మూర్తి తెలిసీ పట్టించుకోలదంటే! అని అనుకుంటాడు మూర్తి.

కోర్టుల్లో కేసులు ఏ విధంగా నమోదవుతాయి. ఎట్లా వీగిపోతాయి అన్న దానికి సజీవ నిదర్శనం ఈ కథ.

నందిగం క్రిష్ణారావు రాసిన 'పోలీసుదేముడు' కథలో కోర్టు వాతావరణం కన్పిస్తుంది.

దేవుని గుడిలో దొంగతనం చేశాడన్న ఆరోపణతో మల్లికార్జునరావు మీద కేసు పెడతారు. అర్ధరాత్రిపూట సాక్షులు ఎవరూ లేనందున కానిస్టేబుల్స్‌నే సాక్షులుగా పెడతాడు ఇన్స్‌పెక్టర్. దేవుడికి కూడా సెక్యూరిటీ అవసరం ఏర్పడుతుందని ఇన్స్‌పెక్టర్ సాక్ష్యం చెబుతాడు. కానిస్టేబుల్స్ అదే విధంగా సాక్ష్యం చెబుతారు.

తనని అకారణంగా అరెస్టు చేశారని, అదీ బస్టాపులోనని లంచం ఇవ్వలేదన్న కారణంగా కేసు పెట్టారని ముద్దాయి వాదన. కేసు విచారణ పూర్తి అవుతుంది. దైవభక్తి బాగా వున్న మేజిస్ట్రేట్ ముద్దాయికి తాను ఎంత శిక్ష వేయవచ్చో అంతశిక్షని విధిస్తాడు. ముద్దాయి జైలుకు వెళ్ళిపోతాడు.

ఆ మేజిస్ట్రేట్ ఆ వూరికి కొత్తగా వచ్చాడు. ఆ గుడిని దర్శించి దండం పెట్టుకుందామని ఆ కేసులో చెప్పిన ములుగు రోడ్డుకి వెళతాడు. అతని వెంట కొంత మంది న్యాయవాదులు కూడా వస్తారు. ఆ ములుగు రోడ్డులో ఆ దేవుడి గుడి జాడ ఎక్కడా కన్పించదు. గుడిని కూడా దొంగతనం చేశారా అని అనుకుందామంటే అలాంటి ఆనవాళ్ళు కన్పించవు. అక్కడెక్కడా అలాంటి గుడి వున్న దాఖలాలు కూడా గోచరించవు. చుట్టు ప్రక్కల వాళ్ళని విచారిస్తే అక్కడ గుడి లేదని చెబుతారు. పోలీసులు ఇంత పెద్ద అబద్దం ఆడతారా అనుకొని కేసు పెట్టిన పోలీసులను కనుక్కోమని తనతో వచ్చిన న్యాయవాదులతో చెబుతాడు.

అక్కడ గుడిలేదని, ఆ కేసులోనే గుడి వుందని పోలీసులు చెబుతారు. మెజిస్ట్రేట్ తెల్లబోతాడు. ఇంటికి తిరిగి వస్తూ పోలీసు స్టేషన్ ముందు తన వాహనాన్ని ఆపించి దేవుడి గుడినే సృష్టించిన పోలీసులకి దండం పెడతాడు.

ఈ కథలో అంతా కోర్టు వాతావరణం వుంటుంది. ఓ సత్యాన్ని చెప్పడం కోసం గుడి కథని రచయిత చెబుతాడు. అంటే ఓ అబద్దాన్ని చెబుతాడు. అయితే కథలో ఎక్కడా కోర్టు వాతావరణం చెడిపోదు.

ఈ కథ యన్.కె. రామారావు రాసిన 'ఉందిలే మంచి కాలం' కథ. ఇది కూడా పోలీసుల ప్రవర్తనని, వాళ్ళు చేసే దుర్మార్గాలని వేలుపెట్టి చూపిస్తుంది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులని కూడా పోలీసులు ఎట్లా సతాయిస్తారో ఈ కథలో చెబుతాడు రచయిత.

డాక్టర్ ప్రభావతికి వృత్తిపట్ల నిబద్దత ఎక్కువ. ప్రైవేట్ ప్రాక్టీస్ చేయదు. భర్త ఒత్తిడి చేసినా ఆమె వినదు. చివరికి ఆమె భర్త ఆమెను వదిలివేసి సిటీలో ఓ అమ్మాయితో కాపరం పెడతాడు. ఆమెకు 35

సంవత్సరాలుంటాయి. అందంగా వుంటుంది. తన డ్యూటీ తాను చేసుకుంటుంది.

ఇన్స్‌పెక్టర్ కోరినట్టుగా సర్టిఫికెట్లు ఆమె ఇవ్వదు. ఓ అమ్మాయి చనిపోయినప్పుడు ఆమె ఒంటి మీద గాయాలు వున్నాయని సర్టిఫికేట్ ఇవ్వమని అడుగుతాడు. ఆమె నిరాకరిస్తుంది. పోలీసు అధికారి ఆమెను బెదిరిస్తాడు. ఇది విన్న ఆమె అంతరాత్మ – అంతరాత్మని చిలకలా మాట్లాడిస్తాడు రచయిత. లోకాన్ని బట్టి నడుచుకోమ్మని సలహా ఇస్తుంది. ప్రభావతి చిలక మీద విసుక్కుంటుంది. చిలక లోపలికి వెళ్ళిపోతుంది. మరోసారి తీవ్ర గాయాలు వున్న వ్యక్తికి మామూలు గాయాలు వున్నట్లు సర్టిఫికెట్ అడుగుతాడు. ఆమె నిరాకరిస్తుంది. మొగుడులేని దానివి తన కోసం ఓ అరగంట స్పేర్ చేయమంటాడు. షటప్ అండ్ గెటౌట్ అంటుంది. సర్టిఫికెట్ ఇవ్వమంటే గొడవ చేస్తుందని ఆ పోలీసు అధికారి హాస్పిటల్ సిబ్బందికి చెబుతాడు. రాత్రికి గెస్ట్‌హౌస్‌కి రమ్మని చిన్న ఉత్తరం పంపిస్తాడు. లేకపోతే తీవ్ర పరిస్థితులు వుంటాయని హెచ్చరిస్తాడు. ఆదర్శాలని వదిలి పెట్టమంటుంది చిలక. ఆమె వినదు.

ఒకరోజు డ్యూటీ టైంలో మేజిస్ట్రేట్ భార్య ఆరోగ్యం బాగాలేదని చూడటానికి రమ్మని కోర్టు అటెండర్ వస్తాడు. ఆమెనే అక్కడికి తీసుకొని రమ్మని చెబుతుంది. దొరవారు పిలిస్తే రానందా? దాన్ని జైలుకి పంపించకపోతే పోలీసు ఉద్యోగానికే తాను పనికిరానని అంటాడు ఇన్స్‌పెక్టర్.

చివరికి ఓ అబద్ధపు కేసులో ఆమెను ఇరికిస్తాడు. బలమైన సాక్ష్యాలు పెడతాడు. డబ్బుకోసం చేయకూడని పని నెత్తిమీద పెట్టుకొని నిర్లక్ష్యంగా చంపిందని ఆమె మీద కేసు. అది అబద్ధపు కేసని మేజిస్ట్రేట్‌కి తెలుసు. సాక్ష్యమా? ధర్మమా అన్న మీమాంసలో వుంటాడు. ఉద్యోగ ధర్మంలో చేసిన తప్పుకి ప్రభుత్వ అనుమతి వుండాలి. ఈ కేసులో అది లేదన్న సాంకేతిక కారణంగా ఆమెపై వున్న కేసుని కొట్టివేస్తాడు మేజిస్ట్రేట్.

చిలక వున్న లేడీ డాక్టర్, చట్టం చట్రంలో చిక్కుకున్న మేజిస్ట్రేట్, పోలీసుల ఆధిపత్య దోరణి ఇవన్నీ ఈ కథలో కన్పిస్తాయి. ముక్కుసూటిగా వ్యవహరిస్తూ జీవితంలో దెబ్బలు తింటున్న నీకు నా అవసరం లేదు అని చిలక ఎగిరిపోతుంది.

ఈ కథ ఓ చిన్న పట్టణంలో జరిగే విషయాలకి అద్దం పడుతుంది.

చివరగా జింబో రాసిన 'ఫైలు శ్వాస' కథ. ఈ కథని కాగితం చెబుతుంది. వెదురుబొంగు కాగితంగా మారిన వైనం కాగితం ఫైలుగా మారిన స్థితి ఈ కథలో కన్పిస్తుంది. కాగితాల కట్ట మొదట పోలీస్ స్టేషన్‌కి వస్తుంది. అక్కడ అది ఎఫ్ఐఆర్ కావడం, రిమాండ్ రిపోర్టు కావడం, ఆ తరువాత చార్జిషీట్ కావడం కోర్టులో ఓ ఫైల్‌గా మారడమూ జరుగుతుంది. మేజిస్ట్రేట్ కోర్టు నుంచి సెషన్స్ కోర్టుకి ఆ ఫైలు ఎలా వెళుతుందన్న విషయాలన్నీ కథలో మనకు కన్పిస్తాయి. ముద్దాయలని ప్రశ్నించే వైనం, సాక్షుల విచారణ, కేసులోని వాదోపవాదాలు జరిగి కేసు తీర్పుకోసం వస్తుంది.

ఒకరోజు ఉదయం కేసు ఫైలుని బాక్స్ నుంచి బయటకు తీసి జడ్జి స్టెనోకి తీర్పుని డిక్టేట్ చేస్తాడు. టైప్ చేసి ఇచ్చిన కాగితాలని ఆ ఫైల్లో పెడతాడు. తీర్పు సారాంశం కేసు రుజువు కాలేదని.

తీర్పు సారాంశం అర్థమైన తరువాత ఫైలుకి కోపం వస్తుంది. ఈ మాత్రం తీర్పుని ప్రకటించడానికి ఇన్ని సంవత్సరాలా? జడ్జిని ప్రశ్నించాలని నిర్ణయం తీసుకుంటుంది ఫైలు. మధ్యాహ్నం రెండు గంటల ప్రాంతంలో జడ్జి టిఫిన్ చేసి ఫైలుని తెరుస్తాడు.

ఫైలు గొంతు సవరించుకొని "యువరానర్ మిమ్మల్ని కొన్ని ప్రశ్నలు అడగాలి" అంటుంది తీవ్రమైన గొంతుతో.

జడ్జి ఆశ్చర్యపోతాడు. భయకంపితుడు అవుతాడు. ఎవరు మాట్లాడుతున్నారో అర్థం కాదు. చివరికి ఫైలు మళ్ళీ తాను మాట్లాడుతున్నానన్న విషయం చెబుతుంది. జవాబు తెలిసీ జవాబు చెప్పకపోతే బాగుండదని బేతాళుని శవంలా హెచ్చరిస్తుంది. చెబుతానని జడ్జి జవాబు చెబుతాడు.

"ఈ కేసులోని నలుగురు నేరం చేయలేదని కేసులో ఇరికించిన ఎస్ఐకి తెలుసు. ఇన్స్‌పెక్టర్‌కి తెలుసు. కేసులో నేరాన్ని గుర్తించిన మేజిస్ట్రేట్‌కి తెలుసు. కేసుని మీకు పంపించిన సెషన్స్ జడ్జికీ తెలుసు. కేసుని విచారించిన మీకూ తెలుసు. అయినా వీళ్ళని కేసులో ఎందుకు బందీ చేశారు?" ప్రశ్నిస్తుంది ఫైలు.

"వాళ్ళు నక్సలైట్ సానుభూతి పరులు. కానీ ఈ నేరంతో వాళ్ళకి సంబంధం లేదు. సాక్ష్యాధారాలు లేవు. అయినా పోలీసులు అరెస్టు చేశారు. మేజిస్ట్రేట్ రిమాండ్ చేశారు. చార్జిషీట్‌ని పోలీసులు దాఖలు చేశారు. మేం విచారణ చేశాం. అందరికీ అన్నీ తెలుసు. అయినా కేసు విచారణ జరిగింది ఈ ఆరు సంవత్సరాలుగా. "కేసులు నిలవాలని పెట్టరు. మనిషిని వంగతీయడానికి పెడతారు. ఇలా జవాబు చెబుతాడు జడ్జి. ఇంకా ఇలా అంటాడు ప్లే సేఫ్ మేం చేసింది.

అంతా విన్న ఫైలు శ్వాస ఆగిపోతుంది. జడ్జికి చెమటలు పెడతాయి.

నేరన్యాయ వ్యవస్థ ఎలా పనిచేస్తుంది. మనుషులని లొంగతీయడానికి కేసులు ఎలా తయారవుతాయి. మనషులు కేసు ఫైల్లో ఎలా బందీ అవుతారు. ఇవన్నీ ఈ కథలో కన్పిస్తాయి.

ఈ నలుగురు రచయితలకి కోర్టులతో, కేసులతో సంబంధాలు వున్నాయి. పోలీసులు ఎలా వుంటారు, నేర న్యాయవ్యవస్థ ఎలా పనిచేస్తుందో తెలుసు. అందుకే ఈ కథలు సహజత్వానికి దగ్గరగా వున్నాయి. తమకు తెలిసిన జీవితాన్ని వాళ్ళు కథల్లో చూపించారు. అందుకే ఈ కథలు దృశ్యాలుగా కన్పిస్తాయి. దృశ్యరూపంలో కనిపించి మనస్సుకి హత్తుకుంటాయి. జీవితం ఇంత వేధనాభరితమా అని భయం కూడా వేస్తుంది. సినిమాలకి భిన్నమైన కథలు ఇవి.

తాము చూడని జీవితం గురించి అద్భుతంగా చెప్పిన రచయితలూ వున్నారు. అయితే వాళ్ళ సంఖ్య తక్కువ.

–మంగారి రాజేందర్ (జింబో)
m : 9440483001
e : rajenderzimbo@gmail.com

శతాబ్ది శిరసున సైన్స్ కిరీటం

ఉషోదయ వేళ విప్పారిన పుష్పం కనువిందు చేస్తుంది. కాని అంతకుముందు రోజే మొగ్గయి, రాత్రి విచ్చుకుంటేనే ఇది సాధ్యం. కాల ప్రవాహంలో రోజులు, వారాలు, నెలలు, సంవత్సరాలు జలజల రాలిపడుతుండటం-మనిషి జీవితకాలంతో పోల్చలేం. మానవాళి నాగరికతను అమోఘంగా ప్రభావితం చేసిన విజ్ఞానశాస్త్రం, ప్రగతి వంటి అంశాలను బేరీజు వేసినపుడు వంద సంవత్సరాలు సుదీర్ఘమైన వ్యవధికాదు.

సంకేతంగా రాళ్ళు వాడటం క్రీ.పూ. 24,00,000లో ప్రారంభం కాగా, వేటకు సోలతులు, బాణాలు, అంబులు వాడటం క్రీ.పూ. 25,000లో మొదలైంది. అలాగే ఆకులు గల చక్రం మెసపటో మియాలో తయారైంది క్రీ.పూ. 2000 సంవత్సరంలో. చూశారా... ఈ మూడు పరిశోధనలకు ఎంత ఎడం వుందో? వీటిని ఎవరు కనుగొన్నారో మనకు వివరాలు తెలియవు. ఈ దృష్టితో చూసినప్పుడు వంద సంవత్సరాలు కాల పురుషునికి ఒక అంగకు కూడా సరిపడవు. అంతేగాక క్రీ.పూ. 200 నుంచి క్రీ.శ. 14వ శతాబ్దం దాకా విజ్ఞానశాస్త్రం దాదాపు స్తబ్దంగా కనపడుతుంది. అందువల్ల వంద సంవత్సరాలు పెద్ద వ్యవధి కాకపోయినా-20వ శతాబ్దంలో సైన్స్ సాధించిన ప్రగతి విస్మయం కలిగిస్తుంది. జె.డి. బెర్నాల్ "సైన్స్ ఇన్ హిస్టరీ" అనే గ్రంథంలో పేర్కొన్నట్లు ఈ శతాబ్ది తొలి అర్థభాగంలో వచ్చిన పరిశోధనల సమాహారం- అంతవరకు మానవాళి సాధించిన సైన్స్ సంచయం కన్నా గొప్పదని పేర్కొంటారు. 1954లో మొదట ప్రచురితమైన ఈ పుస్తకంలో బెర్నాల్ వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయమిది. కాగా, రెండవ అర్థభాగంలో వచ్చిన ఆవిష్కరణల గురించి ఏమని వ్యాఖ్యానించి వుండేవారో! మానవాళి చరిత్రలో వ్యవసాయం చేయడాన్ని మొదటి విప్లవంగాను, పారిశ్రామిక విప్లవాన్ని రెండవదానిగానూ పేర్కొంటారు. మూడవ విప్లవం సమాచార విప్లవం ఈ శతాబ్ది రెండవ అర్థభాగంలో సంభవించింది. ఈ ప్రకారంగా మనం బేరీజు వేసినా ఈ శతాబ్దం ప్రగతి అద్భుతమైనది.

సహస్రాబ్దం అంచున వున్న మనం 19వ శతాబ్దం చివరా, 20వ శతాబ్దం చివర సైన్స్ గమనాన్ని వీక్షిస్తే అది నిద్రమత్తులో నడిచే నడకకూ, శరవేగంగా సాగే పరుగుకూ ఎంత తేడా వుందో అంతవుందని మనకు అవగతమవుతుంది. ఇప్పుడు చంద్రమండలానికి కాదు, ఇతర గ్రహాలకు అంతరిక్ష పర్యటన యాత్రలు ఎంతో దూరంలో లేవని సూచనలు వస్తున్నాయి. కాని గంటకు 135 కి.మీ. నడిచే ఎలక్ట్రిక్ కారును ప్రయోగాత్మకంగా తయారుచేసింది 1902లోనే. హెలికాప్టర్ 1907లో ఆవిష్కరించబడగా, పారాచూట్ 1912లో తయారైంది. 1926లో తొలుత రూపకల్పన చేయబడ్డ రాకెట్ 60 మీటర్లు మాత్రమే ఎగరగలిగినా, 1956 కు గంటకు 20,000 కి.మీ. వేగం అందుకో గలిగింది. చంద్రమండలంలో కాలనీలూ, అంగారక గ్రహం మీద అపార్ట్‌మెంట్లు అనే రీతిలో సాగుతున్న ఈనాటి అంతరిక్ష పరిశోధనల పాదముద్రలు ఎంత నెమ్మదిగా మొదలయ్యాయో ఆశ్చర్యమేస్తుంది.

ఒక్క వేగం విషయంలోనే కాదు, అన్నింటా ఇదే వేగం మనకు ప్రస్ఫుటమవుతుంది. భౌతికశాస్త్రంలో ఆధునిక భౌతిక శాస్త్రం అనే విభాగం వుంది. 1895 వ సంవత్సరం తర్వాత వెలువడిన భౌతికశాస్త్ర పరిశోధనలు ఆధునిక భౌతికశాస్త్ర పరిశోధనలుగా పేర్కొన బడుతున్నాయి. వాస్తవానికి ఆ సమయంలో అణువు అనేది అత్యంత చిన్నకణమని, ఇక దాన్ని పగలగొట్టలేమని పరిగణించారు. న్యూటన్ ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంత చట్టాలు అన్నీ పూర్తిగా అంగీకరించబడి, ఇక వాటికి ఎటువంటి మార్పులూ, కొనసాగింపులూ అవసరం లేదని భావించారు. అయితే 1895-96 ప్రాంతంలో ఆవిష్కరించబడిన ఎక్స్ కిరణాలూ, రేడియోధార్మికత కొత్త పరిశోధనలకు జెండా ఊపాయి. దాంతో ఎలక్ట్రాన్, న్యూట్రాన్, ప్రోటాన్ ఆవిష్కరణలు జరిగాయి. నేడు పరమాణువుల్లో దాదాపు రెండు వందలకు పైగా మౌలిక కణాలున్నాయని ధృవపడింది. ఇంకా ఎన్నో ఉండవచ్చు. ఈ దశాబ్దంలో నాలుగుసార్లు నోబెల్ బహుమతిని ఈ రంగం కైవసం చేసుకుంది. డిబ్రాగ్లీ 'పదార్థతరంగ భావన' గానీ, ఎలక్ట్రాన్ 'తరంగ ప్రవృత్తి' గాని, ఐన్‌స్టీన్ 'సాపేక్షతా సిద్ధాంతం' గాని, అటు తర్వాత వచ్చిన 'క్వాంటం సిద్ధాంతం' గాని, అనిశ్చితత్వ సూత్రం గాని అద్భుతమైన సంచలనాలు కలిగించాయి.

అసలు అణువును పగలగొట్టలేమని భావించటంతో 19వ శతాబ్దం ముగిసినా, అణువిచ్ఛేదంతో అమోఘశక్తి ఉత్పన్నం చేయవచ్చని ఈ శతాబ్దం మొదట్లోనే సైద్ధాంతికంగా భావించబడి ప్రపంచయుద్ధ సమయంలో అణుబాంబు రూపం పొందింది. రెండవ ప్రపంచయుద్ధ సమయంలో మానవాళిని ఆటంబాబు వేసిన కాటు కిరాతక చిహ్నాలు నేటికీ సుస్పష్టంగా కనపడుతున్నాయి. మొదటి

ప్రపంచయుద్ధం సముద్రతలంపై జరగ్గా, రెండవ ప్రపంచయుద్ధానికి రంగస్థలం ఆకాశం కావడంతో సైన్స్ టెక్నాలజి పాత్ర ఎంతో వుంది. సబ్‌మెరిన్స్, రైఫిల్, విషవాయువు, టియర్ గ్యాస్, క్లురిక్ గ్యాస్ వాడకం తొలి 15 సంవత్సరాల వ్యవధిలో మొదలైంది. యుద్ధాలు ప్రపంచ యుద్ధాలు కావడానికి సైన్స్‌ను ఎంతగానో వాడారు. కేవలం సైన్స్ ప్రగతి మూలంగా మిలిటరీ ఆయుధాలకు పదును మాత్రమేకాక టెలికమ్యూనికేషన్లు, ఇతర రంగాలలో వచ్చిన పరిణామాలతో యుద్ధం ఒకేసారి సర్వ ప్రపంచాన్ని భయపెట్టగలిగింది. నేడు ఎయిర్ టు ఎయిర్ మిస్సైల్స్ దాకా ఈ మిలటరీ సామర్థ్యం ఎన్నో దేశాలనూ, ఎంతోమందిని కలవరపెడుతోంది. ఆయుధాలుగల దేశాలు ఆయుధాలు లేని దేశాలు అనే కొత్త విభజన నేడు మొదలైంది. అంతేకాదు ప్రపంచశాంతి అందునా కొత్తగా పోరాడాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడి అరశతాబ్దం దాటిపోయింది. అణ్వస్త్రాల తయారీకి దోహదపడిన మౌలిక పరిశోధనలు చేసిన శాస్త్రవేత్తలు తమ ఆవిష్కరణల వికృత రూపాలకు తల్లడిల్లవలసి వచ్చింది.

ఇప్పుడు సైన్స్ అంటే టి.వి. కంప్యూటర్, ఇంటర్‌నెట్ చిహ్నాలుగా భావిస్తున్నాం. కంప్యూటర్ రాకతోనే మూడవ విప్లవం - సమాచార విప్లవం శ్రీకారం చుట్టుకుంది. టి.వి. గాని, కంప్యూటర్ గానీ ఏ ఒక్కరి పరిశోధనల ఫలితం కాదు. పలువురు శాస్త్రవేత్తల కృషి ఫలితంగా టి.వి. కంప్యూటర్ లాంటి ఆవిష్కరణలు సాధ్యపడ్డాయి. 1904లో డయోడ్ వాల్వు, 1906లో ట్రయోడ్ వాల్వు ఆవిష్కరించ బడ్డాయి. అయితే 1948లో జాన్ బర్డీన్, వాల్టర్ హెచ్.బ్రిట్టయిన్, విలియం షాక్లీగార్లు ట్రాన్సిస్టర్ రూపకల్పన చేయడంతో ఎలక్ట్రానిక్ విప్లవం పురుడు పోసుకుంది. తర్వాత పది సంవత్సరాలకు ఇంటిగ్రేటెడ్ సర్క్యూట్ (ఐసి) రావడంతో 'సూక్ష్మంలో మోక్షంగా' అన్నీ కుంచించుకుపోయాయి. దీనితో మొదలైన ఎలక్ట్రానిక్ ఆవిష్కరణలు కమ్యూనికేషన్ రంగంలో ప్రవేశించడంతో ప్రపంచం చిన్న గ్రామంగా మారిపోయింది. ఫోన్లు, ఫాక్స్, ఫాసిమిలి, ఐ.ఎస్.టి., టి.వి., టెలికాన్ఫరెన్స్, ఇంటర్‌నెట్, కేబుల్ టీవీ ఇలా ఆవిష్కరణల జలపాతంలో మానవాళి తడిసిపోతోంది.

20వ శతాబ్దంలో దూరాన్ని, కాలాన్ని జయించగలిగాం. అణువును విచ్ఛిన్నం చేయడమే కాదు, పరమాణువులను సంశ్లేషణ చేయగలిగాం. ఒక టెలిస్కోపు మాత్రమే కాదు, మైక్రోస్కోపు కూడా కొత్త ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించింది. ఒక్కసారి వైద్యశాస్త్రంలో వచ్చిన నోబెల్ బహుమతుల వివరాలు చూద్దాం.

1902 – మలేరియా (రోనాల్డ్ రాస్)
1904 – జీర్ణవ్యవస్థ (ఐవాక్ పర్‌లాల్)
1905 – క్షయ (రాబర్ట్ కోల్)
1906 – నరాల వ్యవస్థ (కెమిలో గోల్గి)
1907 – ప్రోటోజోవా రోగం (చార్లెస్ లావెరిన్)
1908 – రోగనిరోధకత్వం (పాల్ ఎర్లిచో)

ఇలా మొదలైన పరిశోధనలు కణరసాయన శాస్త్రం, కంటి నిర్మాణం, మెటబాలిజం, ఇన్సులిన్, రక్తవిభజన, ఎంజైములు, రక్తహీనత, విటమిన్లు, క్రోమోజోములు ఇలా సాగుతుంది జాబితా. కలరా, క్షయరోగాలు దేవుని శాపాలని భావించే స్థితిని నిర్మూలించ గలిగాం. వంధ్యత్వం కూడా శాపమనే భావననుంచి మానవ శారీరకలోపమనే అవగాహనకు రావడమే కాదు, టెస్ట్‌ట్యూబ్‌లో ప్రకృతికార్యాన్ని ఫలప్రదంగా నిర్వహించడం జరిగి రెండు దశాబ్దాలైపోయింది. అంతేకాదు, నేడు ఏక కణం నుంచి మరో 'నకలు' జీవిని తయారు చేయగల క్లోనింగ్ సామర్థ్యం సాధ్యపడింది.

వైద్యరంగంలో సాధ్యపడిన ఆవిష్కరణలతో రోగాలు గండాలు గడిచి, మనిషి ఆయుర్దాయం పెరిగింది. ఒక్క మనదేశంలోనే గడిచిన 50 సంవత్సరాల్లో మనిషి సగటు ఆయుష్షు రెట్టింపు అయింది. అంతేకాదు, శిశుమరణాలు బాగా తగ్గడంతో జనాభా అడ్డూ అదుపూ లేకుండా పెరుగుతోంది. పెరిగిన జనాభాతో అవసరాలు పెరిగాయి. అన్వేషణ మొదలైంది. సహజవనరులు పెంచుకోవడానికి గానీ, వాటి ఉత్పత్తి పెరగడానికి సైన్స్ అవసరమైంది. దాంతో రసాయన ఎరువులు, క్రిమిసంహారక మందులు పెరిగాయి. హరితవిప్లవం అంటూ భుజాలు ఎగురవేస్తూ నేల నోట రసాయనాలు కుమ్మరించి ధాన్యం పితుక్కున్నాం. అయితే నేడు నేల తల్లి వృక్షం కాలుష్యమయం కావడమేకాక, పండిన పంట పొట్టల్లో ఈ రసాయనాల చిరునామా కనపడటం ప్రారంభించింది. బంగారు బాతుగుడ్డు కథలాగా అత్యాశతో మనం సహజ వనరులను విషతుల్యం చేసుకోవడంతో కొత్తభావన మన స్ఫురణకు వచ్చింది. అదే పర్యావరణం. ఈ సంగమ స్థానంలో మనిషి పరిధి కూడా తేటతెల్లమైంది. 70వ దశకం దాకా మనం రియాక్టయ్యే ప్రతిదీ మనలను ప్రభావితం చేస్తుందని మనకు బోధపడలేదు. పెరిగే వాతావరణ ఉష్ణోగ్రతతో కరిగే మంచుగడ్డలూ, కరిగే ఓజోన్ పొర కన్నాలతో పాటు పలు రకాల పర్యావరణ కాలుష్య ఫలితాలు కనపడుతున్నాయి. ఈ కాలుష్య స్థూలస్థాయి నుంచి ఆవిష్కరణల ఫలితంగా జన్యుస్థాయికి చేరాయి. అందుకు నేడు జెనెటికల్లి మోడీఫైడ్ ఫుడ్, క్రాప్స్, టెర్మినేటర్ లాంటి విత్తనాలు యావత్ ప్రపంచాన్ని గగ్గోలు పెట్టిస్తున్నాయి. పదార్థం, శరీరంలోకే చూడటం కాదు మనోవాల్మీకంలోకి తొంగి చూడటం ఈ శతాబ్దంలోనే ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది.

భౌతికశాస్త్రాల్లో ఐన్‌స్టీన్, జీవపరిణామానికి సంబంధించి

దార్విన్ ఎంత కుదుపు కుదిపారో సైకాలజీతో ఫ్రాయిడ్ అంత కుదుపు కుదిపారు. కలల వివరణకు సంబంధించిన సిద్ధాంతం 1900లోనే సిగ్మండ్ ఫ్రాయిడ్ ప్రతిపాదించారు. మనిషి ప్రవర్తననూ, ఆలోచనలనూ ఫ్రాయిడ్ సైన్స్‌రీత్యా విశ్లేషించడానికి కృషిచేసి, విజయం సాధించారు. సైకాలజీ కేవలం మనసు అని మాత్రమే గాక మనిషి లైంగికావసరాలు, ప్రవృత్తులను విశ్లేషించి సంప్రదాయ భావనలకు గండికొట్టింది.

ఈ ఆవిష్కరణల ప్రస్థానంతోపాటే మనకు స్పష్టంగా కనపడే దుష్ఫలితాలు:

1. అణ్వాయుధాల భీతి 2. పెరిగే జనాభా 3. పర్యావరణ కాలుష్యం 4. పెరిగిన యాంత్రిక జీవనం 5. విచ్చలవిడితనం, భోగలాలసత, ఇంటర్‌నెట్‌లో సెక్స్ 6. మానవ క్లోనింగ్, టెర్మినేటర్ సీడ్స్ లాంటి బయోటెక్నాలజీ వినిమయతత్వం 8. స్పెషలైజేషన్ వేలం వెర్రి.

ఈ శతాబ్ది మొదట పాదార్థిక పరిశోధన అణువు అంతఃకుహరాలలోకి పోవడంతో మొదలై, అణువిస్ఫోటనం ఒక వైపూ, ట్రాన్సిస్టర్, ఐసి., మైక్రోచిప్, కంప్యూటర్, టీవీ, ఇన్‌ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ వైపూ సాగింది. ఇంత సూక్ష్మరీతిలో పరిశోధన సాగడానికి అనువైన పరికరాలు, పద్ధతులూ రూపొందించబడ్డాయి. ఈ సౌకర్యాలు, సౌలభ్యాలూ జీవశాస్త్రం వైపు అనువర్తించడంతో కొత్తశాస్త్రాలు బయలు దేరాయి. కొత్త రంగాలు ఆవిష్కృతమయ్యాయి. అలా వచ్చినవే బయోటెక్నాలజీ, జెనెటిక్ ఇంజనీరింగ్, మరోరకంగా చెప్పాలంటే ఈ శతాబ్దాన్ని పాదార్థిక పరిశోధన వ్యాపిస్తుందని సూచనలు కనపడు తున్నాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఎంతోమంది శాస్త్రవేత్తలు రేపు రాబోయేది జీవ సాంకేతిక ప్రపంచమని కూడ పేర్కొంటున్నారు. ఇన్‌ఫర్మేషన్ టెక్నాలజీ వైపు పరిణితి పుష్పించిందని, ఇక కేవలం సంచలనం కన్నా ఎక్కువ స్థాయిలో రేపు జీవసంబంధమైన అద్భుతాలు వీలవుతాయని భావిస్తున్నారు. జీవరహితమైన పదార్థంతో వచ్చిన ఆవిష్కరణలే విచిత్రాలూ, కాలుష్యాలు కలిగించినప్పుడు జీవపదార్థ పరిశోధనలు ఎంత విస్మయం, గగ్గోలు కలిగించాలి? సరిగ్గా ఈ విషయంలో నైతిక సూత్రాలు, చట్టాలు అవసరమవుతున్నాయి. గ్లోబల్ ఎథిక్స్ కమిటీలు ఏర్పడుతున్నాయి. విపరీతంగా వచ్చిపడుతున్న ఆవిష్కరణలను ఆకళింపు చేసుకోవడానికి సాధ్యం కాదు కనుక విభిన్న విభాగాలు ఏర్పడ్డాయి. స్పెషలైజేషన్లుగా వృద్ధిచెందాయి. ఈ సందోహంలో ఈ విభాగాల మధ్య సంబంధాన్ని మనం మరచిపోతున్నాం. దాంతో సామాజిక శాస్త్రాల ప్రభావం ఏమిటో, ప్రాధాన్యత ఎంతో మనం అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నాం.

ఇదివరకటి లాగా నేడు రేడియో, టీవీ, పత్రికలు, ఇంటర్నెట్ ద్వారా ప్రపంచం ఏ మూల ఏం జరిగినా క్షణాల్లో ఇతర ప్రాంతాలకు తెలుస్తోంది. ఇది కూడా సైన్స్ ఆవిష్కరణల ఫలితం. అయితే ఈ సైన్స్ ప్రగతి ఏమిటి? ఎందుకు? ఎవరికి? అని సమాజం ఆధారంగా ఆలోచన పెరగాల్సిన అవసరం ఎంతో ఉంది. దీనికి శాస్త్రవేత్తలు, మీడియా, రచయితలు దోహదపడాలి. సైన్స్ సమాజ కల్యాణానికి తోడ్పడాలి.

20వ శతాబ్దపు ముఖ్య ఆవిష్కరణలు

- 1900 – బ్లాక్ బాడి సంబంధించి మాక్స్ ప్లాంక్ సూత్రం ప్రతిపాదన, క్వాంటం సిద్ధాంత సూచనలు
- బఠాణి మొక్కలకు సంబంధించి మెండెల్ సిద్ధాంతాన్ని హ్యూగో డివ్రయ్యస్ బలపరచడం
- గామా కిరణాల ఆవిష్కరణ
- 1902 – ఫోటో ఎలెక్ట్రిక్ ఎఫెక్ట్ మీద మరింత అధ్యయనం
- హార్మోన్‌ల ప్రాధాన్యతను విలియం బైలెస్, ఎర్నెస్ట్ స్టార్‌లింగ్ బలపరచడం
- 1903 – Chromosomes theory of Heridity ని న్యూటన్ ప్రచురించడం
- 1905 – ఫోటాన్ భావన, Special Theory of Relativity లను అల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ ప్రతిపాదించడం
- 1908– 09 అల్ఫా కిరణాల విక్షేపణంపై రూథరుఫర్డ్ పరిశోధనలు
- 1909 – Gene, Genotype, Phenotype అనే పదాలను విల్‌హెల్మ్ జాక్సన్ వాడటం.
- 1910 – వారసత్వ లక్షణాలకూ, సెక్స్‌కూ సంబంధం వుందని మోర్గాన్ కనుక్కోవడం
- 1911 – రూథరుఫర్డ్ పరమాణు కేంద్రక ఆవిష్కరణ
- 1913 – Correspondence principle ను నీల్స్‌బోర్ ప్రతిపాదించడం
- 1914 – Proton Theory ని రూథరుఫర్డ్ ప్రతిపాదించడం
- 1916 – ఐన్‌స్టీన్ – Theory of general relativity
- 1922 – ఫ్రెడెరిక్ బ్యాంటింగ్, చార్లెస్ బెస్ట్ ఇన్సులిన్‌ను తయారుచేయడం
- 1923 – ఎలక్ట్రాన్ల తరంగ – కణ ప్రవృత్తిని బాయిస్ దిబ్రాగ్లీ ప్రతిపాదించడం
- 1925 – పాలీ 'ఎక్స్‌క్లూషన్ ప్రిన్సిపల్ ' ప్రతిపాదన
- 1926 – ఎర్విన్ ష్రుండిజర్ "వేక మెకానిక్స్" పరిశోధన తొలిరూపం
- 1927 – పాల్ డిరాక్ "క్వాంటం ఎలెక్ట్రోడినమక్స్"
- హైసన్‌బెర్గ్ "అనిశ్చితత్వ సూత్రం"
- బోర్ "కాంప్లిమెంటాలిటి" భావన

- 1928 – అలెగ్జాండర్ ఫ్లెమింగ్ పెన్సిలిన్ ఆవిష్కరణ
- 1931 – 'న్యూట్రాన్' వుంటుందని పౌలి ప్రతిపాదన
- 'పాజిట్రాన్' వుంటుందని డిరాక్ ప్రతిపాదన
- 1932 – జేమ్స్ ఛాడ్విక్ న్యూట్రాన్ ఆవిష్కరణ
- 1934 – ఐరిన్, ఫ్రెడ్రిక్, జూలియట్ క్యూరీలు కృత్రిమ రేడియోధార్మికతను ఆవిష్కరించడం
- 1938 – పెన్సిలిన్‌ను వైద్యరంగంలో ఎర్నెస్ట్‌బి, చెయిన్, హెూవార్డ్ వాల్టర్ ఫ్లోరీలు వాడటం
- 1942 – మొట్టమొదటి అణుబాంబు నిర్మాణం
- 1945 – హిరోషిమా, నాగసాకిల మీద అణుబాంబు ప్రయోగం
- 1947 – రేడియో కార్బన్ డేటింగ్ విధానాన్ని విలార్డ్ ఫ్రాంక్ లి– రూపకల్పన
- బెల్ లాబరేటరీలో విలియం షాక్లి బృందం ట్రాన్సిస్టర్ ఆవిష్కరణ
- 1948 – జార్జిగామోక్, రాల్ఫ్ ఆల్ఫర్, రాబర్ట్ హార్మన్‌లు విశ్వం పుట్టుకకు సంబంధించి 'బిగ్ బ్యాంగ్ థియరీ' ని ప్రతిపాదించడం.
- 1951 – తొలి వాణిజ్య పరమైన కంప్యూటర్ Univac నిర్మాణం
- ప్రయోగాత్మక బ్రీడర్ రియాక్టర్ నిర్మాణం
- 1952 – న్యూక్లియర్ రియాక్టర్‌లో తొలి ప్రమాదం
- గర్భనిరోధక మాత్ర తయారీ
- 1953 – డి.ఎన్.ఎ. అణువుకు డబుల్ హెలిక్స్ నిర్మాణం వున్నట్లు ఫ్రాన్సిస్ క్రిక్, జేమ్స్ వాట్సన్ ఆవిష్కరణ
- 1954 – పోలియో వాక్సిన్‌ను జొనాస్ సాక్ తయారీ
- న్యూక్లియర్ సబ్‌మెరిన్ ప్రారంభం
- 1957 – కృత్రిమ ఉపగ్రహం 'స్పుత్నిక్' ప్రయోగం
- 1958 – పాలపుంత అధ్యయనానికి రేడియో టెలిస్కోపు వాడటం
- 'ఎక్స్‌ప్లోరర్' ఉపగ్రహం భూకక్ష్యలోకి ప్రవేశించడం
- 1959 – సోవియట్ రష్యా చంద్రగ్రహశోధన
- 1960 – క్వాజర్స్ (Quasars) కనుక్కోవడం (అలన్ శాండేజ్, థామస్ మాథ్యూస్)
- థియోడర్ హెచ్. యమ్.యన్. విజయవంతంగా ప్రయోగాత్మక 'లేజర్'
- 1961 – అంతరిక్షపు భూ కక్ష్యలో తొలి మానవుడు యూరీ గగారిన్
- 1962 – సమాచార ఉపగ్రహం 'టెల్‌స్టార్'ను అమెరికా ప్రయోగించడం
- 1963 – తట్టు, అమ్మవారుకు వాక్సిన్
- 1969 – డోరతి హడెకెన్ బి 12 విటమిన్ నిర్మాణం గురించి పరిశోధన
- చంద్రుని మీద నీల్ ఆర్మ్‌స్ట్రాంగ్ దిగడం
- 1970 – ఆర్.ఎన్.ఎ.ల, డి.ఎన్.ఎ.లకు సంబంధించి వైరస్‌లని ఎంగ్రిమ్ తొలి క్రెడిటిక్ యింజనీరింగ్ పోకడను హెూవర్డ్ ఎం.టి.ఎన్. డేవిడ్ బాల్టిమోర్ ఆవిష్కరించడం
- హరగోవింద ఖురానా తొలిసారి జన్యువును సంశ్లేషించడం
- 1973 – 'స్కైలాబ్' ప్రయోగం (1979లో పడిపోయింది)
- గడ్డకట్టిన పిండం నుంచి దూడ జననం
- 1976 – అంగారక శోధన కోసం వైకింగ్ – 1, –2ల ప్రయోగం
- పనిచేసే సింథటిక్ జన్యువును ఖోరానా తయారు చేయడం
- 1980 – పరమాణువును విడిగా ఫోటో తీయడం
- డిఎన్ఎ నిర్మాణానికి సంబంధించి అధ్యయనం
- 1983 – కృత్రిమ క్రోమోజోమ్‌ను ఆండ్రూ డబ్ల్యు ముర్రే, జాక్ డబ్ల్యు. సోస్టాక్ సృష్టి
- 1985 – అంటార్కిటికా ప్రాంతంలో ఓజోన్ పొరలో చిల్లు వుందని గమనించడం
- 1986 – ఛాలెంజర్ ప్రమాదంలో ఐదుమంది దుర్మరణం
- సోవియట్ 'మీర్' ప్రయోగం

- రష్యాలో చెర్నోబిల్ న్యూక్లియర్ ప్లాంట్ ప్రమాదం
- 1990 – కేబుల్ టెలిస్కోపు ప్రారంభం
- 1991 – గామారే అబ్జర్వేటరీ ప్రయోగం
- 1993 – పెద్ద పేగు క్యాన్సర్‌కు కారణమైన జన్యువును గుర్తించడం
- 1994 – షుమేకర్ లెవీ–9 తోకచుక్క గురుగ్రహాన్ని ఢీకొనడం
- క్యాన్సర్ నిర్మూలనకు తోడ్పడే Taxolను నిక్లాక్ బృందం తయారుచేయడం
- పదార్థానికి ఐదవ స్థితి వుందని ప్రయోగాత్మకంగా ధృవీకరించడం
- 1997 – క్లోనింగ్ ద్వారా 'డాలీ' గొర్రెపిల్ల జననం
- అంగారక గ్రహంపై పాత్‌ఫైండర్ దిగడం
- అంతరిక్షంలోకి వెళ్ళి వచ్చిన కల్పనా చావ్లా
- 1998 – న్యూట్రినో ఉపకణానికి ద్రవ్యరాశి వుందని స్పష్టం కావడం (అంతవరకు లేదని భావించేవారు)
- క్లోనింగ్ ద్వారా జన్మించిన 'డాలి' తల్లికావడం
- పరం – 10,000 సూపర్ కంప్యూటర్‌ను భారతీయ శాస్త్రవేత్తలు రూపొందించడం
- చంద్రుని మీద నీరు ఉందని స్పష్టం చేయడం
- 1999 – క్లోనింగ్ డాలికి త్వరగా – తన తల్లిని పోలిన ముదిమి లక్షణాలు రావడం.

– డా. నాగసూరి వేణుగోపాల్
m : 9440732392
e : venunagasuri@gmail.com

స్త్రీల కోసం, జెండర్ సమానత్వం కోసం

సుస్థిరత, అభివృద్ధి UN/SDGs

మార్చ్ నెల స్త్రీల కోసం. మహిళా ఉద్యమాల ఉత్సవాలు జరుపు కోడానికి ప్రపంచ స్త్రీలు ఎదురు చూసే నెల. వాళ్ళతో పాటు నేను కూడా. మార్చ్ నెల ఎండా కాలం వచ్చిందని చెప్తుంది. హైదరాబాద్ వేడిగానే వుంది. అది నమ్మి, ఇండియా అంత ఒకే వాతావరణం ఉంటుందని భ్రమపడి, ఢిల్లీ వెళ్ళాను. స్త్రీల హక్కుల కోసం పని చేసినందుకు, భారత ప్రభుత్వం ఇచ్చే జాతీయ పురస్కారాన్ని అందుకోడానికి. చలి. హిమాలయాలు పక్కనే ఉన్నాయా అనిపించేటంత చలి. 'ఢిల్లీకి సర్దీ' పాట గుర్తుకు వచ్చింది. ప్రభుత్వం ఇచ్చిన కాశ్మీర్ శాలువ అవసరానికి పనికి వచ్చింది.

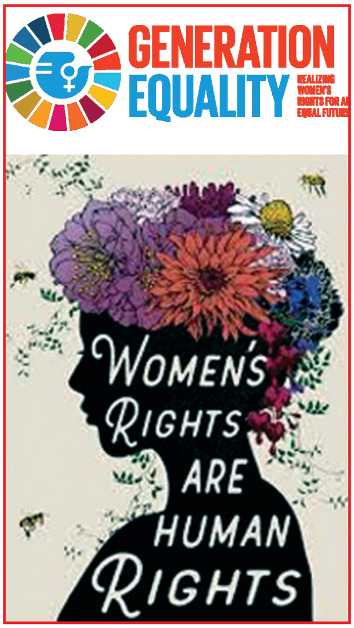

UN SDGs పర్యావరణం గురించి మాత్రమే మాట్లాడుతున్నట్టు మనకు అనిపిస్తుంది కానీ అవి అన్ని అంశాలను సమాంతరంగా ఏక కాలంలో చర్చిస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా స్త్రీల గురించి. Women Empowerment అనేది UNకి అత్యంత ముఖ్యమైన విషయం. ఒకసారి UN SDGsని గుర్తుకు తెచ్చుకుందాం. యునైటెడ్ నేషన్స్ (United Nations) ప్రపంచ రాజ్యాలకు ఇచ్చిన ఆ 17 సుస్థిర అభివృద్ధి (Sustainable Development) లక్ష్యాలు ఇవి: 1. ప్రపంచ ప్రజల పేదరికాన్ని తగ్గించడం. 2. ఆకలి లేకుండా చేయడం. ప్రపంచ ప్రజలకు ఆహార భద్రతను సమకూర్చడం. 3. ఆరోగ్యం. ప్రపంచ ప్రజలకు ఆరోగ్య సదుపాయాలు కల్పించడం. ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి సౌకర్యాలు సమకూర్చడం. 4. విద్య. ప్రజలందరూ చదువుకునేటట్లు చేయడం. అందరికి విద్య అందుబాటులో వచ్చేటట్లు చేయడం. 5. జెండర్ సమానత్వం (Gender Equity). స్త్రీలకు పురుషులతో పాటు సమాన అవకాశాలు, సమాన హక్కులు కల్పించడం. 6. పరిశుభ్రమైన తాగు నీరు అందరికి అందేటట్లు చేయడం, అంటే సహజ నీటి వనరులను (soft water resources) కాపాడడం దీనితో పాటు పరిశుభ్రతకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం. 7. సౌరశక్తి సాంకేతికతను పెంపొందించడం ద్వారా పర్యావరణ కాలుష్యాన్ని తగ్గించడం. 8. ప్రజలు హుందాగా బ్రతకడానికి జీవనోపాధి కల్పించడం, పని అవకాశాలు కల్పించడం, దీని ద్వారా ఆర్థిక స్వావలంబన సాధించడం. 9. వైజ్ఞానిక ఆవిష్కరణలు, శాస్త్రీయ రంగాల (scientific) పురోభివృద్ధి, సాంకేతికతను సాధించడం. 10. అసమానతలను తగ్గించడం ద్వారా సమానత్వాన్ని సాధించడం. 11. సుస్థిర నగరాలు, సుస్థిర సమాజాలను అభివృద్ధి చేయడం. 12. బాధ్యతాయుతమైన వినియోగం మరియు ఉత్పత్తిని సాధించడం. 13. పర్యావరణ పరిరక్షణ కోసం వివిధ కార్యక్రమాలు, ప్రణాళికలు చేపట్టడం. 14. నీళ్ల కింద మనుగడ (life below water) అంటే సముద్రాలలో వుండే జీవం. అక్కడ బయో డైవర్సిటీకి విఘాతం రాకుండా చూడటం, సముద్రాలూ కలుషితం కాకుండా కాపాడడం. 15. భూమి మీద మనుగడకు (life on earth) విఘాతం రాకుండా చూడడం అంటే భూమి మీద జంతువులు, వృక్షాలు, మనుషులు, మనుగడ సాగించడానికి వనరులను కాపాడు కోవడం. 16. శాంతి మరియు న్యాయం (peace and justice). ప్రపంచ ప్రజలు వాళ్ళ హక్కులను సాధించు కోవడం ద్వారా సామజిక న్యాయం చేయడం, ప్రజలందరికి న్యాయం అందే టట్లు చేయడం, దాని ద్వారా శాంతి, సుస్థిరత ను సాధించడం, దీనికి కావలసిన సంస్థలను నెలకొల్పడం. 17. పైన చెప్పిన లక్ష్యాలను సాధించడానికి వివిధ సమూహాలతో, సంస్థలతో, దేశాలతో కలిసి పనిచేయడం, భాగస్వాములవ్వడం.

UN Women ప్రతి సంవత్సరం International Women's Day కోసం ఒక themeని నిర్ణయిస్తుంది. ప్రపంచ మహిళా ఉద్యమాలు దీన్ని స్వీకరించి, ఆ సంవత్సరమంతా ఈ థీమ్ ని అమలు చేయడం కోసం పనిచేస్తారు. ఈ సంవత్సరానికి (2021) "Women in leadership: Achieving an equal future in Covid-19 World". ఈ థీమ్ భారత దేశానికి ఒక pressing challenge. గో కరోనా గో అంటే కరోనా వెళ్ళిపోతుందని నమ్మిన దేశం. గంట శబ్దానికి కరోనా భయపడి పారిపోతున్నదని సలహా ఇచ్చిన దేశం. కరోనా కు కూడా ఒక మతాన్ని ఉచితంగా ఇచ్చిన ప్రజాస్వామిక దేశం. మార్చ్ 8న ప్రపంచ స్త్రీలు మహిళా దినోత్సవాన్ని (International Women's Day) జరుపు కుంటారు. అడుగడుగునా ఎదుర్కొన్న వివక్షను గుర్తుకు తెచ్చుకొని, స్త్రీల పోరాటాలను మననం చేసుకుంటారు. ఎదురు తిరిగి చేసిన తిరుగుబాటును గుర్తు చేసుకుంటారు. 100 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ చరిత్ర కలిగిన మహిళా ఉద్యమాల స్ఫూర్తిని ఊపిరిగా చేసుకుంటారు. 100

సంవత్సరాల స్త్రీల పోరాటాల చరిత్ర అంటే మాటలా? బొలివియా బొగ్గగని కార్మికుల (స్త్రీలు) పోరాటం మొదలుకొని, చదువు, వుద్యోగం, ఆరోగ్యం, హక్కులు, చట్టాలు సుదీర్ఘ పోరాటం ద్వారా సాధించుకున్నారు. ఎన్నని చెప్పను? ఇటీవల సాధించుకున్న నార్వే స్త్రీల abortion హక్కు, LGBT హక్కులు, sexual exploitationకు వ్యతిరేకంగా సాగిన 'me too' ఉద్యమం, 'స్త్రీ ఆమె శరీరానికి ఆమెనే యజమాని భర్త కాదు' అని మన Supreme Court of India చెప్పేంత వరకు స్త్రీలు వెనుకడుగు వేయకుండా నిరంతర పోరాటం చేసారు. ముందుకు సాగుతూ, జనజీవన ప్రవంతిలో కలుస్తూ, భావి తరాలకు బాటలు వేశారు స్త్రీలు. సాధించాల్సింది ఇంకా చాల వుంది. భూమి స్త్రీలది. ఆకాశం స్త్రీలది. సమస్త ప్రకృతి స్త్రీలది. స్త్రీలు లేకుండా ప్రపంచం లేదు. రాజ్యాలు లేవు. అందుకే UN ప్రపంచం దేశాలు సాధించాల్సిన ముఖ్యమైన లక్ష్యాలలో Gender Equality ముఖ్యమైనదిగా గుర్తించింది. దీని కోసం ఎన్నో పాలసీ లు, ప్రణాళికలు రచించి ప్రపంచ దేశాలకు ఇచ్చింది.

Gender Mainstream, Gender Equality, Women Empowerment అనేది UNకి, Feminist School of Thoughtకి ముఖ్యమైన విషయం. ఇది మన ప్రభుత్వాలు గమనించాలి. ఆ ఏముందిలే! స్త్రీలే కదా, రేషన్‌లో బియ్యం ఇచ్చేసి, కుట్టు మిషన్ ఒకటి ఇస్తే చాలు, అదే empowerment అనుకుంటే పొరపాటే అవుతుంది. అది కాదు ఎంపవర్మెంట్ అంటే. స్త్రీలు హుందాగా బ్రతకడానికి, స్వేచ్ఛగా తిరగడానికి కావలసిన సామాజిక వాతావరణాన్ని కల్పించాలి. ఇది law and order పరిధిలోకి వస్తుంది. స్త్రీలను mainstream Developmentలో, Development Economicsలో భాగస్వాముల్ని చేయాలి. అమెరికాతో స్నేహం చేసినంత మాత్రాన మనం అమెరికా అంత ఎత్తుకు ఎదగలేము. అమెరికా ను చూసి నేర్చుకోవలసింది చాల వుంది. నాసాలో ప్రతిసారి ఒక భారత స్త్రీని (సైంటిస్ట్) అంతరిక్షంలో పంపినంత మాత్రాన కూడా మనం అభివృద్ధిని సాధించలేము. అది ఎప్పుడు సాధ్యమవుతుంది అంటే మనం మూఢ నమ్మకాలను వదిలించుకొని శాస్త్ర సాంకేతికతను అభివృద్ధి చేసుకున్నప్పుడు. మతాన్ని, దేవుడిని ఇంట్లో పెట్టి, మనిషి మాత్రమే mainstreamలో ఉంటే అభివృద్ధి సాధ్యమవుతుంది. అంతర్జాతీయ సమాజం మన దేశం గురించి ఏమంటున్నదంటే, ఇండియా తన చుట్టూ వుండే దేశాలను చిన్న చూపు చూస్తుంది, అమెరికాతో స్నేహం చేస్తుంది అని. మన చుట్టూ వుండే ఇరుగు పొరుగు దేశాలతో మనం ప్రేమగా ఉండాలి. వాళ్లకు సహాయం చేయాలి. అప్పుడు మనం South Asia రాజకీయాలను (డెవలప్మెంట్ పాలిటిక్స్) ముందు ఉండి నడిపించవచ్చు. ప్రపంచ వేదిక మీద మనదైన గౌరవాన్ని దక్కించు కోవచ్చు. వ్యూహాత్మక కార్యాచరణతో సుస్థిర అభివృద్ధిని సాధించి, 2030 నాటికీ UN SDGsని సాధించి, సంపన్న అమెరికా పక్కన నిలబడితే చూసేందుకు కొంచెం బాగుంటుంది.

– మహెజబిన్, m : 9866587919
e : mahejabeen.writer@gmail.com

FORM IV (See Rule 8)

Statement about ownership and other particulars of periodical Deccan Land as required to be published in the first issue every year after the last day of February.

1. Place of publication	:	Hyderabad
2. Periodicity of its publication	:	Monthly
3. Printer's Name	:	M.Veda Kumar
Nationality	:	Indian
Address	:	"CHANDRAM" 3-6-712/2, Street No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029.
4. Publisher's Name	:	M. Veda Kumar
Nationality	:	Indian
Address	:	"CHANDRAM" 3-6-712/2, Street No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029.
5. Editor's Name	:	M. Veda Kumar
Nationality	:	Indian
Address	:	"CHANDRAM" 3-6-712/2, Street No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029.
6. Names and addresses of individuals who own the periodical and partners or shareholders holding More than one per cent of the total capital.	:	M. Veda Kumar

I, M. Veda Kumar, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Sd/-

(M. Veda Kumar)

Date : 1st March, 2021 Signature of Publisher

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది! **8** ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

భూగోళమే ఓ శాస్త్రీయ క్షేత్రం!

(The Globe itself is a Scientific Field)

గత 6వ కథనంలో శాస్త్రీయ పద్ధతి గూర్చి, త్యాగనిరతితో గూడిన శాస్త్రజ్ఞుల పరిశోధన గూర్చి తెలుసుకున్నాం. ఇదంతా ఊహలతో కూడుకున్నది కాదని, శూన్యంలో జరిపేది అంతకన్నా కాదని గుర్తించడం జరిగింది. ఈ ఆలోచనలు, పరిశోధనలు భూమి ఆధారంగా, భూమి చుట్టూ ఆవరించిన వాతావరణం, పర్యావరణం, జీవావరణం, నేల, నీరు, గాలి తదితర అంశాలతోటే అనుసంధానమై వుంటాయి. వీటికి అతీతంగా ఏ పరిశోధన, పరిశీలన జరగదు. గ్రహాంతర పరిశోధనలు కూడా దాదాపు ఈ నేపథ్యంలోనే వుంటాయి. కాబట్టి, భూగోళమే ఓ విధానాత్మక శాస్త్రీయ క్షేత్రంగా గుర్తించాలి. ఈ భూమి, వాతావరణం, జీవం ఏర్పడిన విధానాల్ని మొదటే చూసాం. అయితే, ఈ భూమి ఇప్పుడున్న విధంగానే మొదటి నుంచి వుందా లేక మార్పులకు గురైందా, భవిష్యత్తులో ఇప్పుడున్న విధంగానే వుంటుందా అనే అంశాల్ని తెలుసుకోవాలి.

సూర్యుని నుంచి వరుస క్రమంలో గ్రహాలు : బుధ, శుక్ర, భూమి, అంగారక, గురు, శని, యురేనస్, నెప్ట్యూన్

దాదాపు 15వ శతాబ్దం దాకా, భూమి బల్లపరపుగానే వుందన్న భావనతో వున్న సమాజం, ఇది దేవుని సృష్టి అనే భావించేది. ఇప్పటికి ఈ భావనలు విద్యార్థికుల్లో కొనసాగడం గమనార్హం. భూమి గుండ్రంగా వుండి సౌరకుటుంబంలో ఇదో భాగమని, సూర్యుడి చుట్టే భూమి భ్రమణం చేస్తుందని **కోపర్నికస్** చెప్పేదాకా, గ్రహణ చల సిద్ధాంతాన్ని **కెప్లర్** ప్రతిపాదించే దాకా, భూమి బల్లపరుపుగా వుందని ఏదో ఆధారంపై (మనం ఆది శేషుడు అని నమ్ముతాం) వుందని భావించేవారు. **గెలిలియో** లోలకం కనిపెట్టిన తర్వాత భూమి గుండ్రంగా వుందనే విషయం తేలిపోయింది. సముద్ర ఒడ్డుకు చేరుకునే ముందు, పడవ పొగ, పొగగొట్టం, తెరచాప, తర్వాత పూర్తి పడవ కనపడుతుందని తెలుసుకునే పాఠాన్ని ప్రాథమిక పాఠశాలలో చదువుకున్నది తెలిసిందే!

అయినా, ఈ భూమి గూర్చి అనేకమైన అర్థంకాని ప్రశ్నలు మనను వెంటాడుతూనే వున్నాయి. మూడోవంతు నీటితో కూడుకున్న భూగోళం, ఒక భాగమే భూభాగాన్ని కల్గిన భూమి ఎలా ఏర్పడిందనేది ఓ ప్రశ్న! అలాగే యావత్ భూభాగమంతా ఒకే తీరుగా కాకుండా ధృవప్రాంతాలు మంచుతో, భూమధ్య భాగం వేడితో, ఎత్తైన పర్వతాలు తిరిగి మంచుతో ఎలా వుంటాయనేది కూడా చాలామందికి అవగతం కాదు. ఎత్తైన పర్వతాలు, కొండలు, గుట్టలు, లోయలు, నదులు, మైదానాలు, ఎడారులు ఎలా ఏర్పడ్డాయి అనేది కూడా తికమక ప్రశ్నలే! ఖాతాలు, సముద్రాలు, మహా సముద్రాలు ఆవిర్భవించిన తీరు అబ్బురపరుస్తుంది. నేలపైన చిత్తడి, బురద, ఊబి నేలలు, మహారణ్యాలు, సతతహరిత అరణ్యాలు, కోనిఫర్‌లు, టండ్రాలు ఏర్పడిన విధం వైవిధ్య భరితంగా తోస్తాయి. వీటి గూర్చి ఎంతగా తెలుసుకున్నా ఏదో ఒక శేషప్రశ్న మిగిలి పోతూనే వుంటుంది.

భూమియే ఓ వ్యవస్థ (The Earth as a System) :

అయిదు దశాబ్దాల క్రితం మాత్రమే భూగ్రహం యొక్క సుందర దృశ్యాన్ని చూసామంటే ఆశ్చర్యం వేయవచ్చు. మన చందమామ కథలు, చంద్రునిలో వృక్షమని, ఆ వృక్షం కింద ఓ ముసలావిడ వుంటుందనే కట్టుకథలు పటాపంచలం కావడం, ఈ దృశ్యాన్ని ప్రపంచస్థాయి ఏ ఇతిహాసం, మత గ్రంథం, మన దగ్గరైతే వేదాలు చెప్పని, చూపని వైనం. 1969 జులై 16న అమెరికా ఫ్లోరిడా రాష్ట్రంలోని అట్లాంటిక్ మహాసముద్ర తీరంలోని కెనడి అంతరిక్ష కేంద్రం నుంచి ప్రయోగించబడిన **అపోలో–II** ఉపగ్రహ వాహక నౌక 3,84,400 కి.మీ. ప్రయాణం చేసి జులై 20న చంద్రునిపై దిగి పంపించిన ఫోటోలతో భూమి అద్భుత దృశ్యాన్ని చూడడం జరిగింది. ఈ వాహక నౌకలో వెళ్ళిన **నీల్ ఆర్మ్‌స్ట్రాంగ్** చంద్రునిపై మొదట కాలిడిన వ్యక్తి కాగా, రెండో వ్యక్తి **ఆల్డ్రిన్ బజ్.** వీరితోనే ప్రయాణించిన **మైకెల్ కొలిన్స్** (Neail Armstrong / Aldrin Buzz / Michael Collins) నౌకలోనే వుండి సహకరించాడు. ఈ యాత్రకు ముందే సెప్టెంబర్ 13, 1954న చంద్రున్ని తాకి తిరిగివచ్చిన నౌకగా

రష్యా నిర్మిత **లూనా-2**కు దక్కినా భూగ్రహ దృశ్యాల్ని చూసింది జులై 20, 1969 నాడే! అప్పన్నుంచీ మానవ మేధస్సు సౌరకుటుంబంలోని ఇతర గ్రహాల గూర్చి, భూగోళం యొక్క లోతుపాతుల గూర్చి శోధించి, సాధించాలనే తపన పెరిగింది. అప్పటిదాకా అంతంత మాత్రంగానే తెలిసిన భూఖండాల సంబంధం, సముద్రాల మధ్యన గల ఆటుపోటులు, విభజన రేఖలు, వాతావరణం, జీవసంపదలు మరింతగా వెలుగులోకి వచ్చాయి.

ఈ సుందర దృశ్యాలతోపాటు భూగోళానికి వాటిల్లుతున్న ముప్పును, పెరుగుతున్న భూతాపం, తరుగుతున్న ఓజోన్‌పొర మందం, పెరుగుతున్న గ్రీన్‌హౌజ్ వాయువుల సమ్మేళనం ఆమ్లవర్షాలు, కాలుష్యం, అడవుల, ఖనిజసంపద తరుగుదల, పెరుగుతున్న సముద్ర మట్టాలు, కరుగుతున్న మంచు శిఖరాలు (Glacier), ధృవప్రాంతాలు, ఒకటేమిటి, దాదాపు యావత్ భూగోళ గుండెకోతను వీక్షించే అవకాశం దక్కింది. ఈ దృశ్యాలే భూమిని రక్షించాలనే ఆలోచనలకు పునాదులు వేసాయి. ఈ క్రియాశీల పరిశీలననే **భూవ్యవస్థ శాస్త్రంగా** (Earth, System Science) వ్యవహరిస్తారు. ఈ యాత్రతో గ్రహాల మధ్య దూరాన్ని దాదాపు కచ్చితంగా లెక్క గట్టగలిగితే, గ్రహాల గమనాన్ని సెకన్స్‌లో లెక్కించే విధానం తెలిసింది.

భూఖండికల ఆవిర్భావం - దశలు :
(Continental Formation - Phases) :

1988లో **నాసా** (National Aeuronatic Space Administration) సలహా మండలి ఏర్పాటు చేసిన భూ వ్యవస్థ శాస్త్ర (Earth System Science) కమిటీ భౌగోళిక మార్పుల్ని అయిదు దశలలో జరిగినట్లు పరిశీలించింది. ప్రస్తుతం మనం చూస్తున్న భూ ఖండికలుగా ఏర్పడడానికి, వందల మిలియన్ సంవత్సరాలు పట్టినట్లు గుర్తించారు. ఒకప్పుడు వాయు రూపంలో, తర్వాత మంచుగా, నేలగా, నీరుగా ఏర్పడుతున్న క్రమంలో భూమి ఓ పెద్ద **అయస్కాంత శక్తిని** పొందినట్లు తేల్చారు.

వాయుగోళంగా ఉన్న భూగోళపు లోపలి పొరల మధ్యన అత్యంత వేడిమితో అగ్ని జనించడం, అవి ఉపరితలం వైపు విరజిమ్మడం, (mantle explasion) అవి స్థానికంగా తక్కువకాలం ప్రభావం చూపినా, విశాల ప్రాంతాల్లోని ధూళిచే, వాయువులచే మిళితమై దీర్ఘకాల ప్రభావాన్ని చూపినట్లు, ఇవి వందల మిలియన్ల సంవత్సరాలపాటు (అప్పటికీ కాల గతులు లేవు) దహించబడడంతో ఘనపదార్థ నేలగా మారినట్లు గుర్తించారు. ఇలా ఏర్పడిన నేలకు, పటుత్వం పెరిగినకొద్ది, ఆకర్షణశక్తి సంతరించుకున్నట్లు, ఇదే అయస్కాంత శక్తిగా మారినట్లు పరిశీలించారు. కాలం గడిచిన కొద్ది ఘన పదార్థాల నేల మధ్యన కదలికలు, ఒత్తిడి పెరిగి నేల ఆకృతులలో అనేక మార్పులు జరిగినట్లు విశ్లేషించారు. ఈ క్రమంలోనే భూమిపైన వివిధ వాయువులు సమ్మేళనంగా మారడం, భౌతిక వాతావరణం ఏర్పడడం, నీటి ప్రాంతాలు రూపొందడం కనుమరుగు కావడం, పర్వతాల ఆవిర్భావం, తిరిగి ధృవప్రాంతాల మంచు ఖండికలు ఏర్పడడం, భూమి భ్రమణం చెందడం, సూర్యుని చుట్టూ పరిభ్రమించడంతో వాతావరణ మార్పులు సంభవించి, అతిశీతలం (Iceage) నుంచి ఉష్ణ మండలంగా మారడం, మంచు కరగడం, సముద్రాలు ఏర్పడడం, ఈ ప్రయాణంలోనే జీవం పుట్టడం, కదులుతున్న నేల ఖండికలతో జీవం విభిన్న ప్రాంతాలకు విస్తరించడం జరిగినట్లు వీరు తేల్చారు.

ఆకాశంలో అంగారకుడి (Mars) అద్భుత దృశ్యం!

ఓ వైపు సూర్యాస్తమయం. మరోవైపు తూర్పున చవితి చంద్రుడు మనను పలకరిస్తుంటే 'ఆc! నేను చంద్రుని పక్కనున్నా..' అంటూ ఓ ఎర్రని బంతి కనువిందు. అక్టోబర్ 6, 2020న ప్రారంభమైన ఈ ఖగోళ దృశ్యం దాదాపు అక్టోబర్ నెలంతా కనువిందు చేసింది. సాధారణ కళ్ళతో చూసిన ఈ దృశ్యాన్ని సెల్‌ఫోన్‌లో సులభంగా బంధించగలిగాం. అతడే అంగారకుడు (కుజుడు). సాధారణంగా భూమి (3వ స్థానం) అంగారకుడి (4వ స్థానం) మధ్య దూరం (133.13) మిలియన్ కి.మీ. కాగా, అక్టోబర్ 6, 2020న ఈ దూరం 62.07 మిలియన్ కి.మీ. దగ్గరగా వచ్చింది. అందుకే మరో చంద్రుడిలా భూమిపై నుంచి చూడగలిగాం. అర్ధరాత్రి మరింతగా కనువిందు చేసిన అంగారకుడు అదే నెల 13న భూమితో సమాంతరంగా (సూర్యుడు, భూమి, అంగారకుడు ఒకే సరళరేఖలో, రావడం మరో సుందర దృశ్యం.

ఇక అక్టోబర్ 31, 2020న రెండోసారి పూర్తి స్థాయి చంద్రున్ని (BlueMoon) తిరిగి చూడడం మరో విశేషం. అదే నెల మొదటి తేదిన కనపడిన పున్నమి చంద్రుడు ఇలా - గా ఒకేనెలలో రెండో పున్నమి వస్తే, బ్లూమూన్ (BlueMoon) అంటారు. నిజానికి చంద్రుడు నీలి రంగులో వుండడు.

భూమికి అతి దగ్గరగా అంగారకుడు

- 27 ఆగస్టు 2003 - 55.76 మి.కి.మీ.
  (60,000 సం॥ క్రితం ఇదే దూరం)
- 31 జులై 2018 - 57.59 మి.కి.మీ.
- 28 ఆగస్టు 2287 - 55.69 మి.కి.మీ
  (తిరిగి 267 సం॥కు అతి దగ్గర)
  సెప్టెంబర్ - 2035 / మొన్నటి అక్టోబర్ 2020లా)

ఈ ఆవిష్కరణలకు గల ఖగోళ కారణాలు :

భూమి పరిభ్రమణం - 365 రోజులు కాగా
అంగారకుడి పరిభ్రమణం - 687 రోజులు

నాసా ప్రయోగించిన న్యూ రోబోటిక్ రోవర్ - Perseverance, దాదాపు 480 మి.కి.మీ. దూరాన్ని 7 నెలలు ప్రయాణించి, ఫిబ్రవరి 18, 2021న అంగారకుడిపై దిగింది. అక్కడ 'జీవం' గూర్చిన ప్రయోగాల్ని చేపట్టింది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

- డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల, m : 9440116162
e : drglachaiah@gmail.com

లాభసాటి పాడి పరిశ్రమ నిర్వహణ

పాడిపశువుల రవాణాలో జాగ్రత్తలు

పశువుల శరీరలక్షణాలు, వాటి ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని బట్టి కొనుగోలు చేసిన పశువులను, శారీరక, మానసిక ఒత్తిడికి గురి కాకుండా క్షేమంగా ఇంటికి చేర్చవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

15-20 కి.మీ. లోపు దూరం ప్రయాణానికి ఎలాంటి వాహనం అవసరం లేదు. మధ్య మధ్యలో కాసేపు విశ్రాంతినిస్తూ, కాలి నడకన తీసుకొని రావాలి. నడిపించే సందర్భాలలో ఒకేసారి చాలా దూరం నడిపించకూడదు. అలా చేస్తే పశువుల కాళ్ళ నొప్పితో బాధపడతాయి. కాళ్లు మెత్తబడి, మేత తినలేక, నడవలేక నీరసపడతాయి.

వాహనాల లోపల అంచులకు మేకులు, చీలిన రేకులు, చెక్కలు ఉండకూడదు. లోపలి అంచులకు గడ్డితో నింపిన బస్తాలను కట్టినచో వాహనానికి అడ్డంగా కట్టిన వాసాలు, వెదురుగడలపైన, పశువు తలభాగం ఉంచి కట్టివేయాలి.

ఒకే పరిమాణం కల పశువులను ఒకే వరుసలో కట్టి వుంచాలి.

పశువు కాళ్ళ క్రింద వరిగడ్డి మందంగా పరవాలి.

లేగదూడలను పశువుల కాళ్ళ దగ్గర ఉంచకుండా వాహనంలో విడిగా ఉంచాలి. లేకుంటే దూడలు కాళ్ళ క్రింద పడి, నలిగిపోయే అవకాశాలు ఉంటాయి.

రవాణా చేసేముందు పశువులకు ఒకేసారి ఎక్కువగా మేత, నీరు ఇవ్వకుండా మధ్య మధ్యలో కొద్ది కొద్దిగా అందివ్వాలి.

రవాణా సమయంలో వాహనాలను, నెమ్మదిగా, ఎక్కువ కుదుపులు లేకుండా నడుపాలి.

ఒకలారీలో సాధారణంగా 8-10 పెద్ద పశువులను రవాణా చేయవచ్చును. ఒకటి, రెండు పశువులకు మినీ లారీలు సరిపోతాయి. వేసవిలో చల్లగా వుండే రాత్రి వేళల్లో పశువులను రవాణా చేయాలి. మధ్యాహ్నం విశ్రాంతినివ్వాలి. మధ్య మధ్యలో పశువులపై నీళ్ళు చల్లుతూ, వడదెబ్బ తగలకుండా జాగ్రత్త వహించాలి. పశువులను లారీల్లో రవాణా చేసే సమయంలో పడుకోనివ్వకూడదు. చూలి పశువుల విషయంలో మరింత జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలి. పశువులతో పాటు ఒకరిద్దరు వ్యక్తులు వెంట వుండి అప్రమత్తంగా వుండాలి.

పశువుల రవాణా సందర్భంగా ఏదైనా ప్రమాదాలు సంభవించి పశునష్టం సంభవిస్తే, నష్టపరిహారం పొందటానికి "ట్రాన్సిట్ కవరేజి"తో కూడిన ఇన్సూరెన్స్ చేయించడం మంచిది.

పశువులు ఇంటికి చేరాక, కొత్త వాతావరణానికి అలవాటు పడేలా ఓర్పుతో, ప్రేమతో మచ్చిక చేయాలి. ప్రయాణపు బడలిక నిర్మూలణకు అనాలిస్టిక్స్, విటమిన్లు, ఖణిజ లవణాలను వాడవలసి వుంటుంది. గోరువెచ్చని నీటితో స్నానం చేయించాలి. సులభంగా జీర్ణమయ్యే ఆహారాన్ని అందించాలి.

క్రొమ్‌లాక్ట్ (కెమిన్) ద్రావణంను రోజుకు 100 మి.లీ. చొప్పున వారం రోజుల పాటు త్రాగిస్తే, రవాణా ఒత్తిడి నుండి పాడిపశువులు బయటపడి, పాల దిగుబడి చక్కగా ఉంటుంది.

పశువులకు గృహవసతి

శ్రేష్ఠమైన జాతి పశును ఎంపిక చేసుకొని, ఖరీదు చేసిన

తరువాత జాగ్రత్తగా రవాణాచేసి ఇంటికి తీసుకొని రావాలి. తీసికొచ్చిన పశువుకు మంచి గృహవసతి కల్పించాలి. ప్రజానీకం సౌకర్యవంతమైన, సుఖమైన జీవనం కొరకు ఇంటికి ఎంతటి ప్రాముఖ్యత నిస్తారో, అదే విధంగా పశు సంపదకు కూడా సరైన వసతి కల్పించడం చాలా అవసరం. పశువులు ఎండ, వాన, చలి వంటి వాతావరణ తీవ్రతలకు గురికాకుండా ఉండాలంటే, తగిన విశ్రాంతి పొందాలంటే, వ్యాధినిరోధకశక్తి బాగుండి, ఆరోగ్యంగా ఉండాలంటే, దూడలు ఆరోగ్యంగా పెరగాలంటే, జంతువుల బారిన పడకుండా ఉండాలంటే, పాడి ఆవులు, గేదెలో పాలసామర్థ్యం తగ్గిపోకుండా ఉండాలంటే, వాటికి చక్కటి గృహవసతి కల్పించడం చాలా అవసరం. అందుకు సరైన ప్లానింగ్, చక్కటి డిజైనింగ్ అవసరం.

పశువుల ఫారాల్ని / పాకల్ని ఎక్కడ నిర్మించుకోవాలి?

1. గాలి, వెలుతురు ధారాళంగా వీచే ఎత్తైన, సమతులం ఉన్న ప్రదేశంలో పాకల్ని నిర్మించుకోవాలి. ఆ ప్రదేశం నీరు నిలుస్తూ, బురదలాగా కాకుండా, నీరు త్వరగా ఇంకిపోయి, ఆరిపోయే స్వభావం కలిగి వుంటే మంచిది.
2. ఎంపిక చేసే ప్రదేశం, రైతు ఇంటి దగ్గరలో వుంటే పర్యవేక్షణ సులభంగా వుంటుంది.
3. ఫారాలు నిర్మించే ప్రదేశం రోడ్డుకు దగ్గరగా వుంటే పాలు, దాణా, గ్రాసం రవాణాకు సౌకర్యంగా వుంటుంది. అలాగని హైవేలను, రైలు లైన్లను ఆనుకొని నిర్మిస్తే, ప్రశాంతత కరువైపోతుంది.
4. పశువుల పాక వరకు 2.5 మీ వెడల్పుతో రహదారి సౌకర్యం ఉండాలి.
5. పశువుల శాలను, స్థలాన్ని, పశువుల సంఖ్య, రాబోయే కాలంలో విస్తరణను దృష్టిలో ఉంచుకొని, స్థల పరిమాణాన్ని నిర్ణయించు కోవాలి.
6. పశుగ్రాసాల పాకకు వినియోగించే స్థలం, పశువుల ఫారాల దగ్గరలో ఉంటే రవాణా ఖర్చులు తగ్గుతాయి. లేబర్‌ను సద్వినియోగం చేసుకోవచ్చును.
7. ఫారాలు నిర్మించే ప్రదేశంలో చెట్లు ఉంటే మంచిది. ఒకవేళ చెట్లు లేకుంటే, ఫారాలకు 25-45 మీ దూరంలో, అవిశ, సుబాబుల్, యూకలిప్టస్ లాంటి చెట్లను 3-5 వరుసల్లో, 6-7 మీ వెడల్పుతో నాటితే వడగాలుల్ని నిరోధిస్తాయి.
8. ఎంపిక చేసే ప్రదేశంకు దగ్గరగా విద్యుత్ లైను ఉండాలి. లేకుంటే విద్యుత్ కనెక్షన్‌కు ఖర్చు చాలా అవుతుంది.
9. ఫారాలు నిర్మించే ప్రాంతంలో నీళ్ళ లభ్యత బాగుండాలి. పశువులకు, పశుగ్రాసాల సాగుకు నీరు చాలా అవసరం. కనీసం భూగర్భజలాలు పుష్కలంగా ఉండాలి.
10. లేబర్ కుటుంబాలకు కావలసిన కనీస సౌకర్యాలు, షాపులు, స్కూల్సు దగ్గరలో ఉంటే బావుంటుంది.

ఫొటోలు : బాలరణ్య

- ఆనబోయిన స్వామి
m : 9963 87 2222
e: swamyannaboina@gmail.com

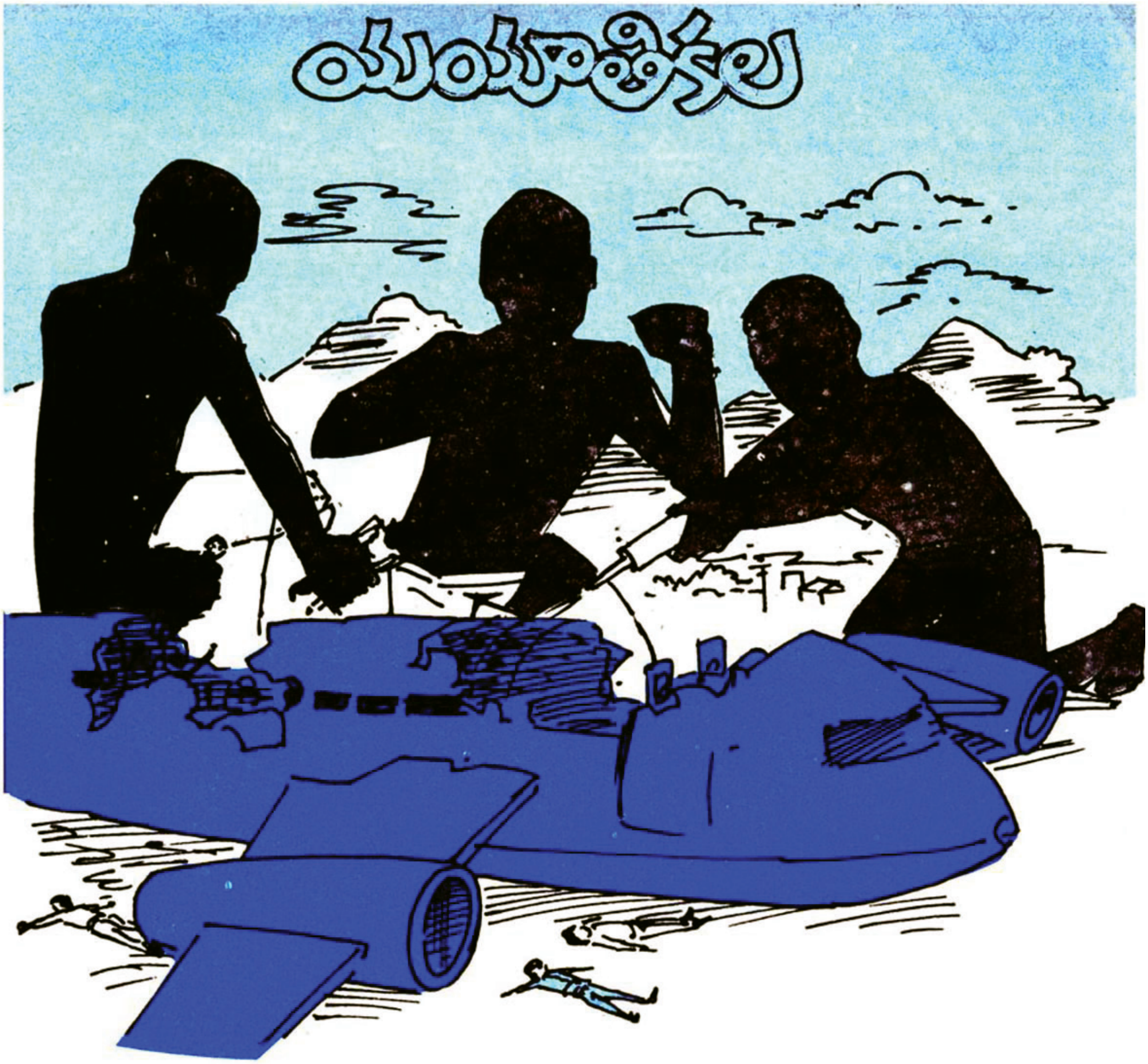

నక్షత్రనౌక అశ్వని తన కక్ష్యలోంచి కిందికి జారింది. దానికి అమర్చిన రాకెట్లు సజావుగా పేలాయి. అశ్వని మెల్లిగా కిందికి దిగుతూ ఉపరితలానికి దగ్గరగా వస్తోంది.

అశ్వనిని నడుపుతున్నది కెప్టెన్ యయాతి. అతనికి నక్షత్ర నౌకలు నడపడం కొత్తకాదు. ఎన్నో వందలసార్లు నడిపి ఉంటాడు. అసలు అతను కళ్ళు మూసుకుని దానిని కిందికి దింపగలడు. ఆ నౌకలో పదిహేను వందల మది ప్రయాణీకులు ఉన్నారు. వాళ్ళంతా రోహిణి నక్షత్రం మీద స్థిరపడటానికి వలస వస్తున్నారు. ఇప్పటికే రోహిణి మీద యాభైవేల మంది మనుషులు ఇల్లూ వాకిలీ కట్టుకొని హాయిగా ఉంటున్నారు.

'రోహిణికి అయిదు వందల అడుగుల ఎత్తులో ఉన్నాం. రాకెట్లు చక్కగా పనిచేస్తున్నాయి. అంతరిక్షరేవు కదలికలు లేకుండా ప్రశాంతంగా ఉంది'. మేనకకు మాటలు వినిపించాయి. మేనక యయాతికి సహాయకురాలు.

అశ్వని సజావుగా, సుతారంగా నేలను తాకింది. కనులుమూసి తెరిచేటంతలో తీగలలలాంటి వేళ్ళు ఉన్న తొండాల లాంటి చేతులు నౌకపై కప్పును అరటిపండు వలిచి వేసినట్లు వలిచి వేశాయి. నౌక చుట్టూ ముగ్గురు రోహిణివాసులు (రోహిన నక్షత్రంలో నివసించే మనుషులు) నించుని ఉన్నారు. వాళ్ళ మొహాలు బల్లపరుపుగా ఉన్నాయి. మెడలు బాగా ఉబ్బి ఉన్నాయి. వాళ్ళు రోహిణి నక్షత్రంలో ఉత్తర భాగాన పెద్ద పెద్ద నీటి లోయల వద్ద ఉంటారు. రబ్బరులాగ మెత్తగా ఉండే ఒకరకమైన బూజును టన్నులకొద్దీ పండించుకొని తింటారు. అందుకే వాళ్ళ శరీరాలు రబ్బరులాగ మెత్తగా సాగుతూ ఉంటాయి.

తమ నక్షత్రం మీదికి వచ్చి ఉంటున్న ఈ చీమల్లాంటి మనుషులను రోహిణి వాసులు మొదట్లో అసలు పట్టించుకోలేదు.

మనుషులు కూడా వాళ్ళకి దూరంగానే ఉంటూ వచ్చారు. ఇద్దరి మధ్య మంచి సంబంధాలే ఉన్నాయి. ఇప్పుడు ఏదో పొరపాటు జరిగి ఉంటుంది. అందుకే ఈ బీభత్సం.

తీగలలాంటి వేళ్ళతో పట్టుకొని యయాతిని కాబిన్‌లోంచి రోహిణివాసి బయటకు లాగాడు. రెండవవాడు గిలగిల కొట్టుకుంటున్న మేనకను రెండువేళ్ళ మధ్య ఒక పురుగును పట్టుకొన్నట్టు పట్టుకొని ఇవతలకి తీశాడు. మూడో రోహిణి వాసి ఒక పిచికారిలాంటి సాధనంతో కిటికీలోంచి నౌకలోకి పురుగుల మందును కొట్టసాగాడు. ఆ మందు ఘాటుకు తట్టుకోలేక లోపల ఉన్న పదిహేను వందల మంది యాత్రికులు పురుగుల్లా మాడి తమ సీట్లకు అతుక్కు పోయారు.

తనను పట్టుకున్న కబంధ హస్తాలలో నలిగిపోతూ "మేనకా! మనల్ని వీళ్ళు ఎందుకో చంపటం లేదు. నీకేం కాలేదు కదా?" అన్నాడు యయాతి వణుకుతున్న కంఠంతో.

"యయాతీ! వీళ్ళు - ఈ రాక్షసులు పదిహేను వందల మందిని నల్లుల్ని చంపినట్లు చంపారు. ఈ మూకుమ్మడి హత్యలు ఎందుకు చేశారు..?" అంది మేనక పెద్దగా ఏడుస్తూ.

"ఎందుకా! నేను చెబుతాను విను" అన్నాడు రోహిణి మనిషి. అతనికి మనుషుల భాష తెలుసు. మీరు ఇక్కడికి రోగాలు తెస్తున్నారు. అందుకే మీ నౌకలో వచ్చిన వాళ్ళందరిని చంపేశాం. అంతేకాదు మీ నౌక రేవులో దిగకముందే రేవు ఉద్యోగులుందరిని కూడా చంపేశాం అన్నాడు గురుగురు మంటున్న కంఠంతో. యయాతికి ఆ రోహిణివాని మాటలు పూర్తిగా బోధపడలేదు. అతనికి తెలిసినంత మటుకు ఇక్కడకి వలస వచ్చిన మనుషులకు ఈమధ్యే ఛాతీకి సంబంధించిన చిన్న అంటురోగం వచ్చింది. అది ప్రమాదకరమైన రోగమేమీ కాదు. దానికి వాళ్ళు ఇంత రాద్ధాంతం ఎందుకు చేస్తున్నారో అర్థం కాలేదు.

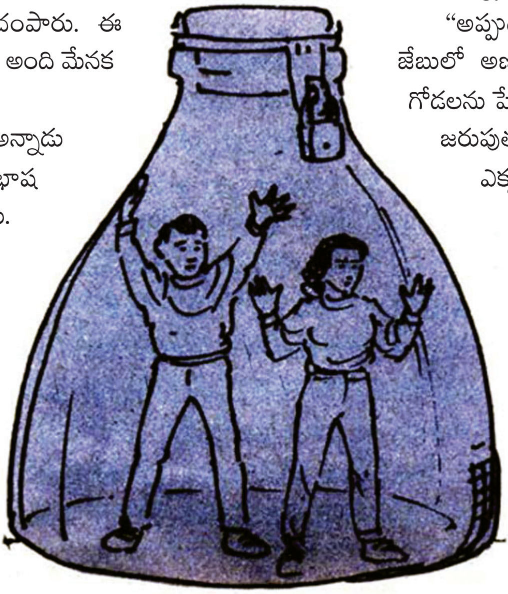

"మీరు అంటున్నది ధూళి జ్వరం గురించేనా? అది చాలా తేలికపాటి రోగం. ఆ జబ్బు నాకూ ఉంది." అంటూ మెరుస్తున్న గోళాల్లాంటి ఆ రోహిణి వాసి కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాడు.

"జబ్బును తెచ్చే వైరస్ మీనుంచి మాకు పాకింది. మాకు ఏ రోగమొచ్చినా అది ప్రాణాంతక మవుతుంది. ఇప్పటికే మీ జబ్బు అంటుకుని మావాళ్ళు వందలమంది చనిపోయారు. ఆ వైరస్‌ను మీ నుంచి వేరుచేసి దానిమీద పరీక్షలు జరపాలి. ఆ వైరస్ ఉన్న ఒక ఆడమనిషి, ఒక మనిషి మాకు కావాలి. అందుకే మిమ్మల్ని ప్రాణాలతో ఉంచాం. ఇప్పుడు మనం మా వైద్య కేంద్రానికి వెడుతున్నాం" - అలా అంటూనే అతను యయాతిని ఒక గాజుపెట్టెలో పడేశాడు. గిలగిలా తనుకుంటున్న మేనకను తెచ్చి ఆ పెట్టెలోనే పడేశాడు రెండో రోహిణిఆసి. మూడో రోహినవాసి వచ్చి ఆ పెట్టె మూతపెట్టి దానికి పెద్ద తాళం వేశాడు. తరవాత కొక్కాన్ని పట్టుకొని చకచకా ముందుకు నడవసాగాడు.

యయాతి ఆ గాజుపెట్టెను చేతితో తడిమి చూశాడు. అది చాలా మందపాటి గాజుతో చేసిన పెట్టె. అది ఓ చిన్న గదంత ఉంది. ఆపెట్టె, వాళ్ళ ప్రయోగశాల పరికరం కాబోలు అనుకున్నాడు యయాతి.

"యయాతీ! వీళ్ళు మనల్ని ఏం చేస్తారు?" అంది మేనక ఏడుపును బిగపట్టుకుని. భయంతో ఆమె ముఖం పాలిపోయింది.

"ఏంలేదు. పరీక్ష చేస్తారు. మన శరీరంలో దొరికే వైరస్ హానికరమైనది కాకపోతే మనల్ని వదిలేస్తారు. మునుపటిలాగే మనం వీళ్ళతో మంచి సంబంధాలు కలిగి ఉండవచ్చు" అన్నాడు యయాతి.

"ఒకవేళ వైరస్ హానికరమైనదని వీళ్ళు భావిస్తే..." మేనక తన మాటల్ని పూర్తిచేయలేక పోయింది.

"అప్పుడు మనం ఎదురు తిరగాల్సిందే. నా జేబులో అణు పిస్తోలు ఉంది. దాంతో ఈ గాజు గోడలను పేల్చేస్తాను. తరవాత వాళ్ళమీదకు కాల్పులు జరుపుతూ పారిపోదాం. నలుసుల్లా ఉన్న మనం ఎక్కడయినా దాక్కోవచ్చు. వీళ్ళు మనని వెతికి పట్టుకునే లోపునే మనకు దగ్గరలో ఉన్న శుక్ర గ్రహానికి సంకేతం పంపుదాం. అక్కడి నుంచి మనకు సమాయం వస్తుంది.

పది నిముషాల నడక తరవాత రోహిణి వాసులు ఒక పెద్ద భవనం లోకి వచ్చారు. ఆ పెట్టెను పట్టుకొచ్చిన రోహిణి వాసి దానిని ఒక పొడవాటి బల్లమీద పెట్టాడు. యయాతికి ఆ గది అంతా స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. దాని నిండా అనేక కంప్యూటర్లు, ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలు ఉన్నాయి. శస్త్రచికిత్సకు వాడే కత్తులు, కత్తెరలు - కటారులు ఒక బల్లమీద వరుసగా ఉన్నాయి. పైకప్పుకు పెద్దపెద్ద 'ఆర్క్' దీపాలు బిగించి ఉన్నాయి.

"యయాతీ! ఇది వీళ్ళ ప్రయోగశాలలా లేదు. ఆపరేషను థియేటరులా ఉంది" అంది మేనక.

ఇంతలో తెల్లటి కోటు వేసుకున్న ఒక రోహిణి డాక్టరు తళతళ మెరుస్తున్న పట్టకారు తీసుకొని ఆ గాజు పెట్టె దగ్గరికి వచ్చాడు. "ఈ మానవ కీటకాల్ని కోస్తేగానీ ఆ వైరస్ బయటికి రాదు" అన్నాడు. తన వెనకే ఉన్న ఇంకో రోహిణి డాక్టరుతో.

యయాతికి పరిస్థితి అర్థమైపోయింది. జేబులోనుంచి అణుపిస్తోలు బయటకు తీశాడు. "మేనకా! మనల్ని ప్రాణాలతో ఉంచి వీళ్ళు పరీక్షలు చెయ్యరు. మనను చంపి ముక్కలు - ముక్కలు చేసి ప్రతీ ముక్కను పరీక్ష చేస్తారు" అంటూ యయాతి అణుపిస్తోలుతో

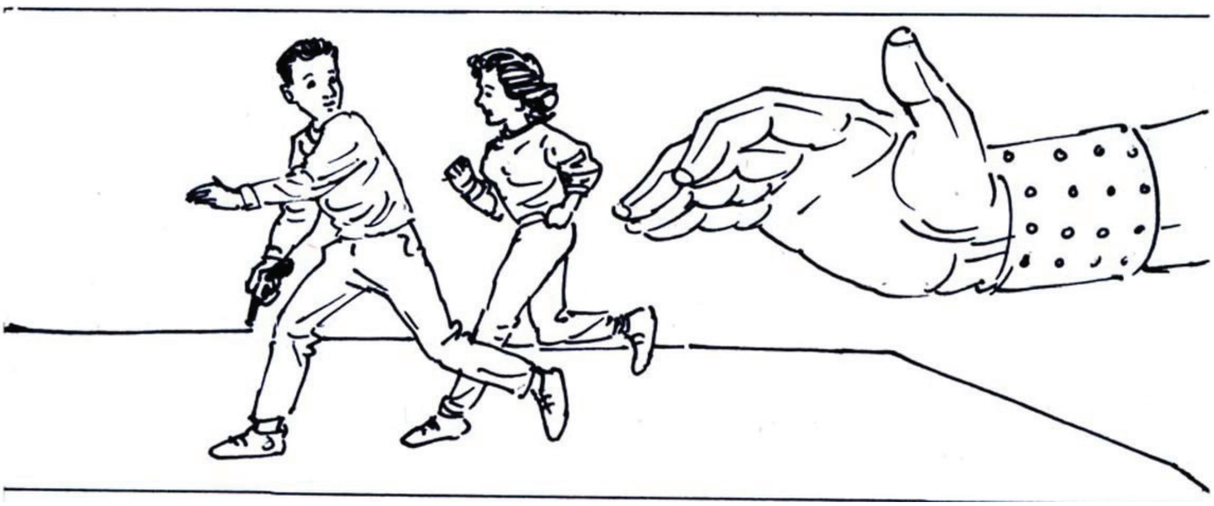

ఒకవైపు గాజుగోడను పేల్చాడు. పెళపెళా శబ్దంతో ఆ గోడ కూలిపోయింది. గాజు ముక్కలు దూరంగా ఎగిరిపడ్డాయి.

"మేనకా! పరిగెత్తు... రోహిణివాసి రాక ముందే పారిపో". మేనక ఒక్క గెంతులో ఆ గాజు పెట్టె మొండిగోడమీద నుంచి బయటకు దూకింది. ఆమె వెనుకే యయాతి కూడా బయటకు దూకాడు. వాళ్ళను పట్టుకుందామని తీగెల్లాంటి వేళ్ళు జాపి వచ్చిన రోహిణి డాక్టరు అరచెయ్యివైపు గురిచూసి కాల్చాడు యయాతి. అణుతూటా డాక్టరు అరచెయ్యిలోంచి దూసుకుపోయింది. తారులాంటి రక్తం చివ్వున బయటకు చిమ్మింది.

యయాతి, మేనక ఆ బల్లమీద రొప్పుతూ పరిగెడుతున్నారు. రోహిణివాసుల బల్ల ఒక పెద్ద మైదానంలా ఉంది. పరిగెడుతూనే "మేనకా! చివరకు రాగానే, ముందూ వెనకా చూడకుండా కిందికి దూకెయ్! కాళ్ళూ చేతులూ విరక్కుండా ఉంటే ఏ కంప్యూటర్ క్రిందనో, చెత్తబుట్టలోనో, పుస్తకాల వెనకో దాక్కుందాం. మనల్ని పట్టుకోవడం వాళ్ళకు అంత తొందరగా తెమిలే పనికాదు. ఈలోపల మనకు సహాయం వస్తుంది" అన్నాడు యయాతి.

పరిగెడుతున్న మేనక భుజాలమీది నుంచి వెనక్కు చూసింది. ఒకచాకు చేతిలో తీసుకుని డాక్టరు వాళ్ళవైపు కదిలాడు.

"యయాతీ! దూకెయ్" అని అరిచింది. అవే మేనక యయాతితో మాట్లాడిన చివరి మాటలు. మెరుపులా ఆ డాక్టరు చాకు మేనక నెత్తిమీద పడింది. మేనక రెండుగా నిలువునా చీలిపోయింది. దాదాపు అరవై అడుగుల ఎత్తు ఉన్న ఆ బల్లమీది నుంచి దూకబోయిన యయాతిని బొటనవేలు చూపుడువేలు మధ్య పట్టుకుని ఇంకో డాక్టరు పైకి లేపాడు.

"పురుగు మనిషి, ఇంక నువ్వు తప్పించుకోలేవు. మమ్మల్ని చంపుతున్న వైరస్‌ని బయటకు తియ్యడానికి నీ శరీరం ముక్కలు ముక్కలుగా కోసి తీరుతాం" అన్నాడు.

యయాతి అతని వేళ్ళమధ్య నలిగిపోతున్నాడు. అణుపిస్తోలు తీసుకుందామన్నా అతని చేతులు అతని వశంలో లేవు. "నన్ను చంపుతున్నానని మురిసిపోకు. మా నౌక సమయానికి శుక్రగ్రహానికి రాకపోతే అక్కడి నుంచి మమ్మల్ని వెతుక్కుంటూ అనేక నౌకలు వస్తాయి. మీమీద పెద్ద ఎత్తున దాడి జరుగుతుంది. ఆ దాడిలో మీరు సమూలంగా తుడిచిపెట్టుకు పోతారు" అన్నాడు యయాతి.

ఆ డాక్టరు పగలబడి నవ్వాడు. 'అమ్మా! అలాగా! నీలాంటి పురుగులు చాలా వస్తాయన్నమాట. వాటికీ నీగతే పడుతుంది" అన్నాడు.

తరవాత వాళ్ళు యయాతిని బల్లమీద పడుకోబెట్టారు. కదలడానికి వీలులేకుండా అతణ్ణి బల్లకు కట్టివేశారు. తరవాత ఇంకో డాక్టరు వచ్చి ఒక బ్లేడు లాంటి పరికరంతో యయాతి బట్టలన్నీ తీసేశాడు. నగ్నంగా నిస్సహాయంగా పడి ఉన్న యయాతి మీద వాళ్ళ పరీక్షలు మొదలయ్యాయి.

పెద్ద అరుపుతో యయాతి మేలుకున్నాడు. ఒక్కసారి యయాతి కళ్ళు నులుపుకున్నాడు. పక్కనే కూచొని నక్షత్ర నౌకను నడుపుతున్న మేనక వైపుచూస్తూ 'చాలాసేపు నిద్రపోయాను కదూ' అన్నాడు.

'కాసేపే అయింది. బాగా అలిసి పోయావు. నిన్ను లేపడం ఎందుకని నేను స్టీరింగు తీసుకున్నాను' అంది మేనక.

"అయితే నేను కన్నది కల అన్నమాట" అనుకున్నాడు యయాతి. గుండెలమీది నుంచి పెద్ద బరువు దింపినట్లయింది. మేనక నుంచి స్టీరింగు తీసుకున్నాడు. కొద్ది క్షణాల్లోనే "అశ్వని" సజావుగా సుతారంగా ఉపరితలాన్ని తాకింది. కళ్ళుమూసి తెరిచేటంతలో తీగెలలాంటి వేళ్ళు ఉన్న, తొండాల వంటి చేతులు నౌక పైకప్పును అరటిపండు వలిచి వేసినట్లు వలిచి వేశాయి. చుట్టూ ముగ్గురు రోమిణి వాసులు నించుని ఉన్నారు. ఒకడు తీగెల్లాంటి వేళ్ళతో, కాలుతున్న కాబిన్ లోంచి యయాతిని బయటకు లాగాడు. యయాతికి ఒళ్ళు జలదరించింది. భయంతో బిగుసుకు పోయాడు. 'నాకు వచ్చిన పీడకల నిజమవుతోందా! ఆ కల అయిపోలేదు. ఇప్పుడు నిజంగా మొదలవుతోంది' అనుకున్నాడు యయాతి.

–మనోహర్ ద

పచ్చబొట్టు (కవిత్వం)

రచన : దాసరి నాగభూషణం

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : ఇం.నెం.11-13/109/1, ప్లాట్ నెం.401, కొత్తపేట్, అష్టలక్ష్మి టెంపుల్, రోడ్ నెం.1/ఎ, హైదరాబాద్.

ఫోన్ : 8096511200

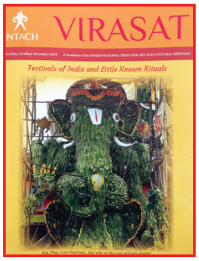

VIRASAT

Festivals of India and Little Known Rituals

By: INTACH

ఆయుధం పట్టని యోధుడు

రచన : డా॥ ఎం.వి. రమణారెడ్డి

ప్రచురణ : విజ్ఞాన ప్రచురణలు

వెల : రూ. 150

ప్రతులకు : ప్రజా సైన్స్ వేదిక, జి. మాల్యాద్రి, ప్రచురణల విభాగం, 162, విజయలక్ష్మీనగర్, నెల్లూరు-05. ఫోన్ : 94405 03061

DOWN TO EARTH

INSIDE AD HOC FORESTS

By: TERI

బాలవర్ధన్

రచన : డా.వి.ఆర్.శర్మ

ప్రచురణ : మంచి పుస్తకం

వెల : రూ. 65

ప్రతులకు : 12-13-439, స్ట్రీట్ నెం.1, తార్నాక, సికింద్రాబాద్-17.

ఫోన్ : 9490746614

EXCEL INDIA

(News Magazine)

By: RAMA KRISHNA SANGEM

Ph : 92463 64326

Email : rksangem@gmail.com

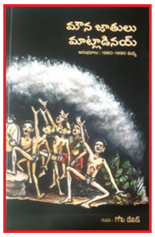

మౌన జాతులు మాట్లాడినయ్

రచన : గోపి డేవిడ్

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : కె. సురేష్, ఇం.నెం.12-13-439, స్ట్రీట్ నెం.1, తార్నాక, సికింద్రాబాద్-17.

ఫోన్ : 7382297430

Sustainable Urban Planning

అచ్చు

రచన : డా॥ సిద్దెంకి యాదగిరి

ప్రచురణ : మంజీర రచయితల సంఘం, మెదక్

వెల : రూ. 100

ప్రతులకు : 19-44/2, టెలికాంనగర్, సిద్ధిపేట.

ఫోన్: 8121144773, 9441679937

మరియు ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

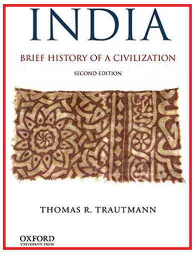

INDIA

Brief History of A civilization

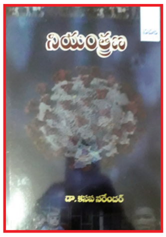

నియంత్రణ (నవల)

రచన : డా॥ కశ్యప నరేందర్

ప్రచురణ : తెలుగు అసోసియేషన్, హైదరాబాద్

వెల : రూ. 200

ప్రతులకు : నవోదయ బుక్ హౌస్ అన్ని బ్రాంచీలు ఇం.నెం.3-3-865, ఆర్యసమాజ్ మందిర్ ఎదురుగా, కాచిగూడ క్రాస్‌రోడ్, హైదరాబాద్

ENVIRONMENTAL HISTORY OF EARLY INDIA

Late Sri J.Bhaskar Rao Garu
Founder, J.B.Group
12.05.1940 - 17.06.2014

JBR Architecture College was established by Joginpally B.R.Educational Society in the year 2012 under the patronage of Sri Late J.Bhaskar Rao garu, devoted Educationist and Philanthropist, with a view to impart quality Architectural Education with state of the art infrastructure and Creative learning environment.

In interaction with professionals and experts Ar. Gayatri decided that bigger strides needed to be made in the world of education. Before establishing her institute in 2012, she visited a multi-faceted, state of the art Architecture university, the Texas A&M University in 2011. With the help of her father-in-law, Late Shri J. Bhaskar Rao, founder-chairman of the JB Educational Society, she founded the JBR Architecture College in 2012, with a mission to produce the country's most promising architects. She also designed the college, playing an instrumental role in helping the campus acquire green building status

Ar. J. GAYATRI
DIRECTOR,
JBR ARCHITECTURE COLLEGE

JBR Architecture College is approved by the Council of Architecture, Affiliated to Jawaharlal Nehru Architecture & Fine Arts University - JNA & FAU, Hyderabad and is offering Five year Bachelor of Architecture Course and two Year Master of Architecture (Environmental Design) Course.

Ar. Gayatri worked towards establishing her goals. She embraced her true passion of creating an environment (JBR Architecture College) that would conceive home-grown, evolved leaders who would create an iconoclastic impact in the realm of Architecture.

The college is located in Bhaskar Nagar, Yenkapally in a sprawling 100 acre campus. The campus also houses many prestigious institutes of the Group including Medical, Engineering, Dental, Pharmacy and Law Colleges, with a combined strength of more than 10,000 students and best infrastructure and sports facilities. Ar Gayatri was part of the designing and execution of the Infrastructure of the college with the help of her administrative team.

During the initial years of JBR Architecture College, she visited numerous Architecture colleges in India and the United States namely J. J College, Manipal University, RVCE Bangalore, BIMS Bangalore, Pratt Institute New York, Arizona State University and University of Illinois Chicago to gain exposure and insight into the field of coherent architectural education. Further committed to promoting green architecture, she introduced a post-graduate programme in environmental design at the college. All this was achieved with the help of case studies on Pedagogical approaches from prestigious institutes such as Bartlett and Oxford University in the United Kingdom. She has closely studied the concepts behind Rishi Valley and Jiddu Krishna Murthy.

JBR Architecture College Building is one of the best Architectural Campuses in the States of Andhra Pradesh & Telangana with Contemporary Architectural Design incorporating many Green Building Principles and innovative features. The institute has established State of the Art Infrastructure for Architectural Learning with Wifi Facility, Audio Visual Equipment in every class room and studio, well stocked Library, e-library, Computer Lab with advanced programs and softwares, A spacious Auditorium, Landscaped Open Air Theater, Construction Yard etc., College Bus Facility is also available from every part of the city.

As an associate professor at JBRAC, she has been teaching Basic Design, Building Construction and Architectural Design to students from various semesters. Through her own brilliant example, she hopes that JBRAC serves as a model for other design schools across the country and helps mould them into the builders and change-makers of tomorrow. She also supervises day-to-day operations and oversees administrative work at JBRAC and other colleges in JB Group of Educational Institutions.

It has a team of highly qualified Faculty coming from different parts of the country graduated from various reputed national institutions and supported by highly experienced Visiting Faculty with international experience.

In interaction with professionals and experts along with the students A meticulous perfectionist, she ensures that the standard of education provided is holistic and emphasizes on knowledge and development. She also organises seminars, workshops and study tours for her students, allowing them to gain first-hand experience through their interactions with professionals and experts.

JBR Architecture College aims to become one of the Premier Architectural Institutes in India and plans to evolve into a School of Excellence, offering Post Graduate Courses in Architecture, Urban Planning, Landscape Architecture, Construction Management etc. A Research and Consultancy Cell is going to be set up soon in the campus to promote advanced research in the related fields and to facilitate interaction and collaboration with reputed institutes in India and abroad. Ar Gayatri has been closely associated with Research Projects and is part of Pedagogical Research in the Design Studio.

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

Bhaskar Nagar, Yenkepally (V), Moinabad (M), R.R Dist-500 075, Telangana, India,
https://jbrarchitecture.com email: jbrarchitecture@jbgroup.org.in
Ph: 08413-235242, Mob: 9121155517, 18

DECCAN LAND, Telugu Monthly Magazine Date of Publication 1st - March - 2021,
ISSN 2581-3188
Postal Dates: 28th & 29th Every Month
RNI Regn. No. APTEL/2012/46784
Postal Regn.No.HCD/1167/2021-2023

I go to Oxford (ogs) to learn life!

ogs JUNIORS
– grow naturally –

KNOWLEDGE IS POWER

Oxford Grammar School

13TH STREET, HIMAYATNAGAR, HYD.

39 Years of meritorious performance

CBSE & SSC

RECONNECTING CHILDREN WITH NATURE

Phone: 040-27636214, Mobile: 9959612345,
email: ogshyd@gmail.com
website: www.oxfordgrammarschool.com

Edited, printed, published and owned by Manikonda Vedakumar,
Printed at Deccan Press, 1-9-1126/B, Azamabad, Hyderabad-500020, Telangana,
Published at CHANDRAM, 3-6-712/2, St.No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029, Telangana, Editor Manikonda Vedakumar